

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 240

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

62. évfolyam

2019. július 16.

Tartalom

I I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 543. plenáris ülése, 2019.5.15. – 2019.5.16.

2019/C 240/01 Állásfoglalás Menjünk el szavazni és voksoljunk egy egyesült Európára! 1

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 543. plenáris ülése, 2019.5.15. – 2019.5.16.

2019/C 240/02 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kérdések (saját kezdeményezésű vélemény) 3

2019/C 240/03 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Gazdasági, technológiai és társadalmi változások az időseknek nyújtott fejlett egészségügyi szolgáltatások terén (saját kezdeményezésű vélemény) 10

2019/C 240/04 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az azbeszt kezelése az energetikai felújítások során (saját kezdeményezésű vélemény) 15

2019/C 240/05 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A szociális vállalkozások hozzájárulása az európai kohézió erősítéséhez és egy demokratikusabb Európa kialakításához (feltáró vélemény a román elnökség felkérésére) 20

HU

2019/C 240/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Európai filantrópia: kiaknázatlan lehetőségek (feltáró vélemény a román elnökség felkérésére)	24
---------------	---	----

III *Előkészítő jogi aktusok*

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 543. plenáris ülése, 2019.5.15. – 2019.5.16.

2019/C 240/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat tanácsi rendeletre a 904/2010/EU rendeletnek a héacsalás elleni küzdelem érdekében folytatott közigazgatási együttműködés megerősítésére irányuló intézkedések tekintetében történő módosításáról (COM(2018) 813 final – 2018/0413 (CNS)).....	29
2019/C 240/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a 2006/112/EK irányelvnek a pénzforgalmi szolgáltatók számára egyes kötelezettségek bevezetése tekintetében történő módosításáról (COM(2018) 812 final – 2018/0412(CNS))Javaslat tanácsi irányelvre a 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelvnek a termékek távértékesítésére és bizonyos belföldi termékértékesítésekre vonatkozó rendelkezések tekintetében történő módosításáról (COM(2018) 819 final – 2018/0415(CNS))	33
2019/C 240/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Fenntartható biogazdaság Európa számára: a gazdaság, a társadalom és a környezet közötti kapcsolat megerősítése (COM(2018) 673 final) .	37
2019/C 240/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2015/757 rendeletnek a hajó-fűtőolajfogyasztási globális adatgyűjtő rendszer megfelelő figyelembevétele érdekében történő módosításáról (COM(2019) 38 final – 2019/0017 COD).....	41
2019/C 240/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az egységes piac a változó világban – Páratlan eszköz, amelyhez megújított politikai elkötelezettség szükséges (COM(2018) 772 final)	44
2019/C 240/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A mesterséges intelligenciáról szóló összehangolt terv (COM(2018) 795 final)	51

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 543. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2019.5.15. – 2019.5.16.

Állásfoglalás Menjünk el szavazni és voksoljunk egy egyesült Európára!

(2019/C 240/01)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2019. május 15–16-án tartott plenáris ülésén (a május 15-i ülésnapon) 226 szavazattal 4 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi állásfoglalást.

Menjünk el szavazni és voksoljunk egy egyesült Európára!

Az európai parlamenti választások közeledtével és figyelembe véve az Európa jövőjéről szóló nyilatkozatot, amelyben az EU-27 állam-, illetve kormányfői 2019. május 9-én, a romániai Nagyszebenben megállapodtak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság arra kéri az uniós polgárokat, hogy éljenek szavazati jogukkal.

Az EU közös értékekre – a demokráciára, az emberi jogok védelmére, a véleménynyilvánítás szabadságára, a jogállamiságra, a toleranciára, az igazságosságra, az egyenlőségre, a szolidaritásra és a demokratikus részvételre – épül. Ezeket az értékeket folyamatosan óvni és védelmezni kell, mivel ezek teszik lehetővé, hogy az európaiak egy olyan, nyitott társadalomban éljenek, ahol minden polgárt megbecsülnek, és ahol nemzeti identitásunk mellett az európai identitás is összekapcsol minket.

Ma több közös és bonyolult problémával is szembe kell néznünk. Ilyen

- az éghajlatváltozás,
- a társadalmi, gazdasági és területi egyenlőtlenségek,
- a szegénység,
- a munkanélküliség, különösen a fiatalok munkanélkülisége,
- a zsugorodó civil mozgástér,
- a migráció,
- a biztonság és terrorizmus kérdései vagy
- a korrupció.

A nacionalizmus mindezekre nem válasz.

Ezekben a kérdésekben csakis egy **egyesült Európa** révén érhetünk el valódi előrehaladást.

Kiállunk egy olyan Európa mellett, amely polgárainak szükségleteit helyezi a politikai és fellépési középpontjába, és gondoskodik arról, hogy a gazdasági, társadalmi és környezeti kihívásokat együttesen, fenntartható módon kezeljük; egy olyan Európa mellett, amely jó életminőséget és megfelelő foglalkoztatást biztosít, amely kedvező környezetet nyújt a beruházásokhoz és a vállalkozáshoz, és amelyet szoros gazdasági és társadalmi kohézió jellemez.

Egy olyan Európáért szállunk síkra, amely lehetőségeket biztosít a fiatalok számára, hogy kibontakoztassák a bennük rejlő lehetőségeket, és előmozdítja az európai politikai folyamatokban való aktív részvételüket.

Mi, a civil társadalom képviselői, együtt dolgozunk egy olyan EU-ért, amely megfelel a polgárok várakozásainak és igényeinek, és egyre hatékonyabban teljesíti azokat.

Arra ösztönözzük Európa minden részének polgárait, hogy menjenek el, és szavazzanak a közelgő európai választásokon, a civil szervezeteket pedig arra kérjük, hogy csatlakozzanak erőfeszítéseinkhez, és mozgósítsák az embereket arra, hogy egy egyesült Európára adják szavazatukat.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Luca JAHIER

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 543. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2019.5.15. – 2019.5.16.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kérdések

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2019/C 240/02)

Előadó: **Indrė VAREIKYTĖ**

Közgyűlési határozat:	20.9.2018
Jogalap: az	eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság”-szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.4.24.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	200/4/7

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB meggyőződése, hogy a nemek közötti egyenlőség a társadalom egésze számára fontos kérdés, és csak egy nemek közötti egyenlőségre épülő társadalom lehet gazdaságilag és társadalmilag erős. Gazdasági és társadalmi szükségszerűség tehát, hogy a nők és a férfiak egyenlő bánásmódban részesüljenek, és egyenlő esélyeket kapjanak.

1.2. Bár a nemek közötti egyenlőség az EU fontos célkitűzése, az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a jelenlegi ütemben több mint 100 év kell majd ahhoz, hogy megvalósuljon, különösen akkor, ha az előrelépéseket a kulcsfontosságú fejlesztési területeken bekövetkező visszaesések és a gazdasági növekedés általános lassulása tovább akadályozzák.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak és tagállamainak mindent erőfeszítést meg kell tenniük annak érdekében, hogy a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó 5. fenntartható fejlődési cél 2030-ra teljesüljön. Ezért egy nemek közötti egyenlőségre vonatkozó integrált és ambiciózus ötéves uniós stratégia ⁽¹⁾ kidolgozását sürgeti az Európai Bizottság következő hivatali idejére és az EP következő jogalkotási ciklusára kiterjedően. Emellett kéri, hogy az uniós intézmények, kormányzatok, a civil társadalom és a magánszféra erőteljesen kötelezzék el magukat a nemek közötti egyenlőség iránt, és hogy valamennyi vonatkozást ténylegesen egyidejűleg, egyenlő hatású intézkedésekkel és holisztikusan kezeljenek.

1.4. Az EGSZB kéri, hogy a nemek közötti egyenlőség továbbra is önálló célként jelenjen meg a jövőbeni pénzügyi keretekben, egyértelmű elkötelezettséget mutatva a nemek közötti egyenlőség és annak általános érvényesítése iránt, és a nemek közötti egyenlőségre irányuló mutatók, nemi szempontú hatásvizsgálat és a nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő költségvetés-tervezés bevezetését szorgalmazza valamennyi programra és szakpolitikai területre vonatkozóan. A nemek közötti egyenlőség szempontjait az országspecifikus ajánlásokba is be kell építeni.

1.5. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy egy ápolási-gondozási szolgáltatáscsomag kidolgozásával adjon lendületet a szociális jogok európai pillére végrehajtásának, valamint vizsgálja felül a gyermekgondozásra vonatkozó barcelonai célokat.

1.6. Az EGSZB elítéli a nőkkal szembeni erőszak minden formáját, és ösztönzi azokat a tagállamokat, amelyek még nem ratifikálták az isztambuli egyezményt, hogy gondolják át álláspontjukat. Az EGSZB arra is kéri az Európai Bizottságot, hogy a nők online zaklatását és az ellenük irányuló pszichológiai terrort is vegye fel az illegális gyűlöletbeszéd fogalm meghatározásába. Létre kell hozni a nőkkal szembeni erőszakra vonatkozó összehasonlítható adatgyűjtés uniós szintű mutatóit, mivel ez elősegítené a hatékony szakpolitikai intézkedések kidolgozását.

1.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy a nők vezetőtestületi tagságáról szóló irányelv megvitatása az EU Tanácsa román elnökségének napirendjén marad a nők döntéshozatali szerepben való részvételének fokozása céljából. Felkéri a Tanácsot, hogy továbbra is tegyen erőfeszítéseket, és folytassa a nők vezetőtestületi tagságáról szóló irányelvvel kapcsolatos vitát. Az EGSZB továbbá kéri az ipari szereplőket, hogy járjanak elől jó példával, és növeljék a nők számát a vezető döntéshozatali pozíciókban.

(1) HL C 110., 2019.3.22., 26. o.

1.8. Az EGSZB ambiciózus intézkedéseket kér annak biztosítására, hogy a nők és a férfiak egyenlő esélyeket kapjanak a munkaerőpiacon, elsősorban a nemek közötti bérszakadék megszüntetését célzó intézkedések révén, valamint hogy fel lehessen számolni a foglalkozások közötti, horizontális és vertikális nemi szegregációt.

1.9. Az EGSZB továbbá javasolja egy sürgősségi jogi alap létrehozását uniós szinten, amely olyan civil társadalmi szervezetek számára nyújtana támogatást, amelyek a nők jogait megsértő nemzeti vagy helyi jogszabályokat a bíróságokon támadják meg.

1.10. Az EGSZB elismeri a média, a reklámok és a nyilvános szerepmoделlek szerepét a nemek közötti egyenlőség előmozdításában, és intézkedéseket szorgalmaz annak biztosítására, hogy a reklámnak inkább pozitív, mint negatív hatása legyen a nemek közötti egyenlőség társadalmi képviseletére és előmozdítására.

1.11. Az EGSZB arra kéri az EU-szerte működő közzintézményeket és civil társadalmi szervezeteket, hogy szakpolitikáik és külső tevékenységeik révén mozdítsák elő a nemek közötti egyenlőséget, és vezessenek be olyan példaértékű belső intézkedéseket, mint például a nők döntéshozatalban való részvételének előmozdítása és a nemek közötti egyenlőség valamennyi szakpolitikájukba és folyamatukba való beépítése.

1.12. Az EUMSZ 300. cikke (5) bekezdésére hivatkozva az EGSZB arra kéri a Tanácsot, hogy vizsgálja felül az EGSZB-tagok kinevezésére vonatkozó iránymutatásait, és javasolja, hogy a tagállamok a nemek paritásának alapján jelöljenek tagokat. Az EGSZB törekedni fog arra, hogy tevékenysége során biztosítsa a nemek közötti egyenlőséget, munkamenetében általánosan érvényesíteni fogja azt, és a megfelelő iránymutatások kidolgozására nyomkövetési csoportot (*follow-up group*) hoz létre.

2. Általános megjegyzések

2.1. A nők és a férfiak közötti egyenlőség az Európai Unió egyik alapvető értéke és célkitűzése, amelyet az európai szerződések és az Alapjogi Charta rögzítenek, és amelyet legutóbb a szociális jogok európai pillére is megerősített. A nemek közötti egyenlőség megvalósítására irányuló jogalkotási és szakpolitikai keretén túlmenően az EU támogatja a Pekingi Cselekvési Platform és a nőkkal szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény, továbbá a nemzetközi népesedési és fejlesztési konferencia cselekvési programjának, valamint felülvizsgálati konferenciáik eredményeinek végrehajtását.

2.2. Bár számos pozitív kezdeményezés létezik Európában a nemek közötti egyenlőtlenség különböző aspektusainak kezelésére, a valódi egyenlőség, különösen a tagállamokon és a régiókon belüli egyenlőség mozgatórugói összetettek és sokrétűek. Az elért általános előrelépés ellenére a jelenlegi ütemben több mint 100 évbe telne elérni a nemek közötti egyenlőséget az Unióban. Az EGSZB egy átfogó fenntarthatósági stratégiát szorgalmazott a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend végrehajtása tekintetében. Ebben a kontextusban az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak és tagállamainak mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó 5. fenntartható fejlődési cél 2030-ra teljesüljön.

2.3. Az EGSZB továbbá aggódik amiatt, hogy a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos jövőbeli előrelépést az egyes tagállamokban tapasztalható ellenreakció is hátráltathatja a nők gazdasági önrendelkezése terén (foglalkoztatás, a munka és a magánélet közötti egyensúly, szociális jogok, ápolás-gondozás), az oktatás, a szexuális és reprodukatív egészség és jogok, a nők elleni erőszak, a nők nem kormányzati szervezeteinek területén, valamint az intézményi és politikai keret kulcsterületein az Unió és a tagállamokon belül.

2.4. Ezenfelül számos európai ország gazdasági növekedésének lelassulása várható, ezért fennáll a veszélye annak, hogy ennek következtében a nemek közötti egyenlőség lejjebb csúszhat a tagállamok és a vállalatok napirendjén. Fontos, hogy a makrogazdasági politikák nemekre gyakorolt hatásait teljes mértékben értékeljék és figyelembe vegyék többek között a fiskális politikák és a szociális védelem, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúlyra vonatkozó szakpolitikák kialakítása során, hogy elkerülhető legyen a nemek között meglévő egyenlőtlenségek további súlyosbodása.

2.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos uniós politikák eredményes végrehajtásának előmozdításához és biztosításához szükség van egy nemek közötti egyenlőségre vonatkozó új, a következő Európai Bizottság és EP hivatali idejét felölelő ötéves uniós stratégiára, valamint a kormányzat, a civil társadalom, a magánszektor és az európai intézetek részéről a nemek közötti egyenlőség iránti elkötelezettség megújítására. Ez nemcsak azért szükséges, hogy méltányos és az egyenlőségre épülő társadalmat biztosítsunk, hanem egyben a legjobb kollektív válasz is azon diszkriminatív és nőgyűlölő populista mozgalmak leküzdése érdekében, amelyek napjainkban kihívás elé állítják a demokratikus társadalmakat.

2.6. A közvélemény az EGSZB álláspontját támogatja ez ügyben, hiszen az európaiak többsége úgy gondolja, hogy a nemek közötti egyenlőség döntő fontosságú a méltányos és demokratikus társadalom (91 %) és a gazdaság (87 %) szempontjából, illetve nekik személyesen is (84 %). Emellett csupán két év alatt (2016–2018) 10 százalékponttal (55 %-ról 65 %-ra) nőtt azon uniós polgárok aránya, akik nagyobb uniós beavatkozást szeretnének látni ezen a szakpolitikai területen.

2.7. Ennek fényében az EGSZB sajnálja, hogy a nemek közötti egyenlőséget célzó intézkedésekhez rendelt uniós források teljes összege a 2014 és 2020 közötti időszakban csupán 6,17 milliárd EUR, ami az előirányzatok teljes összegének nagyjából 0,6 %-a. Az EGSZB kéri, hogy a nemek közötti egyenlőség továbbra is önálló célként jelenjen meg a jövőbeni pénzügyi keretekben, amelyeknek emellett egyértelmű elkötelezettséget kell mutatniuk a nemek közötti egyenlőség és annak általános érvényesítése iránt, és a nemek közötti egyenlőségre irányuló mutatókat, nemi szempontú hatásvizsgálatot és a nemek szempontját érvényesítő költségvetést kell magukban foglalniuk mind az uniós, mind a nemzeti szintre vonatkozóan. A nemek közötti egyenlőség érvényesítésére és az egyedi forrásoknak a nemek közötti egyenlőségre irányuló intézkedésekhez történő biztosítására nemcsak a foglalkoztatással és a társadalmi befogadással, illetve az alapvető emberi jogokkal foglalkozó programokban (pl. ESZA, REC, AMIF, EaSI-alapok) kell figyelmet fordítani, hanem az olyan szakpolitikai területeken is, amelyek látszólag nem kapcsolódnak közvetlenül a nemek közötti egyenlőség kérdéséhez, ugyanakkor a nemek szempontjából jelentős hatást gyakorolhatnak. Ilyenek pl. az ikt-ra, a közlekedésre, a város- és vidékfejlesztésre, a vállalkozásra, a beruházástámogatásra, a fenntartható fejlődésre és a környezetvédelemre irányuló szakpolitikák. A nemek közötti egyenlőség dimenziójának, amelyet a nemek közötti egyenlőség mutatója alapján mérnek, az uniós szemeszter folyamatának – ezen belül pedig az országjelentéseknek és az országspecifikus ajánlásoknak – a szerves részévé kell válnia.

2.8. Az EGSZB elismerését fejezi ki az európai ombudsmannak, amiért a #MeToo mozgalomnak köszönhetően kiszivárgott egyre több ügy kapcsán szigorúbb magatartási kódexet javasol minden uniós intézményben, és úgy véli, hogy azt a tagállamok köztintzményeinek mielőbb adaptálnia és alkalmaznia kell.

2.9. Az EGSZB arra kéri a köztintzményeket és a civil társadalmi szervezeteket szerte az EU-ban, hogy a nemek közötti egyenlőséget ne csak szakpolitikáik és külső fellépéseik révén mozdítsák elő, hanem vezessenek be példát mutató belső intézkedéseket is, például mozdítsák elő a nők részvételét a döntéshozatalban vagy érvényesítsék általánosan a nemek közötti egyenlőséget valamennyi politikájukban és folyamatukban. Ezek jelenleg csak korlátozottan valósulnak meg, ugyanakkor határozottan pozitív példát mutathatnának a környezetükben működő állami intézmények és a vállalkozások számára, valamint a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos intézkedések végrehajtásáról szóló párbeszéd folytatása terén az európai társadalom minden szintjén.

3. Gazdaság

3.1. A gazdasági erőforrásokhoz való egyenlő hozzáférés nemcsak a nők gazdasági függetlenségének kérdése, hanem a fenntartható gazdasági növekedésre, a minőségi foglalkoztatásra, a társadalmi kohézióra, a jólétre és a versenyképességre vonatkozó uniós célkitűzések megvalósításának előfeltétele is. A nők munkaerőpiaci részvételének ösztönzése kritikus fontosságú az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés, a GDP, valamint általánosabban annak biztosítása szempontjából, hogy az Unió teljeskörűen kiaknázza a rendelkezésre álló tehetséget.

3.2. Az európai nők a munkaerőpiacon továbbra is a nemek között tartósan fennálló egyenlőtlenekkel, szegregációval és a nemek közötti bérkülönbséggel szembesülnek. Becslések szerint 2030-ig ez önmagában 240 milliárd EUR GDP-kiesést fog okozni az Uniónak, és egyrészt azonnali hatással van a nők nettó fizetésére, másrészt hosszú távú hatást gyakorol társadalombiztosítási és nyugdíj jogosultságukra. Az EGSZB ezért üdvözli az Európai Bizottság konzultációját, amely abból a célból értékeli az „egyenlő bérezés” elvének alkalmazásáról szóló 2006/54/EK irányelvben rögzített rendelkezéseket, hogy biztosítsa az egyenlő munkáért járó egyenlő díjazás elvének hatékonyabb gyakorlati érvényesítését.

3.3. Jóllehet a csökkentett munkaidő választás eredménye is lehet, Európa népességének több mint negyede nem önként dolgozik részmunkaidős foglalkoztatásban. A nők gyakran felülreprezentáltak a részmunkaidős foglalkoztatásban, és a részmunkaidőre vonatkozó választásukat gyakran befolyásolják gondozási feladatok. A nem önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás aránya az elmúlt években csak kismértékben (0,1 %-kal) csökkent. A nem önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás egyik oka a megfelelő gondozási infrastruktúra és a rugalmas munkavégzési lehetőségek hiánya, amelyek jobb lehetőséget kínálnának a munka és a magánélet közötti egyensúly megvalósítására. A nők általában jobban ki vannak téve a szegénységnek és korlátozottabbak a karrierlehetőségeik. Ráadásul a nők a férfiakhoz képest majdhogynem csak fele arányban indítanak saját vállalkozást az Unióban.

3.4. Az EGSZB ezért eredményes intézkedések meghozatalát kéri annak biztosítására, hogy a nők és a férfiak egyenlő arányban vegyenek részt a munkaerőpiacon, valamint a foglalkozásokon belüli, horizontális és vertikális nemi szegregáció felszámolására. Kulcsfontosságú prioritássá kell tenni, hogy több lehetőséget teremtsünk a nők számára a minőségi, rugalmas munkabeosztású teljes munkaidős foglalkoztatáshoz való hozzáféréshez.

3.5. Az EGSZB úgy véli, hogy nagy szükség van olyan családbarát és a nemek közötti egyenlőséget támogató munkaerőpiaci politikák ösztönzésére és célzott átalakító intézkedések végrehajtására, amelyek újra egyensúlyba hozzák a gondozás és a háztartási munkák nők és férfiak közötti egyenlőtlen megosztását^(?), különösen mivel a gazdasági feltételek növekvő nyomás alá helyezik a munkavállalókat. A munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló uniós irányelv átültetésének nyomán követése elengedhetetlen a megfelelő fizetett szabadságot és a rugalmas munkaszervezést célként kitűző reformok biztosítása, valamint az új intézkedések által a szülői és apasági szabadság apák általi igénybevételere gyakorolt hatás értékelése érdekében.

(?) HL C 129., 2018.4.11., 44. o.

3.6. Megfelelő intézkedések, mint például a hozzáférhető és megfizethető gyermekgondozási és tartós ápolási-gondozási szolgáltatások biztosítása, valamint a férfiaknak szóló szabadság igénybevételét támogató intézkedések elengedhetetlenek ahhoz, hogy a szülők és az ápolást-gondozást végzők beléphessenek vagy visszatérhessenek a munkaerőpiacra, illetve ott tudjanak maradni. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy egy, a szakpolitikákra, a finanszírozásra és a célokra vonatkozó ajánlásokat tartalmazó ápolási-gondozási szolgáltatáscsomag kidolgozásával adjon lendületet a szociális jogok európai pillére végrehajtásának, és egészítse ki a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló irányelvet, valamint hogy vizsgálja felül a gyermekgondozásra vonatkozó barcelonai célokat.

3.7. A kollektív tárgyalások fontos szerepet játszhatnak a nemek közötti munkaerőpiaci egyenlőtlenségek kezelésében. Fellépéseik során a szociális partnereknek, a tagállamoknak és az uniós intézményeknek a munka jövőjével foglalkozó ILO globális bizottságnak a nemek közötti egyenlőség átalakítását célzó menetrendre vonatkozó ajánlását kellene követniük.

4. Oktatás és képzés

4.1. A nők és a férfiak oktatásban elért eredményeiben bekövetkezett ígéretes változások ellenére továbbra is léteznek sztereotípiákon alapuló szegregációs mintázatok a tagállamokban. A férfiak továbbra is súlyosan alulreprezentáltak az olyan, a hagyományos női szerepekhez társított ágazatokban, mint az egészségügy és a szociális ellátás, a humán területek és a művészetek, illetve a tanárképzés és oktatástudomány. Ezzel szemben az olyan területeken, mint a TTMM (a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika) és az ikt, a férfiak valamennyi tagállamban többségben vannak a nőkkel szemben. Ez további kihívásokat jelent a nőknek, mivel a TTMM-, ikt- és mesterséges intelligenciával kapcsolatos készségek már ma is kritikus fontosságúak, a jövőben pedig nélkülözhetetlenek lesznek ⁽³⁾.

4.2. Az alacsony készség szinttel és képzettséggel rendelkező nőknek további támogatásra van szükségük munkaerőpiaci helyzetük javításához, mivel a nemek közötti szakadék a foglalkoztatás terén a képzettség nélküliek, illetve az alacsony képzettséggel rendelkezők és az interszekcionális megkülönböztetéssel szembesülők esetében a legszélesebb. A kifejezetten a nők veszélyeztetett csoportjait és különösen a fogyatékossgal élők ⁽⁴⁾ és a halmozottan hátrányos helyzetben lévőket célzó szakpolitikai intézkedések segíthetnének készség szintjük növelésében.

4.3. Egyre több nő vesz részt a felsőoktatásban, a felsőoktatás számos területén pedig többségben vannak a férfiakkal szemben. A szegregáció azonban a felsőoktatásban és a szakképzésben is tartósan fennáll, ami korlátozza a pályaválasztást a nem hagyományos ágazatokban, illetve az azonos karrierlehetőségekhez való hozzáférést.

4.4. Ezért alapvető fontosságú, hogy továbbra is foglalkozzunk a nemi alapú sztereotípiákkal és szegregációval az oktatásban és a képzésben. Ennek érdekében támogatnunk kell a nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő tanterveket az oktatásban, a karrier-tanácsadást, az olyan médiakampányokat, amelyek arra ösztönzik a fiúkat és a lányokat, illetve a nőket és a férfiakat, hogy a készségeiknek és képességeiknek megfelelő karrierutakat kövessenek. Fontos emellett, hogy egyaránt támogassuk a nem hagyományos ágazatokat választó nők és férfiak karrierlehetőségeit és előmenetelét, lehetővé tegyük a nők számára, hogy a férfiakkal azonos mértékben kamatoztathassák a felsőoktatásban elért eredményeiket, foglalkozzunk a tudományos életben a nőket akadályozó „üvegplafonnal” ⁽⁵⁾, valamint támogassuk a női vállalkozók lehetőségeit ⁽⁶⁾, különösen a nem hagyományos ágazatokban. Ajánlatos lenne növelni a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kérdések általános ismertségét és a köztisztviselők és szakemberek egyenlőséggel kapcsolatos készségeit is.

5. A nők és a szegénység

5.1. A nőket jobban fenyegeti a szegénység. Ennek oka részben a férfiakénál alacsonyabb órabér, a nők felülreprezentáltsága a minimálbért keresők körében és az alacsonyabb fizetések jellemezte ágazatokban, valamint az, hogy nagyobb valószínűséggel dolgoznak részmunkaidőben, rugalmatlan munkabeosztással, illetve többször hiányoznak a munkából a gondozással kapcsolatos okokból. A szegénység feminizációja számos tényező következménye, köztük a nők munkájának alulértékeléséé és a nemek közötti bérszakadék. A nemek közötti foglalkoztatottsági különbség a gyermekek születése után jelentős mértékben nő, ami tükrözi azokat a nehézségeket, amelyekkel a nők szembesülnek a gyermeknevelési és gondozási feladatok és munkájuk összeegyeztetése során, valamint a várandós nőkkel és az anyasági szabadságról visszatérő nőkkel szembeni diszkriminatív és tisztességtelen bánásmódot.

5.2. Mindenképpen el kell ismerni, hogy a nők nem képeznek homogén kategóriát, és különleges intézkedésekre van szükség a nemek közötti hátrányos megkülönböztetéssel vagy hátrányokkal küzdő nők, azaz a fogyatékkal élő nők, a faji alapon megkülönböztetett nők, az LMBTIQ+, a vidéki területeken élő nők, a bevándorlók, a menekültek vagy a menedékkérők, valamint a fiatal és idős nők esetében.

5.3. Az EGSZB ezért a következő támogató intézkedéseket ajánlja a nemek közötti egyenlőségnek a gazdasági tevékenység területén való előmozdítására:

— a nemi szempontok általános érvényesítése a gazdaságfejlesztési kezdeményezésekben,

⁽³⁾ HL C 173., 2017.5.31., 45. o.

⁽⁴⁾ HL C 367., 2018.10.10., 20. o.

⁽⁵⁾ HL C 12., 2015.1.15., 10. o.

⁽⁶⁾ HL C 299., 2012.10.4., 24. o.

- az egyenlőség előmozdítása a foglalkoztatásban az egyenlő gazdasági függetlenség és pénzügyi biztonság megvalósítása érdekében,
- olyan kezdeményezések támogatása, amelyek jobban felhívják a figyelmet arra, hogy milyen fontos a nők gazdasági függetlensége a szegénység mérsékléséhez,
- a megszakított karrierok és a különböző munkavégzési formák azon kockázatra gyakorolt hatásának kezelése, hogy a nők életük során szegénységbe kerüljenek,
- a nőknek a szegénység kockázatának leginkább kitett konkrét veszélyeztetett csoportjaira irányuló szakpolitikai intézkedések kidolgozása,
- a nemzeti nyugdíjrendszerek reformjának folytatása a nemi vetület nyugdíjjogosultságokban való figyelembevételével (pl. az anyasági/apasági szabadság és más, gondozással kapcsolatos szabadságok idejének a nyugdíjszámításokban való figyelembevételével),
- a gyermekszegénység kezelése a nemi szempont figyelembevételével és egy olyan holisztikus megközelítés mentén, amely szinergákat teremt a társadalmi befogadás, a nemek közötti egyenlőség és más szakpolitikai területek között, valamint más szakpolitikai és pénzügyi eszközökkel,
- a szegénységben élő nők szükségleteit és erőfeszítéseit kezelő makrogazdasági politikák és fejlesztési stratégiák felülvizsgálata, elfogadása és fenntartása.

6. Emberi jogok

6.1. A nemek közötti egyenlőség alapelve, amely az emberi jogok szerves részét képezi, és annak előfeltétele, hogy az emberi jogok mindenkire alkalmazhatóak legyenek és mindenki élhessen azokkal.

6.2. Az EGSZB elítéli a nőkkel szembeni erőszak minden formáját, és ösztönzi azokat a tagállamokat, amelyek még nem ratifikálták az isztambuli egyezményt, hogy késedelem nélkül vizsgálják felül ennek lehetőségét. Létre kell hozni a nőkkel szembeni erőszakra vonatkozó összehasonlítható adatgyűjtés uniós szintű mutatóit, mivel ez elősegítené a hatékony szakpolitikai intézkedések kidolgozását. Ebből a célból az egyes uniós országokban összegyűjtött tapasztalatok iránymutatást nyújthatnának az alkalmazandó megközelítést illetően. Az EGSZB arra is kéri az Európai Bizottságot, hogy tegye naprakésszé az illegális online tartalmak elleni eredményes küzdelmet célzó intézkedésekről szóló ajánlást és a jogellenes online gyűlöletbeszéddel szembeni fellépést szolgáló magatartási kódexet, amelyről az Európai Bizottság és a globális informatikai vállalatok állapodtak meg, oly módon, hogy a nők online zaklatását és az ellenük irányuló pszichológiai terrort is felveszi az illegális gyűlöletbeszéd fogalommeghatározásába.

6.3. Az EGSZB mélyrehatóan sajnálja a nők szexuális és reprodukciós jogai elleni, újkénti támadásokat Európában, amelyek súlyos következményekkel járnak a nők emberi jogaira nézve, és általános fenyegetést jelentenek az emberi jogok egyetemességére. Bár a jogszabályi visszalépések kifejezetten a nők legális terhességmegszakítással kapcsolatos szolgáltatásokhoz való hozzáférését érintették bizonyos európai esetekben (még ha a bizonyítékok azt is mutatják, hogy az átfogó szexuális oktatás 50 %-kal is csökkentheti a nem kívánt terhességek számát), ezek a visszalépések emellett a nők szexuális és reprodukciós egészségével és jogaival kapcsolatos egyéb aspektusokat is érintettek, pl. a sürgősségi fogamzásgátló megvásárlásához szükséges orvosi rendelvénnyel való hozzáféréssel kapcsolatos jogszabályi előírásokat. Továbbá hatályba lépett egy sor, a nők jogaira széles körű hátrányos következményekkel járó, visszalépést jelentő jogszabály és politika, köztük olyan jogszabályok, amelyek megnehezítik a szexuális oktatást, megakadályozzák a szexuális irányultsággal és a nemi identitással kapcsolatos információk terjesztését, beleértve az oktatási célú terjesztést, illetve dekriminalizálják a kapcsolati erőszak egyes formáit.

6.4. Az EGSZB arra kéri az uniós intézményeket és a civil társadalmat, hogy dolgozzanak együtt az ilyen jogszabályokkal szembeni azonnali és kemény fellépés érdekében. Az EGSZB továbbá javasolja egy sürgősségi jogi alap létrehozását uniós szinten, amely olyan civil társadalmi szervezetek számára nyújtana támogatást, amelyek a nők jogait megsértő jogszabályokat a bíróságokon támadják meg.

6.5. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy fontos foglalkozni azokkal az akadályokkal, amelyekkel a nők és különösen az erőszak áldozatai szembesülnek, amikor jogorvoslatot keresnek jogaik megsértése esetén, valamint egyenlő hozzáférést biztosítani az igazságszolgáltatáshoz minden nő számára a gazdasági, kulturális és (a nemi alapú) intézményi korlátok lebontásával, ami a nők emberi jogainak szükséges előfeltétele. Az EGSZB sajnálja továbbá, hogy még mindig nem állnak rendelkezésre a nők emberi jogainak terén a tagállamok által elért előrehaladás értékelésére szolgáló mutatók, és hogy a férfiak általában nagyobb valószínűséggel szembesülnek szubjektív ítéllettel, és nagyobb valószínűséggel fosztják meg őket szülői és látogatási jogaiktól.

7. Nők a hatalomban és a döntéshozatalban

7.1. Az elmúlt évek eredményei ellenére a nők politikai és gazdasági döntéshozatalban való alulreprezentáltsága továbbra is megoldandó problémát jelent az EU és a tagállamok számára. A kormányzat valamennyi szintjét tekintve a politikai döntéshozatali pozícióknak csak a harmadát, a miniszteri és államtitkári pozícióknak pedig csupán negyedét töltik be nők. Az állami/privát gazdasági és pénzügyi intézményeket még mindig szinte teljesen a férfiak dominálják.

7.2. Az EGSZB sajnálja, hogy az egész Európai Unió és maga az EGSZB ⁽⁷⁾ folyamatos kérései ellenére 2020-ig nem fogjuk elérni a nők vállalati vezetőtestületekben való részvételének 40 %-os küszöbértékét. Megjegyzi, hogy a nők vezetőtestületi tagságáról szóló irányelvről folyó vita az EU Tanácsa román elnökségének napirendjén marad a nők döntéshozatali szervekben való részvételének fokozása céljából. Felkéri a Tanácsot, hogy továbbra is tegyen erőfeszítéseket, és folytassa a nők vezetőtestületi tagságáról szóló irányelvvel kapcsolatos vitát. Az EGSZB továbbá kéri az ipari szereplőket, hogy járjanak elől jó példával, és jelentősen növeljék a nők számát a vezető döntéshozatali pozíciókban.

7.3. Az EGSZB ismételten ⁽⁸⁾ javasolja hatékony stratégiák és eszközök (pl. jogi, költségvetési és önkéntes intézkedések, nemi kvóták) alkalmazásának megfontolását az „üvegplafon”jelenségének felszámolása érdekében, valamint hogy a főbb politikai struktúrák választott és kinevezett pozícióiban elérjük a nemek közötti egyensúlyt. A nőknek a politikai, gazdasági és társadalmi területek döntéshozói pozícióiban való egyenlő képviselőségét hátráltató nemi normák, attitűdök és sztereotípiák kezelése fontosabb, mint valaha.

7.4. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság – azáltal, hogy intézkedéseket dolgoz ki a nők készségeibe, erőforrásbázisába és mentorálási hálózatába történő befektetésre – álljon az élére egy olyan kezdeményezésnek, mely több nőt sarkall arra, hogy részt vegyen a politikában és az alkalmas női jelöltre szavazzon.

7.5. Az EGSZB üdvözli azt a Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke által kitűzött célt, hogy érjük el, hogy a jelenlegi ciklus végére a közép- és felsővezetők legalább 40 %-a nő legyen. Ebben az összefüggésben sajnálatosként ismeri el, hogy az uniós szervekben az európai civil társadalmat képviselő, és a társadalom és az uniós intézmények közötti hídként működő EGSZB tagjai között a nők aránya mindössze 30 %. Az EGSZB ezért arra kéri a Tanácsot, hogy az EUMSZ 300. cikk (5) bekezdésében foglaltak szerint vizsgálja felül az EGSZB-tagok kinevezésére vonatkozó iránymutatásait annak érdekében, hogy figyelembe vegye az EU-ban végbemenő gazdasági, társadalmi és demográfiai fejleményeket. Az EGSZB törekedni fog arra, hogy tevékenysége során biztosítsa a nemek közötti egyenlőséget.

7.6. Újnan elfogadott eljárási szabályzatában az EGSZB elkötelezte magát aziránt, hogy a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elvének való megfelelést valamennyi szakpolitikájában biztosítsa. Ennek érdekében az EGSZB zaklatásellenes politikát fog elfogadni, és nyomonkövetési csoportot (*follow-up group*) hoz létre, hogy az dolgozzon ki iránymutatásokat a nemek közötti egyenlőségnek az EGSZB minden munkájában, és elsősorban a véleményeiben történő érvényesítésére vonatkozóan.

8. Média

8.1. A média alapvető szerepet játszik egy társadalom nézeteinek, attitűdjeinek és előítéleteinek formálásában. A nők a médiatartalmak előállítói és fogyasztói, valamint részei is annak, ennek ellenére a médiatartalmak nem mindig veszik figyelembe a nemek közötti egyenlőséget, és a nőket lealacsonyító képekben ábrázolhatják, illetve konzerválhatják a nemi szerepeket, sztereotípiákat és normákat. A digitális technológiák és az új kommunikációs formák térnyerése tovább bonyolította a nők médiában betöltött szerepe, illetve a médiatartalmak előállítói, fogyasztói és a tartalmak nőkhöz való viszonya közötti kapcsolatot.

8.2. Bár a nők foglalkoztatása a médiaágazatban az EU-ban a munkaerő közel felére (44 %) emelkedett, és a nők képviselik a legnagyobb csoportját (68 %) az újságírói és információszolgáltatási képzéseken vezetetteknek, a nők a médiaszervezetekben legtöbbször a tartalomra és a szervezet stratégiájára csak korlátozott befolyással bíró pozíciókat töltenek be.

8.3. A nemek közötti egyenlőség médiaiparban történő javítása érdekében alapvető fontosságú felszámolni az „üvegplafon”jelenséget, javítani a nők részvételét a legfelsőbb döntéshozói pozíciókban, valamint a médiaszervezetek által elfogadott önkéntes intézkedéseket a médiaágazat és a médiatartalom átalakítását támogató szakpolitikai intézkedésekkel kiegészíteni. Rendkívül fontos, hogy elkezdjük elismerni a médiatartalmak által gyártott nemi sztereotípiák következményeit, valamint hogy értékeljük a férfiak és nők médiában való ábrázolását.

⁽⁷⁾ HL C 133., 2013.5.9., 68. o.

⁽⁸⁾ HL C 262., 2018.7.25., 101. o.

8.4. A reklámparnak még mindig nehézségei vannak azzal, hogy arányosan és realista módon ábrázolja a nőket és a férfiakat. A társadalom még mindig elavult, elfogadhatatlan módon ábrázolt nőket és férfiakat lát, még akkor is, ha a nemi sztereotípiák ma gyakran finomabbak. Az EGSZB meggyőződése, hogy ideje elutasítani az anakronisztikus nézeteket. Ennek során az iparágnak vezető szerepet kell vállalnia annak biztosításában, hogy a reklámnak inkább pozitív, mint negatív hatása legyen a nemek közötti egyenlőség képviselésére és előmozdítására a társadalomban, különösen a gyermekeknek szóló reklámok nemi sztereotipizálása esetében.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Gazdasági, technológiai és társadalmi változások az időseknek nyújtott fejlett egészségügyi szolgáltatások terén

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2019/C 240/03)

Előadó: **Marian KRZAKLEWSKI**

Társelőadó: **Jean-Pierre HABER**

Közgyűlési határozat:	2018.7.12.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szerv:	Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)
Elfogadás a CCMI által:	2019.3.26.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	150/3/6

1. Következtetések és ajánlások ⁽¹⁾

1.1. Az európai népesség elöregedésének problémája és az erre adandó etikai, politikai, gazdasági és társadalmi válaszok nagy kihívást jelentenek, valamint lehetőségeket tartogatnak a foglalkoztatás, a képzés, a gazdasági fejlődés és az innováció szempontjából az Unióban.

1.2. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az uniós gazdasági, szociális és egészségügyi szakpolitikák nem vették számításba az időskorúak egyre növekvő igényeit. Szorgalmazza, hogy emeljék ki az idősebbek társadalmi és gazdasági szerepét, továbbá azt, hogy az idősek az „ezüst gazdaságon” („silver economy”), valamint az időseknek nyújtott ellátások és szolgáltatások iránti igényeken keresztül hatalmas foglalkoztatási területet képviselnek.

1.3. Az öregedés valós társadalmi-demográfiai helyzetének megfelelő bemutatásához a jelenség helyes statisztikai mérésére van szükség: az egészség-gazdaságtan szempontjából célszerű lenne dinamikus és mélyrehatóan mérni a népesség elöregedését, többek között olyan változók bevezetésével, mint a nem, a várható egészséges élettartam, a környezetepidemiológia stb. Ezért a népesség elöregedésére vonatkozó dinamikus mutatók kialakításával egy demográfusokból, szociológusokból és orvosokból álló csoportot kellene megbízni.

1.4. Pontosítani kell a személyeknek nyújtott intézményi és otthoni ellátások és szolgáltatások fogalmát, mivel ez a szakkifejezés sokféle tevékenységet foglal magában, amelyek végrehajtását nagyon eltérő jogállású szolgáltatók biztosíthatják.

Figyelembe véve, hogy a időseknek nyújtott szolgáltatási tevékenységek széles skálán helyezkednek el, ezek a szolgáltatások nem tekinthetők egységes gazdasági ágazatnak az EU-ban. Ezért fontolóra kellene venni az időseknek nyújtott szolgáltatások általános jogi fogalommeghatározását az Unióban.

1.5. Az EGSZB javasolja a méltó időskorhoz való jog alapvető emberi jogként való elismerését. Ebből kifolyólag úgy véli, hogy mindent latba kell vetni a minőségi ellátásokhoz és szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása érdekében.

1.6. Az EGSZB azt szeretné, ha az EU digitális stratégiája figyelembe venné a papír folyamatos használatát, hogy az idősek könnyebben megértsék a számukra nyújtott ellátást.

1.7. Az EGSZB javasolja, hogy a lakáspolitikák és az elöregedéssel kapcsolatos politikák innovatív lakhatási formákra (pl. moduláris lakások, csoportos lakóhely, többgenerációs és szolidáris lakóhely stb.) összpontosítsanak, amelyekre komoly figyelmet kellene szentelni, és amelyeknek az európai strukturális alapokból finanszírozott külön támogatási program tárgyát kellene képezniük.

⁽¹⁾ Ez a vélemény kiegészíti az EGSZB 2012. december 13-i „A személyi jellegű szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások ágazatának jövőbeli fejlődési tendenciái és ezek hatásai az Európai Unióban” című véleményét (HL C 44., 2013.2.15., 16. o.), valamint a 2018. február 14-i „Szerkezetváltás az egészségügyi ágazatban” című véleményét (HL C 227., 2018.6.28., 11. o.) Szintén figyelembe veszi az Európai Bizottság 2008. július 2-i ajánlását „az elektronikus egészségügyi nyilvántartó rendszerek határon átnyúló átjárhatóságáról”, továbbá a 2019. február 6-i ajánlását „az elektronikus egészségügyi dokumentáció európai csereformátumáról”.

1.8. Minden tagállamot ösztönözni kellene nemzeti és regionális öregedés-megfigyelőközpontok bevezetésére, amelyek a frontvonalban tevékenykedő gazdasági és szociális szolgálatokkal együttműködve dolgoznának az alábbiak érdekében:

- a jogi eszközök továbbfejlesztése az idős emberek szociális és pénzügyi helyzetének védelme érdekében,
- az idősök belső mobilitásának (lakhatás) és külső mobilitásának (tevékenységek, utazások, szabadidő stb.) fejlesztése,
- az otthoni szolgáltatások, a nyugdíjasotthonok és az idősök lakhatásának egyéb alternatív formái közötti kiegészítő jelleg kialakítása,
- az ápolói, gondozói tevékenység és az idősöknek nyújtott szolgáltatások összehangolása egy idősgondozási út mentén, egy koordinátor gerontológus és egy ápoló vezényletével.

1.9. Az EU-nak fontolóra kellene vennie egy, az öregedés-megfigyelőközpontok tevékenységeit koordináló platform létrehozását, amelynek feladata többek között az lenne, hogy továbbképzéseket szervezzen, és hogy terjessze a bevált gyakorlatokat egy nyilvános adatbank létrehozásával, amely azokat a legjobb termékeket, eszközöket, felszereléseket és térkialakításokat tartalmazná, amelyek biztonságosabbá teszik az idősök mindennapi életét. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az EU tevékenesebben támogasson olyan K+F programokat, amelyek az idősekre jellemző emberi és társadalmi tényezőkre és az öregedés főbb molekuláris és biológiai mechanizmusait meghatározó epigenetikára irányulnak. Egy közösségi technológiai platform létrehozását javasolja, amelynek segítségével a kutatás-fejlesztést jobban az idősök egészségét védő és a megelőzést biztosító innovációk felé lehetne orientálni.

1.10. Az EGSZB a digitális technológiáknak köszönhető innovációk jobb kiaknázására kéri az egészségügyi és a szociális ágazat érdekelt feleit: telemedicina, érzékelők, digitális klinikai karton és egészségügyi dokumentáció, a háztartások automatizálása és általában véve a mesterséges intelligenciára épülő technikák alkalmazása az idősök által lakott térben.

Szorgalmazza, hogy ösztönözzék az innovációt a piacok széttöredezettségének megszüntetésével és a korporatista megközelítések elhagyásával, amelyek valódi technikai akadályokat jelentenek. Felhívja a figyelmet az időseknél szánt eszközökre és berendezésekre vonatkozó európai előírások és tanúsítványok hiányára.

1.11. Az EGSZB szorgalmazza a digitális technológiának köszönhető új technológiai eszközök közös felhasználásúvá tételét az idősök szükségleteit lefedő, valódi piac ösztönzése és az Európában megvalósított beruházások fenntartása érdekében.

Úgy véli, hogy a digitális technológiának köszönhető termelékenységjavulást az idősök jólétének növelésére, valamint a szociális és paramedicinális közreműködők anyagi felértékelésének megtervezésére kellene használni.

1.12. Az ágazatban jelentős mértékben támogatni kell a szakképzést. Az idősök táplálkozásával, otthoni eséseivel, a velük, illetve az ellátásukban résztvevőkkel szembeni erőszakkal, a digitális technológiák otthoni használatával, a hospice-ellátással stb. kapcsolatos kérdésekkel külön programok keretében kell foglalkozni. Az ellátási és szolgáltatási ágazat szereplőinek szakképzését a strukturális alapokból, elsősorban az Európai Szociális Alapból kellene finanszírozni.

1.12.1. Figyelembe véve, hogy sokféle megközelítés érvényesül az EU-ban, az EGSZB javasolja egy közös alap meghatározását, amely magában foglalná a létező képzések legjavát, hasonlóan járva el, mint a szakmai képesítések elismeréséről szóló, 2005. szeptember 7-i 2005/36/EK irányelv és a 2013/55/EU irányelv meghatározásakor.

1.13. A munkavállalók és az idősöknek nyújtott szolgáltatások mobilitásának előkészítése és fokozása érdekében meg kell határozni a gerontológiai ápolók, segédápolók, gondozók európai törzsképzését nemcsak a szakmai, hanem a szociális és emberi szempontokra is kiterve.

1.13.1. Ezzel párhuzamosan javítani kell az idősökkel foglalkozó dolgozók társadalmi és anyagi megbecsülését. A gondozó hozzátartozó fogalmának elismerése szintén elengedhetetlen a népesség elöregedésével kapcsolatos koherens és hatékony szakpolitika kialakításához.

1.14. Az EGSZB egy pénzügyi kerekasztal-beszélgetés megszervezését kéri az orvosi és szociális ágazat fontosabb szereplői, az intézményi piacszabályozók (vagyis az állam és a helyi önkormányzatok), a nyugdíjpénztárak, a biztosítók és a nyugdíjalapok részvételével, hogy az idősök számára biztosítható legyen a szolgáltatások és a beruházások tartóssága, fizetőképessé váljanak az állások, és megfelelő árat lehessen javasolni a szolgáltatásokra vonatkozóan. Ezt a központosított kerekasztalt decentralizált, a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok és az EGSZB körül szerveződő előkészítő megbeszéléseknek kellene megelőznie.

1.15. Az EGSZB egy olyan európai kommunikációs politika kialakítását javasolja, amelynek az a célja, hogy mind gazdasági, mind társadalmi szempontból növekedjen a generációk közötti szolidaritás az idősök vonatkozásában.

2. Összehangolt és strukturált időspolitikai

2.1. Az öregedés valós társadalmi-demográfiai helyzetének megfelelő bemutatásához a jelenség társadalmi-egészségügyi megközelítését is magában foglaló helyes statisztikai mérésre van szükség. Az alábbiakat lenne célszerű tenni:

— szociológusokat és demográfusokat kellene bevonni az idősödés társadalmi-demográfiai vetületeinek mélyreható és előretételek elemzésének kidolgozásába (a háztartások mérete és összetétele, a gyermekekkel és egyéb hozzátartozókkal való kapcsolat, a háztartások különválásának és újjáalakulásának hatásai),

— értékelő eszközöket kellene bevezetni Európában a tagállami szakpolitikák megfigyelése és összehasonlítása, valamint a bevált gyakorlatok átültetése céljából.

2.2. A megelőzés mérsékelheti a nehezen viselhető öregedés hatását, amennyiben megértjük a dolog jelentőségét, azonosítjuk a jólétben töltött időskor alkotóelemeit (testmozgás, szociális élet, derűség, táplálkozás), és az emberi és pénzügyi erőfeszítéseket úgy összpontosítjuk erre a nagy kihívásra, hogy közben nem terheljük az adófizetőket, valamint figyelembe vesszük a pénzügyi rendszerek sokféleségét.

2.3. Az erre a területre vonatkozó ajánlásokat tudományos kutatással kell alátámasztani, amelynek az epigenetikára kellene összpontosítania, és meg kellene határozni az öregedés azon főbb molekuláris és biológiai mechanizmusait, amelyek mikrotápanyagokkal, illetve az ember és környezete közötti viszony segítségével javíthatók. A nagyobb hatékonyság biztosítása érdekében a sejtdegeneráció elleni minőségi bioaktív vegyületek gyártását behatóbban kellene ellenőrizni és minősítésnek kellene alávetni.

2.4. Az idősöknek nyújtott szolgáltatások két, egymást kiegészítő megközelítést tükröznek: az egyik a nyugdíjasotthont jelentő intézményi szemléletű megközelítés, a másik az otthoni szemléletű megközelítés. E komplementaritás eredményessége csak a kétféle megközelítés tartalmának és feladatainak konkretizálásával, az ellátott profilok pontos meghatározásával, valamint a szereplők és eszközeik jobb összehangolásával biztosítható.

2.5. A nyugdíjasotthoni férőhelyek iránt jelenleg mutatkozó mennyiségi és minőségi igények számbavétele céljából mobilizálni és strukturálni kellene az adatokat, figyelembe véve azt, hogy a tanulmányozott szakirodalom szerint a 85 éves vagy idősebb korosztály az esetek túlnyomó többségében (még nagyfokú függés esetén is) az otthon maradási igényli.

2.6. A digitális klinikai kartont és egészségügyi dokumentációt minden tagállamban általánossá kellene tenni. Ezek lehetővé tennék a valós egészségi állapot jobb megértését, és megkönnyítenék egy, az idősöknek szánt speciális *idősgondozási út* kialakítását.

2.7. Ösztönözni kellene az átjárhatóságot, tehát a különböző orvosi és paramedicinális szereplők közötti partnerséget, előtérbe helyezve a gerontológus orvos-koordinátor és a vezető ápoló szerepét – utóbbi funkcióját meg kellene erősíteni –, és hidakat kellene kialakítani az intézményi gondozási szolgáltatások, a járóbeteg-ellátások és -szolgáltatások, illetve a háziorvos és a gondozó hozzátartozók között. Ez elősegítené az idősök felszerelés és férőhely iránti igényeinek jobb megértését.

2.8. A szakmai közreműködőkön kívül a gondozók részvételét is el kell ismerni és honorálni kell.

Ebben a vonatkozásban a japán Fureai Kippu (FK) figyelmet érdemel ⁽²⁾.

2.8.1. Az EU a Fureai Kippu rendszerből kiindulva tíz-egynéhány európai régióban és/vagy városban kísérleti jelleggel intergenerációs időbankot hozhatna létre, majd javasolhatná az ötletet támogató tagállamoknak az eszköz általános bevezetését, amennyiben az hatékonyak bizonyul.

3. Átgondolt és hatékony lakáspolitikai

3.1. Az idősök lakhatásának problémája összetett és érzékeny kérdés. E probléma megközelítésekor mindig az érintett személy választását, valamint a családdal és a hozzátartozókkal folytatott párbeszédet kell előnyben részesíteni. Az idősökre vonatkozó átgondolt lakáspolitikának a következő elemeket kell figyelembe vennie:

— A lakások a bennük élő emberekkel együtt öregsznek. A nem megfelelő lakásban éléshez kapcsolódó költségek az elszegényedés, az elmagányosodás és az egészségromlás egyik tényezőjévé válhatnak.

⁽²⁾ Japán (amely az OECD leggyorsabban öregedő országa) bevezette az ún. Fureai Kippu rendszert. Ez egy helyi szinten megvalósuló kölcsönös segítségnyújtási hálózat, amely egy „időbankkal” párosulva az önkéntesség fontosságára hívja fel a figyelmet. A hálózat a szubszidiaritás elve alapján minden olyan idősöknek vagy munkaképtelen személyeknek nyújtott segítségre kiterjed, amelyet nem fedez a betegségbiztosítás.

- Ma már nem csak a saját otthon és az intézmény között lehet választani. Alternatív elhelyezési formák is léteznek. Értékelni kellene ezek társadalmi és gazdasági potenciálját, és meg kellene határozni a profilok és a betegségek függvényében létrehozandó struktúrákat (napközi otthonok, éjszakai szálláshelyek, az önálló életvitelre épülő helyi központok stb.).
- Különbséget kell tenni a „kognitív zavarok” és az önálló életvitelre való alkalmatlanság között.
- Az idős személyek egy helyre koncentrálása nem jár kognitív előnnyel, és ma már tudományosan bizonyított tény, hogy kapcsolat van az idős emberek mentális és fizikai egészsége között.
- Az idős emberek egy helyre koncentrálása és összevont ellátása jelentősen növeli a lemondás és a beletörődés kockázatát. Ez óhatatlanul az orvosi ellátás és a gyógyszerelés egyre nagyobb mértékű igénybevételét vonja maga után.

3.2. Az ellátásra szoruló idős emberek elhelyezésére szolgáló intézményekre vonatkozó ingatlanpolitikát át kell gondolni, máskülönben nem lesz hatékony, és költségeit nehezen tudják maguk az idős emberek törleszteni. Mindemellett figyelembe kell venni a földrajzi elhelyezkedés fontosságát is. Továbbra is feltétlenül gondoskodni kell arról, hogy tiszteletben tartsák egy adott személy döntését esetleges intézményi elhelyezésével kapcsolatban.

3.2.1. Elengedhetetlenül fontos, hogy az ingatlanpolitikák dinamikusak és rugalmasak legyenek annak érdekében, hogy a lakások intermodalitása, a többgenerációs együttélés és a társadalmi nyitottság kerüljön előtérbe.

3.3. A háztartások automatizálása terén elért technológiai előrelépések a megvalósítandó lakáspolitikák meghatározó elemét jelentik. Ezeket támogatni kell, és kiemelt figyelmet kell fordítani a kompetens és szakképzett emberi segítségnyújtásra.

3.4. A WHO által támogatott „idősbarát város” program fő célja, hogy az idős polgárok egészségének, részvételének és biztonságának optimalizálása által előmozdítsa a tevékeny öregkort. Egy idősbarát város felméri a helyi adottságokat, értékeli az időseknek szánt struktúrákat és szolgáltatásokat, és végrehajtási tervet határoz meg a helyi prioritásokra és hatásokra vonatkozóan.

Az idősbarát városokkal kapcsolatban az EU egy sor kísérleti projekt megvalósítására irányuló programot kezdeményezhetne, amelyek keretében különböző profilú városrészeket célozna meg a (nagyon) nagyvárosi negyedektől kezdve a félig vidéki entitásokig.

4. A szakmabeliek megbecsülésének javítása és a képzés támogatása

4.1. Egy öregedő társadalomban a tünetek kezelésére és azok változékonyságára kell fektetni a hangsúlyt. A rendszerek és az eljárások fejlesztéséhez még több szakemberre van szükség. Ennek megfelelően nőni fog a rehabilitáció és a telemedicina területén dolgozni hivatott személyek száma.

Az ágazati dolgozók jelentős rotációjának elkerülése érdekében a társadalmi párbeszéd eredményeként létrejövő kollektív szerződésekre van szükség, hangsúlyt helyezve a szakemberek társadalmi megbecsülésének és javadalmazásának javítására.

4.2. A vizsgált forgatókönyvtől függetlenül statisztikailag a házi gondozói szakma az, amelyik potenciálisan a legtöbb munkahelyet teremtheti. Várhatóan a sérülékeny emberek ápolásával és gondozásával kapcsolatos szakmák összessége erőteljesen fellendül majd, mivel ezek viszonylag kevésbé érzékenyek a gazdasági körülményekre. A segédápolók, a gondozók és az ápolók szintén a leginkább munkahelyet teremtő foglalkozások közé tartoznak.

4.3. Az összes tanulmányozott szakirodalom egy következtetés felé konvergál: az idős emberek ellátása és a nekik nyújtott szolgáltatások potenciálisan óriási foglalkoztatási területet jelentenek, mivel a kontinens szociodemográfiai öregedésének trendje egyre erőteljesebb. A központi problémát az jelenti, hogy hogyan lehet finanszírozhatóvá tenni ezeket a hozzáadott értékűkhöz, a dolgozók odaadásához és a nehéz munkakörülményekhez képest rosszul fizetett állásokat.

4.4. A gondozó hozzátartozók képzését szintén támogatni kell, mert jelenlétük és tevékenységeik – amelyek kiegészítik a szakemberek jelenlétét és tevékenységeit – elválaszthatatlanok az idős ember jóllététől. Az EU a gondozó hozzátartozók segítségére irányuló voluntarista politikát kezdeményezhetne, és a szociális jogszabályok kiigazítását javasolhatná a tagállamoknak. Ez azt jelenti, hogy külön jogállást kellene elismerni számukra.

4.5. Az időseknek nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos szakképzések célközönsége általában kevésbé (vagy egyáltalán nem) képzett, mert kevésbé van hozzájuk a hagyományos tanulási pályákhoz. Ugyanakkor tapasztalati tudással rendelkeznek. Ezért meg kellene határozni egy keretet a nem tipikus tudáson (know-how-n és szociális kompetenciákon) alapuló kísérleti képzések kidolgozására. Az EGSZB olyan megközelítést javasol, amely – anélkül, hogy elhanyagolná a kognitív tanulást – eredmény szemléletű pedagógiai módszert alkalmaz a megfelelő készségprofilok kialakításához.

4.6. Meg kellene könnyíteni a célközönség hozzáférést a képzéshez, valamint egyszerűsíteni kellene a képzési formákat, és az alábbiak segítségével rugalmasabbá tenni a szükséges szaktudás megszerzését:

- az elmélethez és az információhoz való hozzáférést lehetővé tevő IKT (és egyéb) eszközök,
- a kifejezetten az eszmecserére szolgáló időkeret bevezetése,
- állandó mentor kijelölése,
- online közösségek szervezése a tudás és a gyakorlatok cseréjéhez.

4.7. A fentiekre külön figyelmet kellene fordítani az Erasmus+ program keretében. Másrészt az európai költségvetési hatóságnak egy „kísérleti” elnevezésű költségvetési sort kellene nyitnia és ezzel kellene támogatnia a gondolkodást.

5. Megfelelő finanszírozási politika

5.1. Az időseknek nyújtott szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés alapelveinek kiindulópontja lehet az Idősek Európai Platformjának (AGE Platform) alapelve: a szolgáltatásoknak olyan áron kell elérhetőnek lenniük, amely nem rontja az életminőséget, és nem csorbítja a méltóságot, illetve a szabad választást.

5.2. Az idősebb ember közvetlen vagy közvetett módon továbbra is a társadalom szereplője marad. Amikor elveszti önállóságát, passzív társadalmi szerepe kerül előtérbe: a támogató hálózat megszervezéséhez szükséges közvetlen és közvetett munkahelyeket hoz létre. Ez az a pillanat, amikor viszonzásképpen a társadalom minden készségét és erőforrását aktivizálhatja és bevetheti az idősebbek átfogó ellátásának biztosítása érdekében.

5.3. Az időseknek nyújtott szolgáltatásokat általában nagyban támogatják az állami hatóságok, például a magánkereslet jelentő háztartások fizetőképessé tételét célzó eszközök által. E szolgáltatások áruvá tételének és pénzben való kifejezésének hatására azonban megváltozik az állami hatóságok szerepe és a szolgáltatások irányítása. Az ellátásra szoruló személyekkel foglalkozó szolgáltatók, az állam és a helyi önkormányzatok egyre inkább piacszabályozókká válnak azáltal, hogy a piac hatékony működésének és a kedvezményezettek bizalmának biztosítására irányuló eljárásokat vezetnek be. Ehhez elsősorban a helyi szolgáltatók ellenőrzésére, jó minőségű szolgáltatásokra és információterjesztésre van szükség. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság ajánlja a tagállamok számára a piacok átláthatóságának és hatékony minőségbiztosítási eljárásoknak a bevezetését az időseknek nyújtott szolgáltatások terén.

5.4. Az időseknek nyújtott szolgáltatások iránti kereslet tényleges fizetőképességének biztosítása érdekében arra kellene ösztönözni a tagállamokat, hogy segítsék elő egy, az önálló életvitelt lehetővé tevő biztosítás bevezetését, amely, amennyiben csak lehetséges, a szociális biztonsági rendszer részét képezné. Ennek a biztosításnak inkluzívnak kellene lennie, oly módon, hogy lehetővé tegye a tényleges önállóságot biztosító szolgáltatások és eszközök finanszírozását. Az önálló életvitelt lehetővé tevő biztosításnak fedeznie kellene az otthoni ápolási és szolgáltatási szükségleteket, valamint az intézményben történő ideiglenes vagy végleges elhelyezést.

5.5. Bár a tagállamok szociális biztonsági rendszereinek integrálniuk kell ezt az eszközt, annak finanszírozását nem tudják majd csak az adóból biztosítani. Ennek finanszírozásához fontolóra kellene venni más, állami és magánforrások, mint például a nyugdíjalapok bevonását.

Jelenleg arra van szükség, hogy az Európai Bizottság széles körű, társadalmi-gazdasági előrettekintő tanulmányt kezdeményezzen arról, hogy az Unió területén hogyan lehet fizetőképessé tenni az időseknek nyújtott szolgáltatásokra szakosodott állásokat. Ennek a tanulmánynak foglalkoznia kellene a köz- és magánfinanszírozás különböző módozataival, köz-magán partnerségeken alapuló beruházási mechanizmusokat kellene javasolnia, és mind szupranacionális szinten, mind a tagállamok szintjén különböző ajánlásokat kellene megfogalmaznia. Ezen tanulmány körvonalait egy olyan pénzügyi kerekasztal-megbeszélés alkalmával kellene meghatározni, amely az idős emberek számára biztosított segítségnyújtásért felelős legfontosabb szereplőket tömöríti.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az azbeszt kezelése az energetikai felújítások során**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2019/C 240/04)

Előadó: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**Társelőadó: **Enrico GIBELLIERI**

Közgyűlési határozat:	2018.7.12.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szerv:	Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)
Elfogadás a CCMI ülésén:	2019.3.26.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye (mellette/ellene/tartózkodott):	199/4/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv ambiciózus felülvizsgálatát, ugyanakkor azt is megjegyzi, hogy az azbeszt, amely a munkavégzéssel összefüggő rákos megbetegedések legfőbb okozója az EU-ban, komoly veszélyforrást jelent. Ahhoz, hogy megvalósíthassuk azokat az ambiciózus célokat, amelyek szerint az európai épületállományt úgy kell megújítani, hogy egészséges és energiahatékony otthonokat és munkakörnyezetet hozzunk létre, az EGSZB szerint szinergiákat kell kialakítani a káros anyagok energetikai felújítások során történő eltávolításával, hogy ez a teher ne maradjon a következő nemzedékre.

1.2. Az Európai Bizottságnak nyomon kell követnie az azbeszttel kapcsolatos foglalkozás-egészségügyi kockázatokról és minden létező azbeszt felszámolásának kilátásairól szóló európai parlamenti állásfoglalást (2012/2065(INI), és az EU azbesztmentesítéséről szóló saját kezdeményezésű EGSZB-véleményt, valamint az azokban foglalt javaslatokat.

1.3. Az Európai Bizottságnak a korábbi ILO-/WHO-programokra támaszkodva együttműködésre kell törekednie a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettel (ILO) és az Egészségügyi Világszervezettel (WHO). Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökségnek és az Európai Bizottságnak az Unióban közösen kell támogatnia az ilyen intézkedéseket.

1.4. Az Európai Bizottságnak tevékenyen elő kell mozdítania az épülettervezéssel és építőanyagokkal kapcsolatos, életcikluson alapuló megközelítést, szem előtt tartva az újrahasznosíthatóságot és az elhasználódást követő felhasználást, valamint a körforgásos gazdaság megteremtésére irányuló uniós célkitűzést.

1.5. Az Európai Bizottságnak prioritásként kell kezelnie a káros anyagok eltávolítását az olyan kiegészítő eszközök kidolgozása során, mint például a fogyasztóknak az épületeikkel kapcsolatos felújítási lehetőségekről való tájékoztatására, valamint a szakemberek által végzett ellenőrzéseken alapuló, egyedi felújítási tervek végrehajtásának támogatására szolgáló digitális épületnaplók és épületfelújítási útlevelék. Ez a fogyasztók védelme érdekében a nyilvános középületekben található káros anyagok nyilvántartására szolgáló további, uniós szintű kiegészítő eszközöket is magában foglalhatja.

1.6. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak a különböző kockázati csoportok szempontjából át kell tekinteniük a munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló irányelv (2009/148/EK irányelv) átültetését és gyakorlati végrehajtását, hogy javítani lehessen az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett összes munkavállaló védelmét. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak együtt kellene működniük annak érdekében, hogy az európai strukturális és beruházási alapok forrásait hatékonyan felhasználhassák az azbesztmentesítés céljaira.

1.7. Az energetikai felújításokra az európai jogszabályok több területe is vonatkozik. A káros anyagok kezelésével kapcsolatos szakpolitikai koherencia biztosítása érdekében értékelni kell az uniós és nemzeti jogszabályokat. Ehhez hozzátartozik a hulladékkal kapcsolatos jogalkotás és annak biztosítása is, hogy megfelelő számú hulladéklerakó álljon rendelkezésre az azbeszthulladék kezelésére.

1.8. A tagállamoknak nyilvántartásokat kellene létrehozniuk, és a káros anyagokat a meglévő vagy újonnan kiadandó épületfelújítási útlevelék központi elemévé kellene tenniük.

1.9. Döntő fontosságú, hogy a tagállamok az asbeszthez és az egyéb káros anyagokhoz kapcsolódó veszélyek tekintetében kidolgozzák hosszú távú felújítási stratégiáikat.

1.10. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az energetikai felújítás pénzügyi támogatásának kritériumait – például az adókedvezményeket vagy a támogatásokat – egyértelműen úgy határozzák meg, hogy a ház-, illetve lakástulajdonosok részére lehetővé tegyék, hogy a felújítások során teljesen eltávolítsák a káros anyagokat.

1.11. A tagállamoknak támogatniuk kell a szociális partnereket a képzések, képezések és munkakörök jövőbeli igényekhez való igazításában. Erre annak érdekében van szükség, hogy az ágazatot vonzóbbá tegyék a fiatalok és a nők számára.

1.12. Teljes mértékben el kell ismerni és támogatni kell a szociális partnerek kiemelt szerepét – illetve ezzel kapcsolatos felelősségüket – a veszélyek leküzdése és a munkavállalók védelme terén. Ugyanakkor a szervezett civil társadalom széles körének is részt kell ebben vennie, hiszen az asbeszt a munka világát, az egészségügyet, a fogyasztóvédelmet és a környezetet egyaránt érinti. Ez különösen igaz az asbeszt okozta betegségekben szenvedő áldozatok elismerése és kártérítése tekintetében.

1.13. A tagállamok segíthetnek értékelni és népszerűsíteni az épületekben dolgozók és a lakók egészségének védelmét és biztonságát garantáló bevált gyakorlatokat és új technológiákat.

1.14. A téma kiemelt jelentőségére tekintettel az EGSZB bemutatja majd a véleményét egy az Európai Parlamenttel, a Régiók Bizottságával és az Európai Bizottsággal közösen szervezett konferencián.

2. Általános észrevételek

2.1. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv felülvizsgálata nagy hatással lesz az építőipari tevékenységekre, mivel növeli az éves felújítások átlagos számát. Az épületek energiahatékonyságáról szóló felülvizsgált irányelvhez kapcsolódó egyik legjelentősebb változás a célkitűzések szintjét érinti, mivel az átlagos éves felújítási arányt 1 %-ról 3 %-ra kell növelni. Ez kedvezően hat majd a foglalkoztatásra, és lehetőséget nyújt új és további készségek és képességek fejlesztésére annak érdekében, hogy biztosítsák az ágazatban a tartósan színvonalas foglalkoztatást és a versenyképességet.

2.2. A szakpolitikai döntéshozóknak és az érdekelt feleknek tisztában kell lenniük azzal, hogy az uniós épületállomány felújítása egészségügyi kockázatokkal járhat, különösen az épületekben található káros anyagoknak, például az asbesztnel való kitétségéből fakadóan. A ház- és lakástulajdonosok, a lakók és a beltérben dolgozó munkavállalók veszélyeztetettek. Az épületek energiahatékonyságáról szóló felülvizsgált irányelv kiemeli az egészségügyi problémákat, az (EU) 2018/844 módosító irányelv (14) preambulumbekezdése pedig konkrétan kimondja, hogy „a tagállamoknak támogatniuk kell a meglévő épületek energiahatékonyságát érintő korszerűsítéseinek oly módon történő kivitelezését, hogy az hozzájáruljon – többek között az asbeszt és más ártalmas anyagok eltávolítása és a káros anyagok illegális eltávolításának megakadályozása révén – a beltéri környezet egészségességéhez, valamint elősegítse a hatályos jogi aktusoknak, például a 2009/148/EK (1) és az (EU) 2016/2284 (2) európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést”.

2.3. Az energetikai szempontból leginkább felújításra szoruló épületek többsége valóban még az asbeszt betiltása előtt épült. A becslések szerint jelenleg az uniós épületek mintegy 35 %-a 50 évesnél idősebb és az épületállomány csaknem 75 %-a nem energiahatékony, ami azt jelenti, hogy Európa épületeinek többsége 2050 előtt felújításra fog szorulni. Ennek megfelelően nagy mennyiségű asbesztet kell majd biztonságosan eltávolítani.

2.4. Az épületek energiahatékonyságáról szóló felülvizsgált irányelv 2a. cikkének (2) bekezdése szerint hosszú távú felújítási stratégiájában minden tagállamnak ki kell dolgoznia egy azzal kapcsolatos cselekvési tervet tartalmazó ütemtervet, hogy miként alakítják át épületállományukat 2050-ig. Európában az asbeszttel tartalmazó épületek nagy arányát tekintve a tagállamoknak hosszú távú felújítási stratégiáikat úgy kell kidolgozniuk, hogy minimálisra csökkentsék a munkavállalókat, a lakókat és a lakosságot érintő egészségügyi kockázatokat.

2.5. A meglévő épületek energetikai felújítása speciális ismereteket és készségeket kíván meg a munkavállalóktól. Az európai építőipari ágazati szociális partnerek „Energiahatékony építésre történő felkészítés szakképzés keretében” (VET4LEC) elnevezésű projektje körvonalazta ezeket az igényeket. Az asbeszttel hivatásszerűen vagy eseti jelleggel foglalkozó valamennyi foglalkozás esetében fontos, hogy a munkavállalók megfelelő képzéssel rendelkezzenek.

2.6. Az asbeszt továbbra is a munkavégzéssel összefüggő rákos megbetegedések legfőbb forrása az EU-ban. A Foglalkozás-egészségügyi Nemzetközi Bizottság (ICOH) szerint az asbeszt évente megközelítőleg 88000 életet követel Európában, amely a munkavégzéssel összefüggő tüdőrákos megbetegedések 55–85 %-át teszi ki. A halálzási arány a 2020-as és 2030-as évek végéig tovább fog növekedni. Még a kötött asbeszttel végzett munka is járhat jelentős mennyiségű káros asbesztszál légtérbe kerülésével.

2.7. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelvvel kapcsolatos nemzeti szintű irányítási struktúrának meg kell felelnie a jelenlegi és a jövőbeli kihívásoknak. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv 2a. cikkének (5) bekezdése megállapítja, hogy „hosszú távú felújítási stratégiájuk kidolgozásának támogatása érdekében valamennyi tagállam nyilvános konzultációt folytat [...]”. A tagállamok meghatározzák, hogy hosszú távú felújítási stratégiájuk végrehajtása során miként folytatnak inkluzív konzultációt, miközben széles körű konzultáció és valódi részvétel keretében hatékonyabban bevonják az érintett állami és magánszférabeli szereplőket.

3. Az európai intézményekkel kapcsolatos megjegyzések

3.1. Az Európai Parlament elfogadta az asbeszttel kapcsolatos foglalkozás-egészségügyi kockázatokról és minden létező asbeszt felszámolásának kilátásairól szóló állásfoglalást (2012/2065(INI)), amelyben többek között arra kérte az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki holisztikus megközelítést az energetikai felújításokkal és az asbesztmentesítéssel kapcsolatban. Az EGSZB az EU asbesztmentesítéséről szóló saját kezdeményezésű véleményében hasonló ajánlásokat fogalmazott meg. Az Európai Bizottság tett bizonyos intézkedéseket a javaslatok nyomán követése terén, azonban még inkább fokoznia kellene erőfeszítéseit.

3.2. Mivel az asbeszt betiltása előtt épült meglévő épületek jóformán minden részében asbeszttartalmú termékeket használtak, bármilyen felújítási tevékenység esetében fennállhat annak a veszélye, hogy asbesztszálak jutnak a levegőbe. A munkavállalók esetleges kitettséget ellenőrizni kell, és az Európai Bizottságnak meg kell kezdenie az asbesztszálak tekintetében 100000 rost/m³-ben meghatározott meglévő európai munkahelyi határérték (2009/148/EK irányelv) értékelését annak megállapítása érdekében, hogy vajon az kellően garantálja-e a munkavállalók biztonságát. Az ICOH azt ajánlja, hogy a határértéket 1000 rost/m³-re csökkentésük.

3.3. Az asbeszt vagy más káros anyagok nyilvántartásával kapcsolatos jelenlegi tagállami modellek mindent összevetve nem felelnek meg a célnak. Habár sok tagállam vagy régió vezet nyilvántartást a káros anyagokról, azok gyakran hiányosak, nyilvánosan nem elérhetők, és többségüket nem frissítik. Néhány országban egyáltalán nem léteznek ilyenek. Lengyelország figyelemreméltó kivétel: az ország ambiciózus asbesztmentesítési programmal rendelkezik, amely állami támogatásban részesül, és amelynek végrehajtását nyilvánosan elérhető asbesztnyilvántartás is segíti.

3.4. Az épületekben található káros anyagok korszerű nyilvántartásának a következő jellemzőkkel kell rendelkeznie: épületekre lebontva tartalmazza a káros anyagok helyének és mennyiségének megjelölését; meghatározza a lehetséges veszélyeket; a káros anyagok eltávolítására vonatkozó ütemtervet tartalmaz; a hatóságok statisztikai célokból központi adatgyűjtést végeznek; információkat tartalmaz a káros anyagok eltávolítására irányuló stratégiák kidolgozásával és a pénzügyi ösztönzőkkel kapcsolatban; valamint a lényeges biztonsági és egészségügyi információk nyilvánosan hozzáférhető a hatóságok, a lakosság, a vállalkozók és a munkavállalók számára.

3.5. Javítani kell az asbesztnek kitett áldozatok rendelkezésére álló elismerési és kártérítési eljárásokat, valamint elő kell segíteni a szükséges információkhoz való hozzáférést annak érdekében, hogy az áldozatok hallathassák hangjukat, valamint jogi, pénzügyi és személyes támogatásban részesülhessenek. Támogatni kellene az asbeszt áldozatainak szövetségeit. Ezáltal csökkenthető az ilyen elismerési eljárásokban az egyénekre háruló, a betegség miatti szenvedést minden esetben fokozó teher.

3.6. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv irányítási struktúráján belül minden szinten konkrét célkitűzéseket kell meghatározni a fő problémák azonosítása és az előrehaladás értékelése alapján. A hosszú távú nemzeti felújítási stratégiák végrehajtását támogató európai eszközöket kell kidolgozni iránymutatások és mutatók, összehasonlító teljesítményértékelések, a bevált gyakorlatok megosztása és szakértői értékelések formájában.

4. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv nemzeti szintű végrehajtásával kapcsolatos megjegyzések

4.1. Az épületek energiahatékonyságáról szóló felülvizsgált irányelv hosszú távú nemzeti felújítási stratégiák kidolgozására kötelezi a tagállamokat. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv 7. cikkével összhangban döntő fontosságú, hogy e hosszú távú stratégiákat az asbeszthez és az egyéb káros anyagokhoz kapcsolódó veszélyekre tekintettel dolgozzák ki.

4.2. A tagállamok kötelesek hosszú távú felújítási stratégiákat kidolgozni és végrehajtani. Ezt az érintett szereplőkkel összefogva, többek közötti különböző területi szinteken, például regionális és települési szinten kell megvalósítani. Természetesen figyelembe kell venni az adminisztratív és szervezeti struktúrák terén jelentkező nemzeti különbségeket is.

4.3. Az energetikai felújítás pénzügyi támogatására vonatkozó kritériumokat, például az adókedvezményeket vagy a támogatásokat egyértelműen oly módon kell meghatározni, amely lehetővé teszi a ház-, illetve lakástulajdonosok részére, hogy az energetikai felújítási intézkedések során eltávolítsák a káros anyagokat; ide tartozhat például az olyan energetikailag aktív anyagok használata, mint az integrált fotovoltai rendszerek. Fontos, hogy akkor is álljanak rendelkezésre pénzügyi ösztönzők a káros anyagok csökkentésére, ha azok eltávolítása nem kapcsolódik közvetlenül az épület energiateljesítményéhez. Ez segíthet az egészséges és energiahatékony életter és munkakörnyezet megteremtésében, valamint hozzájárulhat az ambiciózus asbesztmentesítési célok eléréséhez.

4.4. A fogyasztók esetében további támogatásra van szükség: fel kell hívni a figyelmüket az épületekben található káros anyagok veszélyeire, amelyek ártalmasak lehetnek az egészségre és ronthatják a beltéri levegő minőségét, valamint arra is, hogyan mérsékelhetik ezeket a veszélyeket az energetikai felújítások folyamán. Az energetikai tanácsadóknak és auditoroknak és a fogyasztókat támogató más szereplőknek tájékoztatni kell lenniük, és alkalmasnak kell lenniük arra, hogy információkkal szolgáljanak a károsanyag-csökkentési és a finanszírozási lehetőségekről.

4.5. Jelenleg sok tagállamban elégtelenek a képzési követelmények és rendelkezések ahhoz, hogy megfelelő védelmet biztosítsanak a munkavállalóknak az azbeszt jelentette kockázatokkal szemben. Elvileg az építőiparban dolgozó minden munkavállaló esetében fennáll annak a kockázata, hogy munkája során azbeszttel találkozik. A munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló irányelv (2009/148/EK irányelv) szerint a kockázatnak kitett minden munkavállalót a kockázat mértékének megfelelő képzésben kell részesíteni. Sok tagállamban azonban ez nem tükröződik kellőképpen a nemzeti jogba átültetett szabályokban, ami gyakran azokra a munkavállalókra korlátozódik, akik magas koncentrációnak lehetnek kitéve (pl. azbesztmentesítés/bontás). A tagállamokat arra ösztönzik, hogy a különböző kockázati csoportok szempontjából vizsgálják felül az irányelv átültetését és gyakorlati végrehajtását, hogy javítani lehessen az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett minden munkavállaló védelmét.

4.6. Fontos a figyelemfelkeltő és szakmaspecifikus képzések általános bevezetése, beleértve különösen a fiatal munkavállalók körében végzett általános figyelemfelkeltést, ami magában foglalhatja a szakképzést és az oktatást is. A képzéseket úgy kell kialakítani, hogy eleget tegyenek az azbeszttel eseti jelleggel találkozó munkavállalók igényeinek, és képessé tegyék őket arra, hogy eltávolítsák a kevésbé veszélyes anyagokat, például a sértetlen azbesztcement tetőket és csöveket. Ez különösen a kkv-kat érinti. Végezetül külön kell kezelni az azbesztmentesítésre szakosodott vállalatok igényeit, amelyek rendszeresen dolgozhatnak nagyon veszélyes anyagokkal és nagyobb mennyiségekkel is.

4.7. Az építőiparban tevékenykedő európai szociális partnerek már kidolgoztak olyan tájékoztató modulokat az azbeszt biztonságosabb kezelésére, amelyek számos nyelven rendelkezésre állnak. A tagállamokat arra ösztönzik, hogy saját figyelemfelkeltő tevékenységeket végezzenek, vagy már meglévő információs anyagokat terjesszenek.

4.8. Az épületekben dolgozók és lakók egészségének védelmét és biztonságát garantáló új technológiák és új munkamódszerek állnak rendelkezésre. Ezek alkalmazását és végrehajtását elő kell mozdítani. Az általános munkahelyi porcsökkentéssel többek között a kristályos szilícium-dioxid, a fapor és az azbeszt egészségre káros hatásainak széles köre mérsékelhető. Ez különféle módszerekkel érhető el, például a forrásnál történő elszívással, illetve a por vízzel vagy zselés anyaggal történő megkötésével. Már távvezérlésű robotokat is alkalmaznak a felületek, zárt terek, mennyezetek és épületfalak anyagmentesítésére. Ha komolyan veszik a káros anyagokkal járó veszélyeket, az előmozdíthatja az innovációt.

4.9. Fontos foglalkozni az építőiparban olykor a valóságnak megfelelően veszélyesnek és egészségtelennek tartott munkahelyek kérdésével. Az előregedő munkaerő fényében ez fontos szempont. Az azbeszthez és más káros anyagokhoz kapcsolódó veszélyek energetikai felújítások során történő holisztikus kezelése segíthet vonzóbbá tenni az ágazatot a fiatalok és a nők számára.

4.10. Az energetikai felújítás új foglalkozásokat hoz létre, illetve átforgalmazza a meglévő munkaköröket is. Ez lehetőséget ad arra, hogy vonzóbbá tegyünk a szektorról alkotott általános képet, valamint új és vonzó munkahelyeket hozzunk létre. Egyre fontosabb foglalkozni az ágazaton belüli demográfiai változással, olyan munkaköröket és munkakörülményeket biztosítva, amelyek megfelelnek különösen a fiatal munkavállalók és a nők elvárásainak.

4.11. Egy átlagember idejének 90 %-át falak között tölti. Napjainkban az építőanyagok ritkán állnak homogén anyagokból. Még a látszólag egyszerű termékeket is vegyipari termékek és adalékanyagok egész sorának használatával állítják elő; ez gyakran kapcsolódik műszaki eljárásokhoz. Olykor ismeretlenek az emberi egészségre gyakorolt hosszú távú hatások. A nanoanyagok például az azbeszthez hasonló szerkezeti tulajdonságokkal rendelkeznek, és hosszú távon esetleg veszélyesek lehetnek. A szakpolitikai döntéshozóknak és az építőanyag-gyártóknak alapvető szabályként az elővigyázatosság elvét kell alkalmazniuk az építőanyagokkal kapcsolatos kutatás és fejlesztés terén.

4.12. Kiemelt figyelmet kell szentelni az építlettervezéssel és építőanyagokkal kapcsolatos, életcikluson alapuló megközelítésnek, szem előtt tartva az elhasználódást követő felhasználást és az újrahasznosíthatóságot. A szakpolitikai döntéshozók ösztönözhetnek a fenntartható építési technológiák és természetes építőanyagok – többek között az ideális esetben helyi forrásból származó fa – használatát, illetve ezzel kapcsolatos ösztönzőket kínálhatnak. Például tapasztalhatjuk a faszervezetű épületek, a bioalapú szigetelőanyagokkal kapcsolatos technológiafejlesztések – például a kenderbeton –, illetve a faalapú termékek új alkalmazásainak elterjedését. E fenntarthatóbb anyagokat és termékeket alkalmazó fejlesztéseket különféle uniós eszközök és kezdeményezések keretében erőteljesebben kellene népszerűsíteni és támogatni. Ennek során a körforgásos gazdaság megteremtésére irányuló uniós célt is figyelembe kell venni.

4.13. Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv felülvizsgálatának egyik legfontosabb motivációja az éghajlatváltozás hatásainak csökkentése volt. Mindazonáltal gyakrabban számíthatunk természeti katasztrófákra, ami ahhoz vezethet, hogy az azbeszt a épületekből és a közhasznú infrastruktúrákból ellenőrizetlenül kerül a légkörbe. Ennek további ösztönzőként kell szolgálnia az azbesztmentesítés felgyorsítására, valamint meg kell jelennie a természeti katasztrófákkal kapcsolatos katasztrófavédelmi tervekben. A sürgősségi segítségnyújtások munkatársai veszélynek vannak kitéve ezekben a helyzetekben, és így megfelelő védelemre szorulnak.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A szociális vállalkozások hozzájárulása az európai kohézió erősítéséhez és egy demokratikusabb Európa kialakításához

(feltárási vélemény a román elnökség felkérésére)

(2019/C 240/05)

Előadó: **Alain COHEUR**

Felkérés:	2018.9.20-i levél
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szerv:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.4.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	118/1/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A szociális vállalkozások sokféle működési területükön keresztül számos megoldást kínálnak arra, hogy hogyan lehet egy összetartóbb és a közérdeket szem előtt tartó társadalom felé fejlődni. A szociális gazdaság Európa gazdasági és szociális fejlődésének fontos eleme, amely 2,8 millió vállalkozást és 13,6 millió munkahelyet foglal magában, és mint ilyen az EU GDP-jének 8 %-át adja. A szociális vállalkozások kulcsszerepet játszanak a minőségi munkahelyek létrehozásában és megtartásában, a szociális jogok európai pillérének sikerében és a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendben.

1.2. A szociális gazdaság jelenlegi helyzete egyenlőtlen Európában. Vannak olyan tagállamok, ahol a történelmi hagyományok és a jelenkori nemzeti politikák támogatják az ágazat fejlődését, míg más tagállamokban a fejlődés akadályokba ütközik. Ez a kontextus, amelyhez hozzáadódik a pénzügyi eszközök nem megfelelő volta, megakadályozza, hogy a szociális gazdaság hozzájáruljon a gazdasági fellendüléshez és a vállalkozások dinamizmusának visszanyeréséhez, enyhítse az egyenlőtlenségek növekedése és a szegénység által előidézett társadalmi feszültségeket, csökkentse a munkanélküliséget az egyes régiókban, valamint küzdjön a munkakörülmények bizonytalanává válása ellen, amely jelenségek a populizmus erősödéséhez vezetnek.

1.3. Az EGSZB amellel foglal állást, hogy a tagállamok és az Európai Bizottság ismerjék el azt, hogy a szociális vállalkozások hozzájárulnak az aktív polgári szerepvállalás fejlődéséhez, a közjóhoz, az európai szociális modell előmozdításához és egy európai identitás kialakításához. Ez az elismerés csak a megfelelő erőforrások biztosításával, valamint az innovációk és az ismeretek terjesztésének és előmozdításának ösztönzésével nyer teljes értelmet.

1.4. Az EGSZB megállapítja, hogy a szociális vállalkozási modellek szinte teljesen hiányoznak a tantervekből, valamint a vállalkozás-alapítási és -fejlesztési eszközökből. Lehetővé kell tenni, hogy a szociális gazdasággal kapcsolatos képzés és oktatás, amelyek ténylegesen utat nyit a tudás és a vállalkozói kezdeményezőkézség felé, szerepeljen az oktatási rendszerek programjaiban. Így támogatni lehetne a szociális vállalkozások hozzáférést az Erasmus+ programhoz.

1.5. Az EGSZB emlékeztet rá, hogy elengedhetetlen, hogy ambiciózus és átfogó állami politikákkal, valamint a szociális gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési tervvel támogassák a szociális vállalkozásokat.

1.6. Az EGSZB, korábbi véleményeivel összhangban, kéri az uniós intézményeket és tagállamokat, hogy biztosítsanak különleges támogatást a szociális innováció számára, ami többek között azt jelenti, hogy a szociális vállalkozásokat és a civil társadalmat elismerik mint a társadalom kulcsszereplőit és politikailag támogatják, valamint, hogy kedvező környezetet teremtenek.

1.7. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a szociális gazdaság különféle jelenlegi megnyilvánulási formáinak jellemzői alapján pontosítsa a szociális gazdaság fogalmát.

1.8. Az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot, a tagállamokat és az Eurostatot arra, hogy a szociális vállalkozások statisztikai nyilvántartásának létrehozása érdekében feltétlenül végre kell hajtani a szatellit számlákról szóló kézikönyvben szereplő javaslatokat.

1.9. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy több kutatást kell végezni a szociális vállalkozások jelentőségének és azoknak a mechanizmusoknak a megértéséhez, amelyekkel a szociális vállalkozások hozzájárulnak a társadalmi kohézió és a demokrácia megerősítéséhez, valamint a gazdaság élénkítéséhez. Mindez lehetővé tenné az új tagállamok és az EU többi része közötti különbség csökkentését.

2. Általános megjegyzések

2.1. A szociális vállalkozásokat az jellemzi, hogy a közérdek vagy egy közösség szolgálatában állnak, és hogy nem az a céljuk, hogy a lehető legnagyobb profitot ériék el. Céljuk egyértelműen szociális: az egyenlőtlenségek csökkentésével és a társadalmi kohézió erősítésével javítani szeretnék az egyéni és a kollektív jólétet. Céljuk továbbá, hogy hozzájáruljanak ahhoz, hogy minőségi munkahelyek jöjjenek létre a társadalmilag felelős vállalkozásoknál.

2.2. A szociális gazdaság az emberi tevékenységek megszervezésének olyan formája, amelynek alapját a közösségi tulajdon, a szolidaritás és a részvételi demokrácia képezi, és amely az eszközeinek gazdasági eredményességére épít, illetve biztosítja az áruk és a szolgáltatások előállítását, terjesztését, kereskedelmét és fogyasztását. Hozzájárul az aktív polgárság kifejezéséhez, valamint az egyéni és a közösségi jóléthez. Tevékenysége minden területre, a gazdasági, a szociális, a társadalmi és a környezetvédelmi területre egyaránt kiterjed.

2.3. Meg kell jegyezni, hogy sok elem fokozatosan gyengíti társadalmainkat, amelyek a demokrácián és a társadalmi kohézió alapulnak: a közkiadások és az ezek által nyújtott biztonsági háló csökkenése, a rövid távú profit- és jövedelmezőség-orientált logika a pénzügyi és spekulatív piacokon, a populizmus terjedése, az egyenlőtlenségek növekedése.

2.4. Ezen társadalmi változások, valamint az egyre nagyobb fenyegetés és bizonytalanság kezelése érdekében, továbbá a gazdasági fejlődéssel kapcsolatos ambíciói fenntartása érdekében az EU-nak hozzá kell járulnia a demokratikus, összetartó társadalmak felemelkedéséhez, ami egyet jelent a gazdasági és társadalmi fejlődéssel, valamint a hátrányos megkülönböztetés és a társadalmi kirekesztés különböző formái elleni küzdelemmel. Az EU úgy valósíthatja meg törekvéseit, hogy eközben megvédi közös értékeit az ambíciózus szociális jogok európai pillérének megerősítésén és a fenntartható fejlődési célok megvalósításán keresztül.

3. Társadalmi kohézió és civil társadalom

3.1. Az Európa Tanács szerint a társadalmi kohézió egy társadalom arra való képességét jelenti, hogy a különbségek csökkentése és a peremre szorulás megakadályozása révén minden tagja jólétét biztosítsa. Az Európai Bizottság szerint a gazdasági, társadalmi és területi kohéziós politika törekvése az, hogy csökkentse az EU régiói közötti életszínvonalbeli és fejlettségbeli különbségeket. A társadalmi kohéziót érő támadások hatására nő a frusztráció, az identitásbeli elszigetelődés, ami a demokráciaellenes elméletek melegágya. Az európai projekt alkotórészeit a demokrácia és a társadalmi kohézió, a civil társadalom szabad és független megszervezése jelentik, még akkor is, ha ezek manapság vitathatók. A szociális gazdaság szociális céljain vagy a társadalmi hatásain keresztül a gyakorlatban felel meg a kohéziós és a fejlesztési célkitűzéseknek, és emellett demokratikus modellt kínál.

3.2. Történelmi okokból és a kontextusból adódóan a civil társadalom rendkívül eltérő meghatározásokat ismer, és a tagállamoktól függően különböző formákat ölthet. Kialakulása a kulturális és politikai hagyományoktól függ. Egyes szervezetei (szakszervezetek, csoportosulások, szövetségek stb.) állandóak, míg mások a kor változásaival lépést tartva jelennek meg. Mivel a szociális vállalkozások az emberközpontú, nem pedig a tőkeközpontú gazdasághoz tartoznak, e civil társadalom egyik alkotóelemének tekinthetők.

3.3. A civil társadalom bizonyos mértékben a szociális vállalkozások fejlődésének inkubátora, és ebből következően felgyorsítja a kohéziót. A civil társadalom szociális vállalkozások létrehozásával biztosíthatja egyes kisebbségek számára a meghallgatáshoz való jogot, vagy kevésbé jövedelmező tevékenységeket alakíthat ki, amikor a hagyományosabb vállalkozások keretében nem feltétlenül foglalkoznának az ilyen tevékenységekkel. Idegengyűlölő mozgalmak vagy a demokrácia visszaszorulása idején a szociális vállalkozások hozzájárulhatnak a nagyobb demokráciához vagy a nagyobb kohézióhoz (a szerződés 2. cikke), például a migránsok integrációjának kérdése kapcsán ⁽¹⁾.

3.4. Az oktatás területén az iskolai és egyetemi programokban a szociális gazdaságot, valamint annak a társadalmainkhoz való hozzájárulását és a hozzáadott értékét a leggyakrabban figyelmen kívül hagyják; ugyanez igaz a vállalkozás-alapítással foglalkozó szakokra is. Ezért a tagállamoknak, csakúgy mint az uniós szerveknek lehetőséget kellene biztosítaniuk a szociális gazdasággal kapcsolatos tájékoztatásra és oktatásra. A cél nem ennek kötelezővé tétele lenne, hanem az, hogy a polgárok rendelkezésére bocsássák a szociális gazdaságban való szerepvállaláshoz szükséges eszközöket.

4. A szociális gazdaság egy olyan gazdasági modell, amely másképp nyilvánul meg

4.1. A szociális vállalkozásokat – amelyeket az hívtott életre, hogy a polgárok a társadalmi változások hatására szerveződni kezdtek, hogy gazdasági és társadalmi, illetve kulturális igényeiket kielégtessék – kezdetben a jogállásaikkal határozták meg, vagyis azokkal az alapszerződésekkel, amelyek úgy kötik össze az eljáró feleket, hogy szabadon határozzák meg a belső működési szabályukat. Így jöttek létre az önszervező egységek, a szövetkezetek és egyesületek, majd ezeket követték az alapítványok. Napjainkban az esetek többségében továbbra is ezeket a jogi eszközöket használják arra, hogy a szociális gazdaságban vállalkozásokat hozzanak létre ⁽²⁾.

⁽¹⁾ HL C 283., 2018.8.10., 1. o.

⁽²⁾ Az EGSZB „Recent Evolutions of Social Economy” című 2017-es tanulmánya.

4.2. A társadalmak fejlődésével ez más típusú struktúrákkal egészült ki: a beilleszkedést a munka által elősegítő vállalkozásokkal (WISE) a társadalmi-foglalkoztatási integráció és a fogyatékoság területén vagy szociális célú társaságokkal az újrafelhasználás és újrahasznosítás, a gondozás, a környezetvédelem stb. ágazataiban.

4.3. Az Európai Bizottság különböző típusú szövegekkel (kezdeményezés, rendelet⁽³⁾) adott lökést a szociális vállalkozások fejlődésének támogatásához, amelyek többnyire a szociális gazdaság területéhez tartozó vállalkozások. Napjainkban még nem zárult le a vita a szociális vállalkozás tényleges integrációjáról, amelynek fogalommeghatározása nem egyértelmű.

4.4. Az EGSZB régóta szorgalmazza egy cselekvési terv kidolgozását a szociális vállalkozásokra vonatkozóan a fejlődés és növekedés biztosítására, és hogy az ágazatban rejlő potenciál teljes mértékben kibontakozhasson Európában. Az EGSZB úgy véli, a szociális vállalkozások a hagyományos gazdaság részei, amelyek nem ütköznek más üzleti modellekkel. Ugyanakkor a legtöbb vállalatot támogató eszköz, fejlesztési, valamint induló innovatív vállalkozásokat támogató program, csakúgy mint a többi szükséges feltétel, például a jogi szabályozás és a pénzügyi eszközök gyakran nem tudják segíteni a szociális vállalkozásokat, legfőképp mert ezek a támogatások egy szabványos, hagyományosabb vállalati modellre és logikára lettek kialakítva. Emellett a szociális vállalkozásokat teljes mértékben el kell ismerni, és be kell vonni a társadalmi párbeszédbe.

5. Az együttműködés és a szociális gazdaság hozzájárulása a társadalmi kohézióval és a demokráciával kapcsolatos célkitűzésekhez

5.1. A demokrácia a szociális gazdaság fogalommeghatározásának és a szociális gazdasághoz tartozó vállalkozások által képviselt dinamikák középpontjában áll. A „belső” demokrácia keretében az „egy ember-egy szavazat” elv érvényesül a döntéshozó szervezetben, a különböző kategóriába tartozó szereplők, például a munkavállalók, a felhasználók, vagy a kedvezményezettek pedig részt vesznek a vállalkozás irányításában.

Azonban a szociális vállalkozásoknak a gazdaságunk demokratizálásában betöltött szerepe túlmutat az ilyen vállalkozások belső irányításának módjain. Van ugyanis egy olyan demokratikus dimenzió, amely a közösségi tevékenységekben való részvétel és a társadalmi vitákhoz való hozzájárulás lehetőségét kínálja a polgároknak. Ezen a téren a szociális vállalkozások a részvételi demokrácia valódi iskoláinak minősülnek.

5.2. A szociális vállalkozások e demokratikus funkciója több szinten érvényesül: az általuk kínált árukon és szolgáltatásokon, az általuk javasolt alternatívákon, a megoldatlan szükségletekre adott válaszaikon, a részvételükkel létrehozott véleménynyilvánítási és vitahelyszíneken, az általuk végzett lobb- és figyelemfelkeltő tevékenységeken keresztül. Ezeknek a vállalkozásoknak a környezeti kérdéseket, a társadalmi viszonyokat és a munkavállalók munkakörülményeit még inkább tiszteletben tartó üzleti modellt kell magukénak vallaniuk.

5.3. Amikor a szociális gazdaság kohézióhoz való hozzájárulásáról beszélünk, elsősorban annak „helyreállító” képességeire, a nehéz helyzetben lévő lakosok körében végzett beavatkozásaira, a szociális, illetve az orvosi és szociális terület ágazataiban való részvételére utalunk. Vitathatatlan, hogy hajlamosak vagyunk helyreállító funkciót tulajdonítani a szociális gazdaságnak, és ez elválaszthatatlan a nonprofit szféra tevékenységétől. Ugyanakkor a kohéziót és a demokráciát azon politikák és eljárások szemszögéből is szemügyre kell venni, amelyeket a szociális vállalkozások társadalmi hatásuk mérésére alkalmaznak.

6. Társadalmi és területi kohézió – a szociális gazdaság útján integrált európai térség megerősítése

6.1. A globalizáció, az egységes európai piac kiépítése és a nagy ipari forradalmak mélyreható változásokat idéztek elő egyes térségekben. Számos régió látta és látja még most is ennek kárát, például az ipar leépülése és a munkanélküliség sújtja őket.

6.2. Az új tagállamok gazdasági hosszú és olykor keserves folyamatokon estek át a kommunista tervezési rendszerekről a szabályozott piacgazdaságokra való átállás során. Az intézményi és politikai kiigazítások következményekkel jártak ezen tagállamok társadalmaira és gazdaságaira, valamint a migrációs áramlásokra nézve. Ezek a változások a kis- és középvállalkozásokat is érintették, különösen ezen országok szövetkezeti ágazatát, amelyet több évtizeden át és még a piaci rendszerre való átállás során is eszközként használtak fel. Ezekben az országokban a szociális gazdaság fejlődése hozzá tudna járulni az EU azon célkitűzésének megvalósításához, amely egy olyan integrált európai térség megerősítésére irányul, amelyben csökkentik és felszámolják az EU 15 régi tagállama és a 12 új kelet- és dél-európai tagállam közötti társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségeket.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1296/2013/EU rendelete (2013. december 11.) az Európai Unió foglalkoztatás és társadalmi innováció programjáról és a foglalkoztatási és társadalmi befogadási célú európai Progress mikrofinanszírozási eszköz létrehozásáról szóló 283/2010/EU európai parlamenti és tanácsi határozat módosításáról (HL L 347., 2013.12.20., 238. o.).

6.3. A régió számos országában a szociális gazdaság egyre inkább veszített presztízséből. Ugyanakkor az ágazatot nem számolták fel. Miután fél évszázadra szinte teljesen eltűntek, az önszervező egyleteket, az egyesületeket és az alapítványokat most újra felfedezik és azok a civil társadalom, a társadalmi mozgalmak és a szakszervezetek fejlődésével párhuzamosan fokozatosan terjednek ezekben az országokban. Az új tagállamokban a „harmadik pillér” fejlődésére úgy kell tekinteni, hogy az részét képezi az európai szociális modellbe való megfelelő beilleszkedésüknek.

6.4. A szociális gazdaság és a szövetkezeti mozgalmak történelméről, hagyományairól és nemzeti gyökereiről szóló oktatási és tájékoztatói kampányokkal el lehet halványítani a kommunista rendszerek kikényszerített szövetkezeteihez kapcsolódó negatív képet, és a szociális vállalkozás új formáit össze lehet kapcsolni a szociális gazdaság hagyományával.

6.5. Ezzel párhuzamosan a szociális gazdaság terén erős hagyományokkal rendelkező országokban a képviselők, a vállalkozók és a lakosok azt keresik, hogy hogyan adhatnának új lendületet az egyes térségeknek és hogyan oldhatnák meg az ott tapasztalható gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségeket. Számos helyi politika helyezte a középpontba a szociális gazdaság hagyományos vagy új formáit, és ezek hozzájárultak a kohézióhoz és a demokratikus élethez.

7. A szociális vállalkozások mint a szociális és gazdasági innováció hordozói

7.1. Az innovációkat gyakran szociális vagy társadalmi innovációknak nevezik, ezt a témát az EGSZB már megvizsgálta korábbi véleményeiben. Az innováció hasznos a társadalom számára, és a társadalom cselekvőképességét is növeli. A szociális innováció alapja egy etikai, ideológiai vagy az általános érdeket szem előtt tartó nézőpont, ezt jól szemlélteti az, ahogy a civil társadalom szerepet játszik a szociális háló kialakításában. A szociális vállalkozások a szociális innováció katalizátorai azáltal, hogy egy bizonyos felhasználói csoportra, egy kielégítetlen társadalmi szükségletre vagy egy hiány pótlására irányulnak.

7.2. Számos olyan új üzleti modell van kialakulóban, amely átalakítja a termelők, forgalmazók és fogyasztók közti kapcsolatot (például a funkcionális gazdaság, megosztásalapú gazdaság és a felelős finanszírozás). A szociális vállalkozások nem újkeletűek, de az alternatív gazdasági modellek közé sorolhatók, mivel megpróbálják kezelni az emberek és a bolygónk előtt álló más fontos kihívásokat, amelyeknek döntő szerepe van a fenntartható fejlődésben – ilyen például a társadalmi igazságosság, a részvételen alapuló kormányzás, valamint az erőforrások és a természeti tőke megőrzése. Az EU olyan innovatív gazdasági modellek vezérévé válhat, amelyek elválaszthatatlanul összekapcsolják egymással a gazdasági jólét, a jó minőségű szociális védelem és a környezeti fenntarthatóság fogalmát, és amelyek meghatároznak egy „európai védjegyet”. Az EU-nak tehát ambíciózusnak kell mutatkoznia ezzel a kérdéssel kapcsolatban.

7.3. Belgiumban a SMART kísérleti szövetkezet lehetővé teszi, hogy önálló munkavállaló tagjai biztonságos keretek között fejlesszék gazdasági tevékenységüket. Napjainkban a SMART kilenc európai országban van jelen, és összesen 120000 szakembert számlál.

7.4. Spanyolországban a Mondragon szövetkezeti csoport már több mint 70 éve jelentős részt vállal Baszkföld gazdasági és társadalmi fejlődésében. A Mondragon Corporation ma több mint 90000 embert foglalkoztat.

7.5. Franciaországban a közös érdekű szövetkezeti társaságok (sociétés coopératives d'intérêt collectif, SCIC) töltik be a legnagyobb szerepet a lakosság nehéz helyzetben lévő tagjainak támogatásában és újbóli beilleszkedésében. A területfejlesztésben is szerepet vállalnak és helyi fejlesztési projektek élén állnak.

7.6. A digitális területen egyre több szakember és kutató működik szövetkezetek, „közös immateriális javakkal” rendelkező vállalkozások formájában.

7.7. Ugyanez érvényes a méltányos kereskedelem és a biogazdálkodásból vagy „érszerű” gazdálkodásból származó minőségi mezőgazdasági termékek előállításának és forgalmazásának területeire is. A környezetvédelemhez kapcsolódó ágazatokban egyre több a szociális vállalkozási kezdeményezés.

7.8. A szociális vállalkozások nem csak kisméretű vállalkozásokat jelentenek. A banki-biztosítási területen vannak olyan vállalkozások (például Franciaországban a Crédit coopératif és Belgiumban a Groupe P&V), amelyek piacvezetők a saját belföldi piacokon. Egyes fogyasztói vagy forgalmazási szövetkezetek szintén fontos pozíciót töltenek be a lakossági kereskedelemben Európában.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Európai filantrópia: kiaknázatlan lehetőségek**(feltáró vélemény a román elnökség felkérésére)**

(2019/C 240/06)

Előadó: **Petru Sorin DANDEA**

Feltáró vélemény a Tanács román elnökségének felkérésére	2018.9.20-i levél
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.4.24.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	132/5/15

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB teljes mértékben elismeri azt a kiegészítő és innovatív hozzáadott értéket, amelyet a filantrópia a közös értékek támogatásával és a társadalmunk ellenállóbbá tételével biztosíthat a társadalmi kohézió tekintetében. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a tagállamok ismerjék el a filantrópiát mint a társadalmi elkötelezettség és szerepvállalás bizonyításának egyik formáját, biztosítsanak teret neki, és a megfelelő jogalkotási vagy nem jogalkotási kezdeményezések révén lépjenek kapcsolatba a filantropikus tevékenységet folytató szereplőkkel.

1.2. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy az uniós szabadságokkal és alapvető jogokkal összhangban teremtsenek olyan környezetet, amely ösztönzőleg hat a filantrópiára, a filantropikus és polgárok általi kezdeményezésekre, a magánszemélyek közhasznú célokra történő adakozására és filantropikus szervezetek létrehozására, valamint biztosítja, hogy a nemzeti és uniós biztonsági intézkedések kockázatalapúak és arányosak legyenek, tényeken alapuljanak, ugyanakkor a filantropikus tevékenységen belüli átláthatóságot is támogassák.

1.3. A jóléti állam és a szociális biztonság európai alkotás, melyet a világ többi része irigykedve szemlél. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak erősíteniük kellene a jóléti államot, az európai szociális modellt és a szociális védelmi rendszereket az igazságos adózás és a hatékony foglalkoztatáspolitikák alapulóján. Ez javítani fogja a filantropikus szervezetek komplementaritását és abbéli képességét, hogy kielégítsék a legkiszolgáltatottabb személyek tényleges szükségleteit, és olyan problémákra is megoldást kínáljanak, amelyeket nem fednek le teljes mértékben a közintézmények vagy a magánszektor.

1.4. Mivel a tőke szabad áramlása az uniós egységes piac legfontosabb elve, az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak és a tagállamoknak prioritásnak kellene tekinteniük, hogy a határokon átnyúló filantropikus célú adakozás és beruházások elősegítése érdekében biztosítsák ennek az alapvető szabadságnak a megkülönböztetésmentesség elvével összhangban történő jogi és gyakorlati alkalmazását. A filantropikus tevékenységekben való részvételt elősegítő, nemzetek feletti jogi formákat is figyelembe kell venni.

1.5. Az EU növelhetné a közjót szolgáló magánforrások hatását pénzügyi eszközök bevezetésével, például a 2018. évi InvestEU program révén, amelyek katalizátorként szolgálnak a filantropikus ágazattal való társfinanszírozáshoz, ösztönzik a közös beruházásokat, valamint több szociális vetületű beruházást eredményeznek, továbbá garanciaeszközöket bocsátanak rendelkezésre a filantropikus szervezetek misszióival kapcsolatos beruházások kockázatainak csökkentése érdekében. Az EU ezenkívül előmozdíthatná a szociális innovációban való szerepvállalást is.

2. Bevezetés

2.1. A filantrópia Európában és világszerte kisebb-nagyobb mértékben javítja az emberek életkörülményeit. Egyének, családok, szociális partnerek, civil társadalmi szervezetek és vállalkozások Európa-szerte hozzájárulnak a közjóhoz azáltal, hogy részesei e közös emberi értékeinket előmozdító, régóta kialakult hagyománynak, egyértelműen kiegészítve az állam szerepét.

2.2. Az egyének általi adakozás valamennyi formája valószínűleg egyidős az emberi kapcsolatokkal, míg a szervezett adományozás eredete (például alapítványok létrehozása formájában) számos európai országban egészen a római birodalom koráig nyúlik vissza. Európa ugyanakkor egy sokszínű kontinens, és a történelmi, kulturális, gazdasági és politikai feltételek és szabályok közötti különbségek befolyásolják a filantropikus tevékenységeket is.

2.3. A filantrópia napjainkban a társadalmi felelősségvállalás, a közjó, a szolidaritás és az aktív polgári részvétel iránti elkötelezettség bizonyításának egyik formája. Az egyének alkotják a filantrópia központi elemét: ők azok, akik magán erőforrásaikkal kööttségek nélkül hozzájárulhatnak a közhasznú tevékenységekhez, és ezt olyan filantropikus szervezetek támogatásával vagy létrehozásával tehetik meg, amelyekre kötelezően alkalmazandók az átláthatóság és az elszámoltathatóság elvei.

2.4. A filantropikus célú tőkeáramlásokat az uniós szerződésekben rögzített szabadságok védik. Az Európai Unió Alapjogi Chartája és különösen az egyesülési jog biztosítja a polgárok számára a filantropikus szervezetek létrehozásának és szervezésének szabadságát. Számos szervezet támogatja az EU-Szerződés 2. cikkében meghatározott uniós értékeket, köztük az emberi méltóság, az emberi jogok és a jogállamiság tiszteletben tartását.

2.5. A filantropikus tevékenység célja egy olyan társadalom kialakításának előmozdítása, amelynek középpontjában a társadalmi kohézió, az aktív társadalmi részvétel, a kiteljesedés és az egyenlő esélyek állnak. Ezek fontos értékek a társadalmunk számára. Mozgatórugóik az igazságtalansággal szembeni felháborodás, a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévőkről való gondoskodás, az együttérzés, az innovatív jövőt illető törekvések, valamint a természeti és kulturális értékek megőrzése iránti felelősség. Ezen értékek által vezérelve számos magánszemély és filantropikus szervezet kínál megoldásokat és mutat fel kézzelfogható eredményeket.

2.6. Az európai filantropikus ágazat különböző típusú adományozókból és filantropikus szervezetekből tevődik össze. Habár az európai filantrópiáról nem áll rendelkezésre egy egységes, naprakész, átfogó és minden EU-tagállamra kiterjedő tanulmány, rendelkezünk néhány indikatív adattal az ágazatról. 2016-ban az Adományozó és Alapítványi Hálózatok Európában (DAFNE) által összeállított és az egyesült államokbeli Foundation Center által elemzett adatok szerint Európában jelenleg több mint 147000 bejegyzett „közhasznú alapítvány” létezik, amelyek összesített éves kiadása közel 60 milliárd euro. Ezek a számadatok a legfrissebb rendelkezésre álló adatokon alapulnak, melyek 24 európai országból, köztük 18 EU-tagállamból származnak. A filantrópia kutatásával foglalkozó európai hálózat (ERNOP) ⁽¹⁾ által 2017-ben közzétett tanulmány 2013-as adatforrások alapján átfogó áttekintést adott a háztartások, vállalatok, közhasznú alapítványok és filantropikus lottóprogramok által 20 európai országban (azaz 19 EU-tagállamban és Svájcban) végzett filantropikus adományozásról. Ezt a 20 országot figyelembe véve a becslések szerint a filantropikus hozzájárulások értéke Európában évente legalább 87,5 milliárd euro összeget tesz ki (a becslés alsó értéke).

3. Szerep és érték

3.1. A filantropikus kezdeményezések helyi, regionális, nemzeti, európai és nemzetközi szintű társadalmi problémákkal foglalkoznak. A filantropikus adományozás közhasznú tevékenységeket szolgál a gondolati pluralitás, a befogadó társadalmak, a fogyasztékosággal élők, romák és migránsok integrációja, az emberi jogok és a jogállamiság előmozdításától a kutatás és az innováció, környezetvédelmi kérdések, művészet és kultúra, társadalmi igazságossághoz kapcsolódó projektek, az induló innovatív vállalkozások és a szociális gazdasági vállalatok finanszírozásáig az EU szempontjából lényeges valamennyi területen.

3.2. A filantrópia változatos jellege azt jelenti, hogy az ágazat képes felismerni a „fehér foltokat”, ahol a piaci és kormányzati szereplők nehezebben tudnak közbelépni és támogatást nyújtani, és képes ezek helyett cselekedni ⁽²⁾. Ezek a szervezetek sok esetben az innováció és az új ötletek katalizátoraiként működnek. A filantropikus fellépések célravezetőbbek, ha társadalmi problémák megoldására szolgáló új módszerek feltárásáról és kipróbálásáról van szó. A filantropikus szervezetek próbálkoznak, gyakran sikerrel járnak, és amikor nem, tanulnak belőle, és megosztják bevált gyakorlataikat.

3.3. Az állami szereplők (mint például a nemzeti kormányok és a helyi önkormányzatok) és a filantropikus ágazat szereplői sok esetben partnerségben együttműködnek, hogy kiegészítsék egymás munkáját olyan tevékenységekben, amelyek megerősítik társadalmunkat. A közszférabeli szervezetek támogatásával a filantropikus ágazat képes lesz az általa kifejlesztett hatások felerősítésére. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a filantrópia segíti az embereket, de nem része az „európai szociális modellnek” (szolidáris szociális védelem, közszolgáltatások, szociális párbeszéd), és nem helyettesítheti azt. Tudatában van annak is, hogy a filantrópia nem feltétlenül a leginkább rászorulóknak segít. Azt ajánlja, hogy tartsák meg és fejlesszék a szolidáris szociális védelmi rendszereket, és elismeri a filantropikus szervezetek által ezeknek a csoportoknak nyújtott segítséget.

3.4. A filantrópia mindenki számára nyitva áll: adni mindenki képes. Már most is egyéni és vállalati adományozók és finanszírozók milliói tevékenykednek Európában minden évben. Az ő esetükben elsősorban olyan, társadalmi kérdésekkel kapcsolatos szenvedélyről, háláról vagy elkötelezettségről van szó, amely kiegészíti a közszféra fellépését. A magánszemélyek és a szervezetek, köztük a vállalatok is számos módon járulhatnak hozzá a közhasznú tevékenységekhez: a filantropikus célú ajándékoktól és adományoktól, vagy a társadalmi hatással járó beruházásoktól kezdve egészen az adományozók által felügyelt alapok, vagy a hosszú távú jövőképpel rendelkező független, magántulajdonú filantropikus szervezetek létrehozásáig.

3.5. A filantrópiához kapcsolódó kérdések átívelnek nemzeteken, határokon és Európán: a közérdekű problémák (mint például a klímaváltozás és az egészségügyi kockázatok) nem állnak meg a határokon, és az európaiak is egyre mobilisabbak. Ezért a határokon átnyúló filantrópia előtt álló jogi akadályok ellenére a filantropikus szervezetek és adományozók egyre gyakrabban tevékenykednek a határokon átnyúlóan, és az Európa különböző részeitől érkező partnerekkel együttműködésben. A filantropikus szereplők elkötelezettek az olyan globális értékek és kezdeményezések mellett, mint a fenntartható fejlesztési célok és az éghajlatváltozási megállapodás, és ezek megvalósítását uniós, nemzeti és helyi szinten előmozdítják.

⁽¹⁾ www.ernop.eu

⁽²⁾ Lásd például a belga *Kick Cancer* nevű nem kormányzati szervezet esetét, amely a rákos gyermekek gyógyszerének fejlesztésére irányuló kutatást finanszíroz, <https://kickcancer.org/?locale=en>.

3.6. Az alapítványok és egyéb filantropikus szervezetek „összekötőként” is felléphetnek, összefogva a konkrét kihívások megoldásához szükséges különböző érdekelt feleket.

3.7. Többek között a civil társadalmi szervezetekkel kapcsolatban egyre negatívabb közbeszéd hatására is egyes tagállamok kormányzatai a filantrópia operatív mozgásterét szűkítő, szigorúbb szabályokat vezetnek be, illetve mérlegelik ilyen szabályok bevezetését⁽³⁾. A filantrópia ösztönzésére szolgáló mechanizmusok és az általánosan ösztönző környezet azonban alapvető szerepet játszanak az adakozás kultúrájának megteremtése szempontjából. Az operatív mozgáster korlátozása ahhoz vezethet, hogy tovább nő az általános bizalmatlanság a civil társadalom értékes szerepével szemben, amelyet az egész társadalom fejlődésének előmozdításában tölt be.

4. Az európai filantrópiában rejlő lehetőségek teljeskörű kiaknázása érdekében leküzdendő akadályok

4.1. A bennük rejlő teljes potenciál felszabadítása érdekében a filantropikus tevékenység és annak szervezett formái támogató környezetet igényelnek uniós és tagállami szinten egyaránt. Ebbe beletartozik a kedvező társadalmi kultúra és a filantropikus szerepvállalást ösztönző jogi környezet. Oonagh Breen *Enlarging the Space for European Philanthropy* című 2018-as tanulmánya⁽⁴⁾ rávilágított, hogy míg a vállalatok számára az egységes uniós piacon belül indokolatlan korlátozások nélkül biztosított a szabad mozgás a határokon átnyúló profitorientált tőkemozgások érdekében, a filantropikus szervezetekről és a filantropikus célú tőkeáramlásokról ez egyelőre nem mondható el. Emellett a külföldi finanszírozás korlátozásának egyes uniós országokban történő bevezetésével kapcsolatos aggasztó fejlemények és a biztonsági stratégiából eredő szigorúbb követelmények is kihívások elé állítják a filantropikus szervezetek működését.

4.2. A filantropikus szervezetek a civil párbeszéd kulcsfontosságú szereplői, és ezt határozottabban érvényre kell juttatni⁽⁵⁾. A filantropikus szervezetek és az adományozók egyre gyakrabban tevékenykednek a határokon átnyúlóan és egyre gyakrabban működnek együtt más partnerekkel, ennek során azonban különböző jogi, adminisztratív és adózási akadályokkal kell szembenéznük:

- először is, a filantropikus szervezeteknek némely esetben nyilvántartásba kell vetetniük magukat, mielőtt valamely más országban végezhetnék tevékenységüket. A jogi személyiséget külföldön nem minden esetben ismerik el,
- másodsorban a legtöbb országban nincs arra vonatkozó jogi rendelkezés, hogy egy filantropikus szervezet a székhelyét áthelyezheti valamely más országba, ezért ez a folyamat nagyfokú jogi bizonytalanságot eredményez,
- a vállalatokkal ellentétben a filantropikus szervezetek határokon átnyúló összeolvadása nem lehetséges,
- a kormányzatoknak tartózkodniuk kellene a filantropikus szervezeteknek nyújtott adományok és támogatások ösztönzőinek visszavonásától, ideértve a határokon átnyúló kontextusokat, elsősorban az olyan szervezetek tekintetében, amelyek a piac vagy a közigazgatási szervek által nem biztosított szolgáltatásokat nyújtanak,
- adóügyi és igazgatási korlátok is akadályozzák a szervezetek munkáját, főként a határokon átnyúló filantropikus tevékenység tekintetében, mivel az adóztatással kapcsolatos megkülönböztetésmentesség elvét a tagállamok még nem hajtották végre egyenlő mértékben és észszerű módon a határokon átnyúló filantropikus tevékenység tekintetében⁽⁶⁾.

4.3. Ezen túlmenően a külföldi finanszírozás korlátozásai is megfigyelhetők, miközben az EU egyik alapelvének, a tőke szabad mozgásának megfelelően biztosítani kellene a filantropikus célú finanszírozás szabad áramlását, és olykor a tagállami és uniós szintű biztonsági szakpolitikák is kihívást jelentenek a filantropikus szervezetek működése szempontjából. Noha a biztonsági stratégia rendkívüli jelentőséggel bír, és közös ügyünk, óvatosságra van szükség az ágazatot érintő potenciális szándékolatlan következmények tekintetében. A vonatkozó szakpolitikai intézkedéseknek kockázatalapúnak és arányosnak kell lenniük.

4.4. A filantropikus ágazat aktív szerepet játszik a szélsőségeség kezelése és a humanitárius segítségnyújtás területén is. Az ágazat ismeretei és szakértelme hasznos lehet a kihívások kezelésében.

4.5. Politikai környezet: tagállami és különösen uniós szinten javítani kell a filantropikus tevékenység által az állami fellépés vonatkozásában betöltött kiegészítő szerep megítélését. A filantrópia még mindig viszonylag keveset érintett téma az európai intézményekben folytatott viták során.

⁽³⁾ Lásd az EU Alapjogi Ügynökségének 2018. évi tanulmányát a civil társadalom mozgásteréről, amely a különböző uniós országokban a civil társadalom előtt álló kihívásokkal foglalkozik, ideértve a filantrópia számára biztosított mozgásteret is – <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>.

⁽⁴⁾ *Enlarging the space for European philanthropy*.

⁽⁵⁾ Az EUSZ 11. cikke (1) bekezdésének és 11. cikke (2) bekezdésének végrehajtására vonatkozó cselekvési tervvel foglalkozó EGSZB-s kapcsolattartó csoport.

⁽⁶⁾ *Boosting cross-border philanthropy in Europe: towards a tax-effective environment (EFC-TGE tanulmány)*, Hanna Surmatz és Ludwig Forrest, 2017. május.

5. A filantrópia növekedése és potenciálja

5.1. A filantropikus ágazat gyors ütemben növekszik. Az utóbbi évtizedben egyre több magánkezdeményezés foglalkozott olyan társadalmi problémákkal, amelyek saját erőből történő megoldása a kormányzatok és a gazdasági szereplők számára nehézséget jelentett, és ezek a kezdeményezések társadalmunk alapvető pillérévé váltak. Az EGSZB sajnálattal látja annak negatív hatását, hogy a kormányzat csak korlátozott mértékben képes polgárai számára védelmet és szociális szolgáltatásokat nyújtani. Ebben a kontextusban a filantrópia fejlődését lehetővé tevő feltételek megszilárdítása rendkívül időszerű kérdés. A modern európai filantropikus szervezetek fiatalnak számítanak. Az utóbbi két-három évtizedben a közhasznú alapítványok száma gyors ütemben növekedett. 2001 és 2014 között például a franciaországi alapítványok száma több mint a duplájára emelkedett. Belgiumban a 2012-ben létező alapítványok több mint felét 1995 után hozták létre, és az ágazat az utóbbi évtizedben itt is gyorsan növekedett. Spanyolországban pedig a 2014-ben működő közhasznú alapítványok több mint 70 %-át 1994 után hozták létre ⁽⁷⁾.

5.2. A filantropikus célú adományozás és a filantropikus tevékenységekben való részvétel számos európai országban folyamatosan növekedett, különösen az elmúlt néhány évben. A filantrópiával kapcsolatos mutatók alapján ez a növekedés egész Európára kiterjed.

5.3. A közösségi szerepvállalás és a helyi filantropikus tevékenység szintén növekvő tendenciát mutat. A közösségi alapítványok már egész Európában elengedhetetlenek a társadalmi kohézió szempontjából.

5.4. A fiatal generáció különösen elkötelezett a közjó iránt, és számos új formában vesz részt a filantrópiában. A kutatók egy globális mozgalomra, új értékekre és a technológiai fejlesztések pozitív hatásaira (közösségi finanszírozás, közösségi média, globális, határokon átnyúló ügyek, ugyanakkor helyi, közösségi kezdeményezések is) hívják fel a figyelmet. A szociális beruházásnak kulcsfontosságú szerepe van.

5.5. A nők is nagyon fontos szerepet töltenek be a filantrópia terén Európában. A nők filantropikus szerepvállalása növekvő tendenciát mutat. A nők általában elkötelezettebben és befogadóbb módon adományoznak, szeretnek személyesen is találkozni azokkal, akiket finanszíroznak, együttműködnek társaikkal, és aktív szerepet vállalnak abban az ügyben, amelynek megoldásán fáradoznak. A nők gyakran adományoznak olyan összetettebb ügyek érdekében, mint például a nemi alapú erőszak vagy az egészség.

5.6. A visszaadás elve a vállalati szektor tevékenységének részévé kezd válni. A filantropikus szerepvállalás részét képezi a vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos stratégiáknak egész Európában, és meg is erősíti ezeket. Mérettől függetlenül egyre több vállalat fordítja pénzügyi erőforrásainak, termékeinek, tudásának és idejének bizonyos részét a közjó javára.

5.7. Különleges figyelmet és támogatást érdemel a szociális gazdaság egyre bővülő ágazata, amely az innovatív filantropikus tevékenység egyik területe. Egyre több polgár és vállalkozó fordul a szociális gazdaság üzleti modelljei felé, melyek az európai gazdasági és társadalmi fejlődés egyik alapvető tényezőjét jelentik ⁽⁸⁾.

6. A filantrópia fellendítése Európában

6.1. *A filantrópia elismerése:* el kell ismerni azt a hozzáadott értéket, amelyet a filantrópia közös értékek támogatásával és a társadalmunk ellenállóbbá tételével biztosíthat a társadalmi kohézió tekintetében. Elő kell mozdítani a filantrópiát mint a társadalmi elkötelezettség bizonyításának egyik formáját. Együtt kell működni a filantropikus ágazat szereplőivel, és teret kell biztosítani a társadalmi szerepvállalás ezen formáját elősegítő jogszabályoknak és szabályozásoknak.

6.2. *A filantrópia lehetővé tétele és védelme:* fel kell szólítani a tagállamokat arra, hogy teremtsenek támogató környezetet a filantropikus tevékenységek számára. Gondoskodni kell arról, hogy a nemzeti és uniós biztonsági intézkedések kockázatalapúak és arányosak legyenek, valamint tényeken alapuljanak. Nem szabad akadályozni a filantropikus és polgári fellépést. Az igazságos adózás keretében ösztönözni kell a magánszemélyeket arra, hogy közhasznú célokra adakozzanak.

6.3. *A határokon átnyúló filantrópia elősegítése:* a tőke szabad mozgása az egységes uniós piac egyik központi eleme. A határokon átnyúló filantropikus tevékenység elősegítése érdekében biztosítani kell ennek az alapvető szabadságnak a megkülönböztetésmentesség elvével összhangban történő jogi és gyakorlati alkalmazását. A filantropikus szervezetek általi határokon átnyúló beruházások kulcsfontosságúak. A filantropikus tevékenységekben való részvételt elősegítő, nemzetek feletti jogi formákat is figyelembe kell venni.

6.4. *Társfinanszírozás és közös beruházás a közjó és egy erősebb civil társadalom érdekében:* a szociális innovációs eszközök megvalósítása iránti elkötelezettségnek és a filantropikus ágazat szereplőivel való stratégiai partnerségek létrehozásának az elősegítése. Az EU növelhetné a közjót szolgáló magánforrások hatását olyan pénzügyi eszközök bevezetésével, amelyek katalizátorként szolgálnak a filantropikus ágazattal való társfinanszírozáshoz, és ösztönzik a filantropikus szervezetekkel közös beruházásokat.

⁽⁷⁾ http://www.fundaciones.org/EPORTAL_DOCS/GENERAL/AEF/DOC-cw585d042d56ecf/Aefsectorfundacional3erInforme3.pdf.

⁽⁸⁾ Az európai gazdasági és társadalmi fejlődés alapvető tényezőjének számító szociális gazdaság előmozdítása – az Európai Unió Tanácsa, 2015. december 7.

6.5. *Az innováció kiaknázása:* izgalmas időszakot élünk a filantropikus ágazat szempontjából. Az olyan innovatív megközelítések, mint a szociális beruházások, a szociális beruházási kötvények, a környezet- és társadalomtudatos befektetés és a filantropikus alapok áttörést jelentő eredményeket hoznak, és a filantrópia hagyományos felfogásai és a vállalati gyakorlatok szempontjából is ösztönzőleg hatnak. Az új technológiák és a közösségi média a részvétel és a hatásgyakorlás új és gyors formáit teszik lehetővé. A „Data for good” mozgalom (az adatelemzés humanitárius célokra való használata) és a digitalizáció Európa-szerte új távlatokat nyit a filantropikus ágazat számára. Folyamatban van egy olyan új, határokon átívelő digitális európai adományozási platform létrehozása, amely Európa-szerte lehetővé teszi az adományozók számára, hogy Európa bármely részén működő szervezeteket támogathassanak. A köz- és magánszektorbeli érdekelteknek ösztönözniük és fejleszteniük kell ezeket a kezdeményezéseket annak érdekében, hogy a filantropikus tevékenység célzottabb és hatásosabb lehessen.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 543. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2019.5.15. – 2019.5.16.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye javaslat tanácsi rendeletre a 904/2010/EU rendeletnek a héacsalás elleni küzdelem érdekében folytatott közigazgatási együttműködés megerősítésére irányuló intézkedések tekintetében történő módosításáról

(COM(2018) 813 final – 2018/0413 (CNS))

(2019/C 240/07)

Előadó: **Krister ANDERSSON**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2018.12.20.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 113. cikke.
Közgyűlési határozat:	2018.12.13.
Illetékes szekció:	Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió* szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.4.12.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	212/2/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azzal kapcsolatos célkitűzését, hogy világos jogszabályi rendelkezések alapján magas szintű, operatív együttműködést valósítson meg az adóhatóságok között az e-kereskedelmi ágazatban elkövetett héacsalásokkal kapcsolatban.

1.2. AZ EGSZB azt ajánlja, hogy a hatóságok folyamatosan fejlesszék a héacsalás kifinomult formáival kapcsolatos válaszlépéseiket: legyen hatékonyabb a végrehajtás (megfelelő technológiák, például mesterséges intelligencia alkalmazásával) és mélyítsék el az együttműködést az érintett nemzeti hatóságok között. A hatóságoknak szinergiában kellene működniük, hogy átfogó és hatékony európai választ adjanak a héacsalás problémájára.

1.3. Az EGSZB ugyanakkor megjegyzi, hogy – ami a fogyasztókat illeti – a javaslat a hea-vonatkozású személyes adatok cseréje és feldolgozása tekintetében változtatásokat von maga után, amelyeket az általános adatvédelmi rendelet (GDPR) szabályoz. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a GDPR rendelkezéseitől való eltéréseket és a korlátozásokat kizárólag a héacsalás elleni küzdelem pontosan meghatározott céljából kell alkalmazni. A jogalkalmazóknak szigorúan és körültekintően, a személyes adatok és a magánélet sérthetőségének védelmére vonatkozó általános és kötelező szabályok alóli egyedi kivételként kell értelmezniük az ilyen eltéréseket.

1.4. Ebben a tekintetben kiemelt figyelmet kell fordítani a következőkre: i. az adatkezelés célja, ami csak az illegális cselekmények elleni küzdelem lehet; ii. kizárólag az Eurofisc tisztviselői lehetnek azon magánszemélyek, akik meghatározott feltételek mellett, nyilvánvaló és korlátozott, a héacsalás elleni küzdelemmel kapcsolatos célokból hozzáférhetnek az összegyűjtött, tárolt és cserélt adatokhoz; iii. az adatok későbbi felhasználása potenciális vizsgálatok és bűntüldöző tevékenységek indítására.

1.5. Az Európai Bizottság javaslata formailag az összes fent említett szempontot figyelembe veszi, ami kétségtelenül pozitívumnak tekinthető magát a javaslatot illetően. Ezzel együtt az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy a rendszer jövőbeni mindennapi alkalmazása során biztosítsa a javaslatban foglalt, az alapvető szabadságokra vonatkozó valamennyi garancia maradéktalan és hatékony végrehajtását, így teremtve megfelelő egyensúlyt a héaszabályok szigorú végrehajtása, valamint a személyhez fűződő jogok és az alapvető szabadságok védelme között.

2. A Bizottság javaslata és háttér-információk

2.1. A 904/2010/EU tanácsi rendelet módosítására irányuló európai bizottsági javaslat a héairányelv 243b. cikke alapján szabályokat fogalmaz meg a tagállamok számára, amelyek a pénzforgalmi szolgáltatók által elektronikus úton rendelkezésre bocsátott nyilvántartási adatok harmonizált gyűjtésére vonatkoznak.

2.2. Az elmúlt években látványos növekedés történt az e-kereskedelmi ágazatban, és a fogyasztók számítógépeiken és okostelefonjaikon keresztül ma már kényelmesen választhatnak több ezer szolgáltató, termék és márka közül. A csalárd vállalkozások azonban arra használják ki ezeket a lehetőségeket, hogy elkerüljék héakötelezettségeik teljesítését.

2.3. A tagállamok határon átnyúló termékértékesítésből eredő teljes héavesztéseinek értéke évente körülbelül 5 milliárd euróra becsülhető, ezt a becslést a közelmúltban tovább módosították felfelé, a még figyelemreméltóbb 7–10 milliárd euro közötti összegre. Ezért a hatóságok részéről határozott fellépésre van szükség, amelynek az adóbejártók közötti hatékony, uniós és nemzetközi szintű együttműködésen kell alapulnia.

2.4. Gyakorlati szempontból a javaslat alapján új központi elektronikus rendszer jönne létre a fizetési információk gyűjtése, tárolása és kezelése céljából. Ez lehetővé tenné a tagállamok csalás elleni tisztségviselői számára ezen információk további kezelését az Eurofisc – a korai figyelmeztető jelzések többoldalú cseréjére szolgáló hálózat – keretein belül.

2.5. Egy alapos és átfogó hatásvizsgálatot követően az Európai Bizottság a fizetési adatok gyűjtését és cseréjét szolgáló központi európai rendszert (CESOP) találta a leghatékonyabbnak annak biztosításához, hogy az adóhatóságok teljes áttekintést kapjanak az e-kereskedelemre vonatkozó héaszabályok betartásának ellenőrzéséhez és a héacsalás elleni küzdelemhez. Ez a rendszer lehetővé teszi a tagállamok számára a nemzeti szinten tárolt fizetési információk cseréjét, és elősegíti az e-kereskedelemben elkövetett héacsalás elleni eredményes küzdelmet.

2.6. A CESOP a következőkre lesz alkalmas: i. kedvezményezettenként összesíteni a tagállamok által továbbított hea-vonatkozású fizetési információkat; ii. áttekinthetővé tenni a kedvezményezettekhez az Unió-beli fizető felektől érkező kifizetéseket; iii. felismerni, egyazon fizetési művelet többszörös nyilvántartását; iv. letisztázni a tagállamok által kapott információkat; v. lehetővé tenni az Eurofisc-kapcsolattartók számára a fizetési műveletek egyeztetését a cserélt heainformációkkal; vi. az információkat kizárólag addig megőrizni, ameddig az adóhatóságoknak a heaellenőrzések elvégzéséhez szükségük van azokra.

2.7. A CESOP két évig tárolja az információkat, az Eurofisc-kapcsolattartók pedig megállapíthatják, hogy a vizsgált időszakban egy adott kedvezményezetthez az összes tagállamból érkező fizetések együttes összege meghaladja-e a 10000 eurót. A rendszer kizárólag a tagállami Eurofisc-kapcsolattartók számára lenne hozzáférhető, és kizárólag a feltételezett vagy felderített héacsalások kivizsgálása céljából lenne lekérdezhető.

2.8. Az Európai Bizottság öt évente jelentést készít az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az új közigazgatási együttműködési eszköz működéséről.

3. Általános és részletes megjegyzések

3.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azzal kapcsolatos célkitűzését, hogy világos jogszabályi rendelkezések alapján javítsa az adóhatóságok közötti operatív együttműködést az e-kereskedelmi ágazatban elkövetett héacsalás terén. Az adóhatóságok közötti kölcsönös adminisztratív segítségnyújtás előmozdítása több pénzügyi forrást biztosít mind a nemzeti, mind az uniós költségvetés számára, valamint egyszerűsített egyenlő versenyfeltételeket az adózási elveket tiszteletben tartó vállalkozásoknak.

3.2. Mivel a piaci szereplők egyre nagyobb mértékben használják a kommunikációs technológiákat, folyamatosan frissíteni kell a csalásellenes jogszabályokat, hogy tekintetbe vegyék az adószabályok és a héakötelezettségek kijátszásának különböző módjait. Ezért rendkívül fontos, hogy a hatóságok folyamatosan fejlesszék a héacsalás kifinomult formáival kapcsolatos válaszlépéseiket a végrehajtás hatékonyságát illetően (megfelelő technológiák alkalmazásával) és az érintett nemzeti hatóságok közötti együttműködés tekintetében. A hatóságoknak az Európai Bizottság támogatásával szinergiában kell működniük, hogy a Szerződésben meghatározott szubszidiaritás elve alapján átfogó és hatékony európai választ adjanak a héacsalás problémájára.

3.3. Ezzel összefüggésben az EGSZB szerint a mesterséges intelligenciával kapcsolatos befektetések – melyek célja a kidolgozás alatt álló új rendszeren belül a héacsalás felderítése – előnyösek és hasznosak lehetnek abból a szempontból, hogy az új rendszer teljesen működőképes legyen. Ennek feltétele, hogy az egyének alapvető jogait és a speciális uniós szabályokat, például az általános adatvédelmi rendeletet (GDPR) ⁽¹⁾ maradéktalanul tiszteletben tartják az új operatív forgatókönyv keretében, beleértve a végrehajtó hatóságok tevékenységének támogatására szolgáló új technológiák és a mesterséges intelligencia kiaknázását.

3.4. A héacsalás határokon átnyúló jellege, valamint a tény, hogy a technológia segítségével egyre könnyebb gyors ütemben illegális gyakorlatokat kifejleszteni (ennek példája az, hogy milyen könnyű mozgatni a héacsalásból származó pénzt), egyre szorosabb együttműködést tesz szükségessé a hatóságok között, nem csak az EU-n belül, hanem világszerte. A héacsalás elleni küzdelemre irányuló intézkedések csak akkor járhatnak sikerrel, ha az egyes országok adóhatóságai a kölcsönös bizalom jegyében szorosabban együttműködnek, ami feladataik ellátása érdekében szükségessé teszi a releváns információk cseréjét.

3.5. Az OECD javasolja e célból a héával és a forgalmi adóval kapcsolatos nemzetközi közigazgatási együttműködés megerősítését a külföldi illetőségű szolgáltatóktól – különösen a kiskereskedelemben – történő héabeszedéssel összefüggő kihívások kezelése érdekében, amint azt az Európai Bizottság által elvégzett hatásvizsgálat is helyesen megállapította.

3.6. Előrelépést jelent ebbe az irányba az EU és Norvégia között létrejött, héával kapcsolatos közigazgatási együttműködésről szóló megállapodás (2018. június), amely a héakövetelések behajtására vonatkozóan is tartalmaz egyedi eszközöket. Az EGSZB reméli, hogy az EU továbbra is ösztönözni fogja a csalás elleni nemzetközi együttműködést az ország- és kontinenshatárokon átnyúló, az uniós költségvetésnek és a nemzeti költségvetéseknek egyaránt kárt okozó tevékenységekkel kapcsolatos hatékony és összehangolt válaszlelések kidolgozása érdekében.

3.7. Az EGSZB kiemeli, hogy ami a fogyasztókat illeti, a javaslat a héa-vonatkozású személyes adatok cseréje és feldolgozása tekintetében változtatásokat von maga után, amelyeket a közelmúltban Európa-szerte jóváhagyott és végrehajtott általános adatvédelmi rendelet (GDPR) szabályoz, és amelyek jelentős megfelelési költségeket rónak az uniós vállalkozásokra.

3.8. A GDPR tágan határozza meg a személyes adatok fogalmát, amely magában foglalja az azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkozó bármely információt, aki közvetlen vagy közvetett módon azonosítható. Következésképpen az Európai Bizottság javaslata által érintett fizetési információk az Alapjogi Chartában megállapított, a személyes adatok védelmére alkalmazandó elvek hatálya alá tartoznak.

3.9. Az Európai Bizottság szerint „az adóztatás az Unió és a tagállamok fontos, általános közérdekű célkitűzése, amely érvényesül az (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendeletben ⁽²⁾ meghatározott jogokra és kötelezettségekre vonatkozóan, valamint az információk (EU) 2018/1725 európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti védelmével összefüggésben előírható korlátozásokban ⁽³⁾. Az adatvédelemhez fűződő jogok korlátozása a pénzforgalmi szolgáltatóktól származó információk jellege és mennyisége miatt szükséges, és azt a 2006/112/EK tanácsi irányelv 243b–243d. cikkében pontosan és előzetesen meghatározott körülmények és adatok alapján kell alkalmazni ⁽⁴⁾”.

3.10. Az EGSZB nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a GDPR rendelkezéseitől való eltéréseket és a korlátozásokat kizárólag a héacsalás elleni küzdelem pontosan meghatározott céljából kell alkalmazni. A jogalkalmazóknak szigorúan és körültekintően, a személyes adatok és a magánélet sérthetlenségének védelmére vonatkozó általános és kötelező szabályok alóli egyedi kivételként kell értelmezniük az ilyen eltéréseket. Ebben a tekintetben különös figyelmet kell fordítani a következőkre: i. az adatkezelés célja, ami csak az illegális cselekmények elleni küzdelem lehet; ii. kizárólag az Eurofisc tisztviselői lehetnek azon magánszemélyek, akik meghatározott feltételek mellett, nyilvánvaló és korlátozott, a héacsalás elleni küzdelemmel kapcsolatos célokból hozzáférhetnek az összegyűjtött, tárolt és cserélt adatokhoz; iii. az adatok későbbi felhasználása potenciális vizsgálatok és bűnüldöző tevékenységek indítására.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

⁽²⁾ Általános adatvédelmi rendelet (GDPR): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&qid=1561712024428&from=HU>

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32018R1725>

⁽⁴⁾ Héairányelv: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=HU>

3.11. Az Európai Bizottság javaslata formailag az összes fent említett szempontot figyelembe veszi, ami kétségtelenül pozitívumnak tekinthető magát a javaslatot illetően. Ezzel együtt az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy a rendszer jövőbeni mindennapi alkalmazása során biztosítsa a javaslatban foglalt, az alapvető szabadságokra vonatkozó valamennyi garancia **maradéktalan és hatékony végrehajtását**, így teremtve megfelelő egyensúlyt a héaszabályok szigorú végrehajtása, valamint a személyhez fűződő jogok és az alapvető szabadságok védelme között.

3.12. Ez utóbbit illetően az EGSZB azt kéri, hogy az illetékes nemzeti hatóságok gondosan kísérjék figyelemmel és ellenőrizzék, hogy a javaslatban szereplő, az adatok és információk felhasználásának korlátozására vonatkozó szabályokat, valamint a GDPR rendelkezéseit maradéktalanul és ténylegesen betartják-e. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy – a tagállamok visszajelzéseinek 2024 végéig befejeződő összegyűjtése során és a személyes adatok védelméért felelős nemzeti hatóságok, valamint az európai adatvédelmi biztos közreműködése mellett – szorosan kísérje figyelemmel, hogy maradéktalanul betartják-e a GDPR rendelkezéseit, és erről nyújtson be jelentést az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az új közigazgatási együttműködési eszköz működéséről szóló tervezett jelentése keretében (a 904/2010/EU rendelet 59. cikke). Torzulások vagy jogsértés felderítése esetén természetesen ezek haladéktalan elhárítására és korrekciójára van szükség.

3.13. Az e-kereskedelem terén működő európai vállalkozások védelmével kapcsolatban az EGSZB azt ajánlja, hogy az új rendszer legyen képes biztosítani a kereskedelmi titok hatékony védelmét és szavatolását az adatgyűjtés és -elemzés előzetes nyomkövetési szakaszában és különösen a későbbi (feltételezett) bűnüldözési szakaszban. Ebben a vonatkozásban hasznosak lehetnek és viszonyítási alapul szolgálhatnak az Európai Bizottság által a versenyjogi ügyekkel kapcsolatban a szellemi tulajdon és az ipari titok védelme terén szerzett tapasztalatok.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a 2006/112/EK irányelvnek a pénzforgalmi szolgáltatók számára egyes kötelezettségek bevezetése tekintetében történő módosításáról

(COM(2018) 812 final – 2018/0412(CNS))

Javaslat tanácsi irányelvre a 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelvnek a termékek távértékesítésére és bizonyos belföldi termékértékesítésekre vonatkozó rendelkezések tekintetében történő módosításáról

(COM(2018) 819 final – 2018/0415(CNS))

(2019/C 240/08)

Előadó: **Krister ANDERSSON**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2018.12.20.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 113. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésein:	2019.4.12.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	209/1/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság célkitűzését, amely szerint az arányosság biztosítására és a jogbiztonság növelésére további szabályokat vezetne be az elektronikus felületeket működtető kereskedők részére, akik – különösen ha értékesítőnek tekintődőként kezelik őket – elősegítik a termékek értékesítését az EU-ban tartózkodó fogyasztók számára.

1.2. Az EGSZB továbbá támogatja az Európai Bizottság arra irányuló szándékát, hogy rendszeres együttműködést alakítson ki a pénzforgalmi szolgáltatókkal világos jogszabályi rendelkezések alapján. Az új intézkedések végrehajtásától remélt ígéretes eredmények több pénzügyi forrást biztosítanak majd a jövőben mind a nemzeti, mind az uniós költségvetések számára, csakúgy, mint egyszerűsített, egyenlő versenyfeltételeket az adózási elveket tiszteletben tartó vállalkozásoknak.

1.3. Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Bizottság által elfogadott szabályozási megközelítés összhangban van a szubszidiaritás elvével, mivel az e-kereskedelemben elkövetett héa-csalás a tagállamok közös problémája, és az európai jogi szabályozás a tagállamok eredményes támogatásának leghatékonyabb eszköze azáltal, hogy lehetővé teszi a tagállamok számára a héaköteles határokon átnyúló termékértékesítések ellenőrzéséhez szükséges információkhoz való hozzájutást. Ezzel szemben több, nemzeti szinten végrehajtott jogalkotási kezdeményezés nem lenne alkalmas a héa-csalással kapcsolatos problémák hatékony kezelésére, és túl bonyolult szabályozási forgatókönyvet eredményezne.

1.4. Ugyanakkor az EGSZB hangsúlyozza, hogy – fogyasztói oldalról – a javaslat a héa-vonatkozású személyes adatok cseréje és feldolgozása tekintetében változásokat von maga után, amelyeket jelenleg az általános adatvédelmi rendelet (GDPR) ⁽¹⁾ szabályoz. Ebben a tekintetben az EGSZB nyomatékosan hangsúlyozza a GDPR rendelkezéseinek teljeskörű tiszteletben tartását valamint annak szükségességét, hogy az adatokat a héa-csalás elleni harc egyedüli – és szigorúan korlátozott – céljára használják fel költséghatékony és a nagyközönség számára elfogadható módon.

1.5. Végezetül az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság hajtson végre megfelelő, tárgyi és informatikai eszközökbe történő beruházásokat egy működőképes központi adatbázis biztosítása érdekében, megjegyezve, hogy a terv becslült értéke könnyen és gyorsan fedezhető lenne a héa-csalás és a héabevétel-kiesés visszaszorításától remélt eredményeknek köszönhetően.

2. Az Európai Bizottság javaslata és háttér-információk

2.1. Az Európai Bizottság javaslata egyes kötelezettségeket vezet be a pénzforgalmi szolgáltatók számára, hogy biztosítsa az eredményes együttműködést ezen szolgáltatók és az adóhatóságok között a héacsalás elleni eszközök javítása céljából. A javaslat összhangban van az e-kereskedelemben vonatkozó héairányelvvel, amely új héakötelezettségeket vezetett be az online piacterek vonatkozásában, valamint új egyszerűsítési intézkedéseket, amelyek az egyablakos rendszeren keresztül segítik a vállalkozásokat héakötelezettségük teljesítésében.

(1) Általános adatvédelmi rendelet (GDPR): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>.

2.2. Az Európai Bizottság COM(2018)819 final javaslata további szabályokat vezet be, amelyek javítani hivatottak a 2017 decemberében elfogadott és 2021. január 1-jén hatályba lépő e-kereskedelmre vonatkozó héacsomag működését. További pontosításokat tartalmaz azon szolgáltatásnyújtók héabesorolását illetően, akik elektronikus felületet használnak az uniós fogyasztók felé történő termékértékesítés elősegítésére, amennyiben ezek a szolgáltatásnyújtók a héairányelv 14a. cikke (2) bekezdésének értelmében értékesítőnek tekintendők, és ezáltal ők felelősek a héa beszedéséért és befizetéséért az adóhatóságok számára. Elvileg a 2006/112/EK héairányelv 369. cikk b) pontja ⁽²⁾ alapján az egyablakos rendszer csak a határon átnyúló szolgáltatásból, valamint a Közösségen belüli távértékesítésből eredő héa bevallására és befizetésére használható, a belföldi termékértékesítésből származóra nem. Ugyanakkor mivel az elektronikus felület használata által terméket értékesítő különböző tagállamokban tarthatnak árukészletet, amelyekből belföldi termékértékesítést végeznek, az olyan elektronikus felületeket működtető kereskedőknek, akik értékesítőnek tekintendők ezen termékértékesítések vonatkozásában minden olyan EU-tagállamban regisztrálniuk kellene, ahol az eredeti termékértékesítők árukészlettel rendelkeznek és belföldi termékértékesítést végeznek. Következésképpen az Európai Bizottság azt javasolja, hogy ezek a termékértékesítők az olyan belföldi termékértékesítések esetén is alkalmazhassák az egyablakos ügyintézés, amelyek tekintetében a héairányelv 14. cikk a) pont (2) bekezdésének értelmében értékesítőnek tekintendők. Ezért az egyablakos rendszerrel megvalósuló egyszerűsítés az elektronikus felületeknél is megmarad, így a vállalatoknak nem kell további körülményes eljárásokat folytatniuk. Az Európai Bizottság COM(2018)819 final javaslata az egyablakos rendszer elfogadásának támogatásához szükséges különleges szabályokat állapítja meg a jelenlegi jogi keret célzott módosításával.

2.3. Az elmúlt években az e-kereskedelmi ágazat látványosan növekedett, a fogyasztók számítógépük vagy okostelefonjuk segítségével könnyen szolgáltatásnyújtók, termékek és márkák ezrei közül választhatnak. Ezt a lehetőséget ugyanakkor család vállalkozások is kihasználják, hogy kibújjanak héakötelezettségeik alól.

2.4. Az e-kereskedelem területét érintő, határon átnyúló héa-csalásnak konkrétan három fő típusa van: **i)** EU-n belüli termékértékesítések és szolgáltatásnyújtások; **ii)** termékek behozatala harmadik országban letelepedett vállalkozás által a tagállamok fogyasztói részére; **iii)** harmadik országban letelepedett vállalkozások szolgáltatásnyújtása tagállami fogyasztók részére.

2.5. A tagállamok határon átnyúló termékértékesítésből eredő teljes héaveszteségeinek értéke évente körülbelül 5 milliárd euróra becsülhető, ezt a becslést a közelmúltban tovább módosították felfelé, a még figyelemreméltóbb 7–10 milliárd euro közötti összegre. Ezért a hatóságoknak erőteljes választ kell adniuk, amelynek maga után kell vonnia – amikor csak szükséges és arányos – a magánszeplők együttműködését.

2.6. Az Európai Bizottság COM(2018)812 final javaslatának célja, hogy az adóhatóságok és a pénzforgalmi szolgáltatók együttműködésének megerősítésén keresztül orvosolja az e-kereskedelemben elkövetett héacsalások problémáját, ugyanis az EU-ban lebonyolított online vásárlások több mint 90 %-a jelenleg közvetítőn keresztül zajlik. Ebben a tekintetben több tagállam tapasztalatai azt mutatták, hogy az adóhatóságok és a pénzforgalmi szolgáltatók megfelelő mértékű együttműködése gyorsan érezhető eredményeket hoz az e-kereskedelemben elkövetett héacsalás elleni küzdelemben.

2.7. A javaslat szerint az adóhatóságoknak lehetőségük lesz a pénzforgalmi szolgáltatóktól származó fizetési információk gyűjtésére és cseréjére egy központi adatbázison keresztül, amelyet az Európai Bizottság és a nemzeti adóhatóságok közösen alakítanak majd ki az adatok gyűjtésének és elemzésének tekintetében alkalmazott egységes megközelítés biztosítása érdekében.

2.8. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a 2006/112/EK héairányelv 243. cikk b) pontja a pénzforgalmi szolgáltatók számára új nyilvántartási kötelezettséget vezet be. Csak azok a pénzforgalmi szolgáltatások relevánsak ebben a tekintetben, amelyek eredményeként a kedvezményezett – vagy a kedvezményezett nevében eljáró alany – határon átnyúló pénzáttalásban részesül, és csak akkor, ha a fizető fél az egyik tagállamban található. Más szóval, a javaslat szerint a „határokon átnyúló” fogalom olyan műveletekre vonatkozik, amikor a fogyasztó az egyik tagállamban található, az értékesítő pedig egy másik tagállamban vagy egy harmadik országban. A belföldi fizetésekre nem vonatkozik az Európai Bizottság javaslata.

2.9. Annak érdekében, hogy a magánjellegű, határokon átnyúló pénzáttalások kizárásával csak a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó fizetésekre összpontosítsanak, a pénzforgalmi szolgáltatóknak csak akkor kell az adóhatóságok részére elérhető nyilvántartást vezetnie a kedvezményezetttről, ha a kedvezményezett által fogadott fizetések száma egy naptári negyedévben meghaladja a 25 fizetés felső határát. A felső határ meghatározása az online megrendelések átlagosan 95 euro értékének figyelembevételével történt, amely évi legalább 100 darab fizetési tranzakcióval számolva 10000 euro összegű értékesítést jelent.

2.10. A pénzforgalmi szolgáltató által begyűjtendő információ tartalmazza majd a nyilvántartást vezető pénzforgalmi szolgáltató azonosítására alkalmas információt, a kedvezményezett azonosítására alkalmas információt, továbbá a kedvezményezett által fogadott fizetésekre vonatkozó információt. A fizető felek azonosítására alkalmas információra nem terjed ki a pénzforgalmi szolgáltatók nyilvántartás-vezetési kötelezettsége, mivel a csalás felderítéséhez ez nem szükséges. A pénzforgalmi szolgáltatók nyilvántartás-vezetési kötelezettsége két évre szól majd.

⁽²⁾ 2006/112/EK héairányelv – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32006L0112>.

3. Általános és részletes megjegyzések

3.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság COM(2018)819 final javaslatában megfogalmazott célkitűzését, amely szerint az arányosság biztosítására és a jogbiztonság növelésére további szabályokat vezetne be az elektronikus felületeket működtető kereskedők részére, akik – különösen ha értékesítőnek tekintendőként kezelik őket – elősegítik a termékek értékesítését az EU-ban tartózkodó fogyasztók számára.

3.2. Az EGSZB továbbá támogatja az Európai Bizottság célkitűzését, amely rendszeres együttműködést alakítana ki a pénzforgalmi szolgáltatókkal világos és átlátható jogszabályi rendelkezések alapján. Az új intézkedések végrehajtásától remélt ígéretes eredmények igazolják az Európai Bizottság jogalkotási erőfeszítéseket, valamint több pénzügyi forrást biztosítanak majd a jövőben mind a nemzeti, mind az uniós költségvetések számára, csakúgy, mint egyszerűsített, egyenlő versenyfeltételeket az adózási elveket tiszteletben tartó vállalkozásoknak.

3.3. Az Európai Bizottság javaslatára több érdekelt féllel – különösképp a pénzforgalmi szolgáltatókkal, más üzleti képviselőkkel és a tagállamok adóhatóságaival – folytatott széles körű konzultációt követően kerül sor. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság széles körben gyűjtött visszajelzéseket és észrevételeket a köz- és magánszereplők részéről; ezek minden bizonnyal hasznosak voltak egy megalapozott és arányos jogalkotási javaslat kidolgozásában.

3.4. Az EGSZB megállapítja, hogy a javaslatban megfogalmazott szabályozási megközelítés összhangban van a Szerződésben rögzített szubszidiaritás elvével, mivel az e-kereskedelemben elkövetett héacsalás a tagállamok közös problémája, és az európai jogi szabályozás a tagállamok eredményes támogatásának leghatékonyabb eszköze azáltal, hogy lehetővé teszi a tagállamok számára a héaköteles határokon átnyúló termékértékesítések ellenőrzéséhez szükséges információkhoz való hozzájutást. Ezzel szemben több, nemzeti szinten végrehajtott jogalkotási kezdeményezés nem lenne alkalmas a héacsalással kapcsolatos problémák hatékony kezelésére, és túl bonyolult szabályozási forgatókönyvet eredményezne.

3.5. Az Európai Bizottság javaslata – a Szerződésben rögzített és az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatában továbbfejlesztett arányosság elvének tiszteletben tartásával – arra kötelezi a pénzforgalmi szolgáltatókat, hogy olyan adatokat tartsanak nyilván, amelyek a fizetési műveletekhez szükségesek, és így amúgy is a rendelkezésükre állnak. Továbbá az adatok nyilvántartásának és az adóhatóságok részére történő továbbításának uniós szinten harmonizált kötelezettsége korlátozza a pénzforgalmi szolgáltatók adminisztratív terhet ahhoz a teherhez képest, amit az jelent, hogy a pénzforgalmi szolgáltatóknak eltérő nemzeti megközelítéseknek kell megfelelnie.

3.6. Ebben a tekintetben a hatásvizsgálat megmutatta, hogy a bejelentési kötelezettségek összehangolása és az információ egységes formátumban történő továbbítása csökkenteni fogja a pénzforgalmi szolgáltatók jogszabályi megfelelési költségeit, akik ezáltal úgy működhetnek együtt a héacsalások kezelésében, hogy mindez észszerű és kiegyensúlyozott hatással van a napi operatív tevékenységükre.

3.7. A negyedévente 25 fizetés küszöbe – ami évi 10000 eurónak felel meg, ha azzal számolunk, hogy egy e-kereskedelmi tranzakció átlagértéke 95 euro – észszerűnek és arányosnak tűnik, annak figyelembevételével is, hogy a 10000 euro általában már héakötelezettségeket von maga után a tagállamokban. Ráadásul ez az összeg az e-kereskedelemre vonatkozó héairányelv által az EU-n belüli szolgáltatásokra bevezetett 10000 eurós küszöbnek is megfelel. Ezért a legalább 10000 euro összegű küszöb úgy tűnik, megfelelő egyensúlyt teremt a tisztán magán tranzakciók védelme – ezeknek semmi közük a héacsaláshoz – és a csalás visszaszorítására kidolgozandó működőképes nyomkövetési rendszer között. Ugyanakkor az Európai Bizottságnak figyelemmel kellene kísérnie a fejleményeket, hogy megbizonyosodjon arról, hogy az idő előrehaladtával a küszöbértékek megfelelőek, és hogy szükség esetén változtatásokat kezdeményezzen.

3.8. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ami a fogyasztókat illeti, a javaslat a héa-vonatkozású személyes adatok cseréje és feldolgozása tekintetében változtatásokat von maga után, amelyeket a közelmúltban Európa-szerte jóváhagyott és végrehajtott általános adatvédelmi rendelet (GDPR) szabályoz, és amelyek jelentős megfelelési költségeket rónak az uniós vállalkozásokra.

3.9. A GDPR tágra határozza meg a személyes adatok fogalmát, beleértve minden olyan információt, amely egy azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkozik, aki közvetlen vagy közvetett módon azonosítható. Következésképpen az Európai Bizottság javaslata által érintett fizetési információk az Alapjogi Chartában megállapított, a személyes adatok védelmére alkalmazandó elvek hatálya alá tartoznak.

3.10. Az Európai Bizottság szerint „a kezdeményezés keretében csak az e-kereskedelemben elkövetett héacsalás elleni küzdelemhez szükséges fizetési információ feldolgozására kerülne sor [...]. A feldolgozásra kerülő információ csak a pénz jogosultjára (kedvezményezett) és magára a fizetési műveletre (összeg, fizetési eszköz, időpont) vonatkozna, az áruért vagy szolgáltatásért fizető fogyasztóra (fizető fél) vonatkozó információ nem része az információcserének. Az információt tehát nem használnák fel más célokra, például a fogyasztók vásárlási szokásainak ellenőrzésére. [...] A kezdeményezés nem vonatkozna a belföldi fizetésekre sem. Végezetül a fizetési információ csak a tagállamok Eurofisc-kapcsolattartói számára lenne elérhető, kizárólag az e-kereskedelemben elkövetett héacsalás elleni küzdelemhez szükséges időre.”

3.11. Az EGSZB nyomatékosan hangsúlyozza a GDPR rendelkezéseinek teljeskörű tiszteletben tartását valamint annak szükségességét, hogy az adatokat a héacsalás elleni harc egyedüli – és szigorúan korlátozott – céljára használják fel költséghatékony és a nagyközönség számára elfogadható módon. Erre vonatkozóan az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy – a tagállamok visszajelzéseinek 2024 végéig befejeződő összegyűjtése során – szorosan kísérje figyelemmel, hogy a GDPR rendelkezéseit maradéktalanul betartják-e, és hogy megállapítottak-e olyan esetet, amikor ezeket a rendelkezéseket megsértették a tagállamokban, és ki lehet-e ezeket javítani.

3.12. Végül az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság egy működőképes központi adatbázis biztosítását szem előtt tartva alakítsa át a tárgyi és informatikai eszközökbe történő beruházásokat, megjegyezve, hogy a terv becsült értéke – 11,8 millió euro létrehozás és 4,5 millió euro az éves fenntartás költsége – könnyen és gyorsan fedezhető lenne a héacsalás és a héabevétel-kiesés visszaszorításától remélt eredményeknek köszönhetően, mivel a határokon átnyúló termékértékesítésből eredő teljes héaveszteség meghaladja az 5 milliárd eurót, és az online eladások értéke 2017-ben körülbelül 600 milliárd euro volt.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Fenntartható biogazdaság Európa számára: a gazdaság, a társadalom és a környezet közötti kapcsolat megerősítése

(COM(2018) 673 final)

(2019/C 240/09)

Előadó: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Társelőadó: **Udo HEMMERLING**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2018.12.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 29. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke
Elnökségi határozat:	2018.10.16.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.4.25.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	203/1/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. **Sürgősen cselekedni kell világszinten:** az olyan globális kihívások, mint az éghajlatváltozás és a világméretű népességnövekedés arra kényszerítenek minket, hogy sürgősen más lehetőségeket találjunk a fosszilis tüzelőanyagok helyett, valamint hatékonyabban használjuk a biológiai erőforrásokat. Többnyire a mezőgazdaság és az erdőszetre épülő ágazatok állítják elő az ételmiszer vagy takarmány előállításától eltérő célra használt biomasszát, ennél fogva jelentősen hozzájárulnak a biogazdasághoz. Az új értékláncok további lehetőségeket kínálnak a vidéki gazdasági tevékenységek számára, hogy a fosszilis tüzelőanyagon alapuló gazdaságról a bioalapú gazdaságra térjenek át.

1.2. Ebből kiindulva a Párizsi Megállapodás éghajlat-politikai céljaival összhangban prioritásként kell kezelni a biológiai erőforrások **tudatos felhasználását**. A szükséges változások elősegítése érdekében a biogazdasághoz kapcsolódó tevékenységeknek – a jobb megértés biztosításán túl – rendszeres tanácsadás és tájékoztatás révén biztosítaniuk kell a **fogyasztók elköteleződését**, és lehetővé kell tenniük olyan piacépítési intézkedések bevezetését, amelyekkel tovább erősíthető a fogyasztók bizalma, illetve elérhető, hogy a közbeszerzésekkel foglalkozók az EU-ban előállított biotermékeket válasszanak.

1.3. A biológiai sokféleség, az ipari termelés, a gazdasági fejlődés és a munkahelyteremtés terén egyaránt vannak **lehetőségek**. Az EGSZB üdvözli a 2012-es biogazdasági stratégia frissítését, amely fontos lépést jelent a helyes irányba. Globális kereslet mutatkozik a fenntartható, erőforrás-hatékony bioalapú termékek iránt. A stratégia új változata tekintetében elért előrehaladás ellenére azonban a benne foglalt egyes intézkedések még mindig megvalósításra várnak:

1.3.1. A pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés biztosítása mellett mindenképpen **egyedi és rugalmas konzultációs vagy tanácsadási szolgáltatásokat** kell bevezetni, hogy segítséget nyújtsunk az agrár-élelmiszeripari kkv-k számára hosszú távú, innovatív projektek elindításához. E vállalkozások számos okból kifolyólag – többek között emberi, pénzügyi és infrastrukturális erőforrások hiánya miatt – gyakran nem rendelkeznek a szükséges belső szakértelemmel vagy ismeretekkel.

1.3.2. A **köz- és magánszféra közötti együttműködés** keretében kellő figyelmet kell fordítani az elsődleges termelőkre. Ezt a modellt a **közös agrárpolitika** (KAP) különféle intézkedéseivel és eszközeivel lehetne támogatni.

1.3.3. A **kutatási, innovációs és biogazdasági** tevékenységek hosszú távú stratégiába való belefoglalása meg fogja könnyíteni a **fejlesztés és a terjesztés** támogatását.

1.3.4. A munkavállalók és elsődleges termelők **oktatása és a képzése** döntő fontosságú. Fontos elősegíteni a **tudásmegosztást**, támogatást nyújtani a transznacionális hálózatok számára és lépést tartani a társadalmi és technológiai változásokkal. Nagyon fontosak az olyan oktatási, szerepvállalási és kommunikációs megközelítések, amelyek bevonják a folyamatokba a biogazdaságban érdekelt vidéki szereplőket is.

1.3.5. Az Unión belül és kívül egyaránt elengedhetetlen előmozdítani a **körforgásos gazdaságot és az ágazatközi, területi kapcsolatokat**, különös tekintettel a fenntartható fejlődési célok és a COP 21 célkitűzések keretében vállalt kötelezettségvállalások teljesítésére.

1.3.6. Minden tagállamnak **átfogó biogazdasági stratégiát** kell **beépítenie** szakpolitikáiba és programjaiba, valamint abba be kell vonnia az illetékes helyi hatóságokat és az érintett érdekelt feleket (az elsődleges termelőket, a kutatási és oktatási szolgáltatókat, az ipart, a civil társadalmat és a szociális partnereket stb.).

1.3.7. Az EU-nak törekednie kell a **szén-dioxid-kibocsátás globális árazási rendszerének** kialakítására is, ami semleges és hatékony módja a biogazdaság előmozdításának és annak, hogy valamennyi piaci szereplőt bevonják az éghajlatváltozás mérséklésébe.

1.4. A fenntarthatósági elvek tiszteletben tartása alapvető fontosságú az „új” biogazdaság szempontjából, és a természeti erőforrásokat védeni kell, hogy termelékenységüket megőrizzék. Ezért a biogazdaságban fenntarthatósági kritériumokat kell követni. A környezet, a gazdaság és a társadalom kárára bekövetkező torzulások elkerülése érdekében az Európai Unióból és az Unión kívülről származó biomasszára ugyanazok a szabályok kell hogy vonatkozzanak.

2. Általános megjegyzések

A biogazdaság magában foglalja a megújuló biológiai erőforrások termelését és ezen erőforrások élelmiszerekké, takarmánnyá, bioalapú termékeké és bioenergiává történő átalakítását. A biogazdaság kiterjed a mezőgazdaságra, az erdőgazdaságra, a halászatra, az élelmiszeriparra, a cellulóz- és papírgyártásra, valamint a vegyipar, a biotechnológia és az energetika bizonyos területeire.

2.1. A 2012. évi uniós biogazdasági stratégia „[...] egy innovatívabb, erőforrás-hatékonyabb és versenyképesebb társadalomhoz vezető út előkészítését célozza, ahol a környezetvédelem érdekeinek megfelelő képviselője mellett nem kezelik egymástól elszigetelten az élelmiszerbiztonság és a megújuló erőforrások ipari célra történő fenntartható felhasználásának kérdését”. 2017-ben az Európai Bizottság felülvizsgálta 2012-es uniós biogazdasági stratégiáját, amelynek során arra a következtetésre jutott, hogy a stratégia bizonyította célkitűzéseinek létjogosultságát, és a biogazdaság által kínált lehetőségek jelentőségét egyre inkább elismerik Európában és azon kívül is. Az Európai Bizottság 2018 októberében benyújtott egy fenntartható és körforgásos gazdaság létrehozására vonatkozó cselekvési tervet, amelynek célja „a megújuló erőforrások fenntartható használatának javítása és fokozása olyan globális és helyi kihívások kezelése érdekében, mint például az éghajlatváltozás és a fenntartható fejlődés” ⁽¹⁾.

2.2. A világ népessége 2050-re várhatóan csaknem 10 milliárdra fog növekedni ⁽²⁾, a biológiai erőforrásokat pedig hatékonyabban kell felhasználni, hiszen így egységnyi termelésre vetítve kisebb környezeti és éghajlati hatás mellett lehet biztonságos, tápláló, kiváló minőségű és megfizethető élelmiszerral ellátni több embert, valamint – a szél-, nap- és egyéb megújuló forrásokból nyert energiát is beszámítva – elégséges megújuló biológiai anyag állhat rendelkezésre ahhoz, hogy a jelenleg fosszilis kőolajból nyert energia jelentős részét meg tudjuk termelni. A közelmúltbeli politikai fejlemények, többek között az ENSZ fenntartható fejlődési céljai ⁽³⁾ és az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye (COP 21 kötelezettségvállalások) fényében tehát szükségessé vált az intézkedések súlypontjának áthelyezése és a biogazdasági stratégia frissítése.

2.3. Az aktualizált biogazdasági stratégiában ⁽⁴⁾ az Európai Bizottság bejelenti, hogy 2019-ben 14 intézkedést fog bevezetni, ideértve a következőket:

- egy 100 millió euro forrással gazdálkodó, a körforgásos biogazdasághoz kapcsolódó tematikus beruházási platform létrehozása annak érdekében, hogy a bioalapú innovációkat közelebb vigyék a piachoz és mentesítsék a kockázatoktól a fenntartható megoldásokba irányuló magánbefektetéseket; új fenntartható biofinomítók létrehozásának megkönnyítése Európa-szerte,
- a fenntartható élelmiszer- és gazdálkodási rendszerekre, az erdőgazdálkodásra és a bioalapú termékekre vonatkozó stratégiai megvalósítási ütemterv kidolgozása,
- a Horizont 2020 keretében egy uniós biogazdasági szakpolitikai támogató eszköz létrehozása a tagállamok számára nemzeti és regionális biogazdasági programjaik kidolgozásához,
- biogazdaságok vidéki, part menti és városi területeken történő létrehozását célzó kísérleti intézkedések bevezetése, például a hulladék-gazdálkodás vagy az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó mezőgazdaság terén,
- a fenntartható és körforgásos biogazdaság felé való előrehaladás nyomon követését célzó, uniós szintű nyomonkövetési rendszer kialakítása,

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf.

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html>

⁽³⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

- a konkrét biogazdasági területekkel kapcsolatos tudásbázisunk bővítése és e területek jobb megértése adatok gyűjtése és az azokhoz való jobb hozzáférés – Biogazdasági Tudásközponton keresztüli – biztosítása révén,
- iránymutatás nyújtása és a bevált gyakorlatok népszerűsítése a biogazdaság biztonságos ökológiai határok közötti működtetésének módjával kapcsolatban.

2.4. A biogazdaság olyan lehetőségeket kínálhat, amelyek elősegíthetik mind a szén-dioxid-kibocsátás, mind a fosszilis erőforrások behozatalától való függőség csökkentését. Az EU erdői például az uniós éves kibocsátás 10 %-ának megfelelő mennyiségű szén-dioxidot kötnek meg, emellett fenntartható és állandó mennyiségű biomasszát biztosítanak a megújuló energia termeléséhez. Ezenkívül elméletben a becslések szerint mintegy jelenleg gyártott 100000 vegyipari termék előállítható megújuló nyersanyagokból. Ez nem azt jelenti, hogy mindegyiket így kellene gyártani, hanem hogy elméletben lehetséges. Ez lehetőséget fog kínálni arra, hogy a mindennapi háztartási cikkeket helyben és megújuló forrásokból állítsák elő, emellett elő fogja segíteni a munkahelyteremtést (különösen a part menti és a vidéki térségekben) és a növekedést is Európában, ahol a technológiai előny továbbra is jelentős marad. Ágazati becslések szerint 2030-ig egymillió új munkahelyet lehetne létrehozni a bioalapú iparágak területén.

2.5. Az uniós biogazdaságon belüli nagyobb innováció útjában azonban továbbra is jelentős akadályok állnak. Az egyik nagyobb akadály a termékek költség-versenyképességéhez kapcsolódik, mind a fosszilis energiaforrások alternatíváihoz, mind pedig a világ más részeiről származó egyenértékű termékekhez viszonyítva. A költség-versenyképességet számos tényező befolyásolja, többek között a technológiai érettségi szint, a munkaerőköltségek, a fosszilis tüzelőanyagokhoz nyújtott támogatások és az amortizáció, továbbá a bioalapú termékek piaci támogatottságának alacsony szintje. A versenyképesség problémáját tovább súlyosbítja, hogy az innovatív projektek és termelőlétesítmények nehezen jutnak finanszírozáshoz, a végső fogyasztók továbbra is gyakran kevés ismerettel rendelkeznek a bioalapú termékekről, valamint hiányoznak az ágazat fejlesztéséhez szükséges készségek és operatív kapcsolatok. Emellett egyre hosszadalmasabbá és nehezebbé válnak az új bioalapú projektek engedélyezésére irányuló eljárások, ez pedig jelentős jogbizonytalanságot és pénzügyi kockázatot eredményez a gazdasági szereplők számára.

3. Részletes megjegyzések

Az EGSZB üdvözi a 2012. évi biogazdasági stratégia aktualizálásáról szóló közleményt. Hosszú távú, következetes és hatékony politikára van szükség a biogazdaság előmozdítása érdekében. A meglévő szakpolitikai eszközök azonban még mindig nem kapcsolódnak automatikusan ehhez az átfogó biogazdasági stratégiához. Ahhoz tehát, hogy hatékony szakpolitikai intézkedéseket lehessen kidolgozni a biogazdasággal kapcsolatban, még mindig az kell, hogy úgy tárjuk fel az egyes szakpolitikák közötti szinergiákat, hogy közben figyelembe vesszük az alábbi célkitűzéseket: életképes élelmiszer-termelésre van szükség, fenntartható módon kell kezelni a természeti erőforrásokat, kiegyensúlyozott területfejlesztést kell megvalósítani a vidéki térségekben, valamint biztosítani kell a tisztességes és kiszámítható megélhetést.

3.1. Jóllehet a frissített stratégia, melynek célja az uniós beruházásokban rejlő lehetőségek kiaknázása, nagy hangsúlyt helyez a bioalapú ágazatok befektetési és piaci lehetőségek kibontakoztatása révén történő megerősítésére és bővítésére, még mindig jelentős különbségek figyelhetők meg (a K&F-en túl), amikor segítséget kellene nyújtani a biogazdasági vállalkozásoknak a pénzforrások előteremtése, a piacrálépési stratégia, a szervezetfejlesztés és a termék éretté válása tekintetében. Nemzeti és regionális szinten legalább annyira szükség van az induló, illetve a mikro- és kisvállalkozások korai növekedését elősegítő és testreszabott megoldásokat kínáló befektetőkre, mint a nagy projektek számára mozgósított uniós beruházásokra. Olyan átfogó finanszírozási megközelítésre van szükség, amely segít az új termékek piacra vitelében.

3.2. A frissített stratégia azt is kiemeli, hogy a köz- és magánszféra közötti szinergiák révén lehet a legjobban kihasználni a különféle befektetési forrásokat. Ennek fényében nagyon fontos szerepet töltsön be a Bioalapú Iparágak Közös Vállalkozás abból a szempontból, hogy segíti olyan európai bioalapú ipari infrastruktúrák és értéklánckok kiépítését, amelyek megújuló erőforrásokhoz – például ilyen jellegű hulladékgazdálkodáshoz – kötődnek.

3.3. Ugyanakkor nem fordítanak elég figyelmet a magánszektorra, különösen az elsődleges termelőkre, azaz a mezőgazdasági termelőkre, az erdőtulajdonosokra és ezek szövetkezeteire, amelyek jelentős szerepet játszanak a fenntartható biogazdaság fejlesztésében; szintén kellő figyelmet kell szentelni a kkv-knak, amelyek az agrár-élelmiszeripari lánc fő szereplői. Ezzel összefüggésben a KAP érdekes eszköz lehet a mezőgazdasági termelők, az erdőtulajdonosok és szövetkezeteik számára, és segítséget nyújthat nekik abban, hogy többet fektessenek be a termelésükbe és azt fenntarthatóbbá tegyék.

3.4. Ennek kapcsán nagyon fontos a kedvező piaci feltételek megteremtése, amely szorosan összefügg azzal is, hogy a fogyasztók mennyire bíznak azokban az információkban, amelyeket a megvásárolni szándékozott termékekről kapnak. Érdemes lenne fontolóra venni valamilyen tájékoztatási szabványokat. Ennek első fontos lépése, hogy egyértelmű, uniós szintű normákat dolgozzanak ki a bioalapú termékekre vonatkozóan, hogy jobban védjék az iparágon belül egyeztetett szabványok hitelességét és egyszersmind ne zavarják össze a fogyasztókat, valamint elnyerjék az ipari fogyasztók és a közbeszerzéssel foglalkozók bizalmát. Még sok a tennivaló annak érdekében, hogy a fogyasztók intelligens kommunikációs stratégiák révén megalapozott döntést hozhassanak.

3.5. A frissített stratégia megerősíti a bioágazat megerősítésével kapcsolatos elképzelést, de nem foglalkozik a „terjesztéssel”. A kutatás adott, a hosszú távú innovációnak és a biogazdasági stratégiáknak pedig együtt kell járniuk. Az alap- és alkalmazott kutatást kellően össze kell hangolni, és annak hozzá kell járulnia a közös stratégiai célkitűzésekhez. A magas színvonalú kutatási és innovációs infrastruktúrák és klaszterek fejlesztésére, hozzáférhetőségére és fenntartására ugyancsak figyelmet kell fordítani. Például az alkalmazott kutatással foglalkozó világszínvonalú központok létrehozása a teljes egészében biofolyamatokra épülő gyártás, illetve az innovatív és fenntartható megoldások kialakítása terén segíthet a kis- és középvállalkozások (kkv-k) számára a tudás teljeskörű megszerzésében. A bemutatók és a jó példák segítenek a tudástranszfert. A kkv-k a bemutatókon átfogó képet kapnának arról, hogy a biogazdaság egy adott területén milyen technológiák állnak rendelkezésre.

3.6. Az uniós vidéki térségek nagy gazdasági, demográfiai és intézményi átalakuláson mennek át. Ezért megfelelő figyelmet kell szentelni az infrastrukturális és logisztikai fejlesztéseknek is, hogy megerősítsük a meglévő és az új biomassza-ellátási láncokat és közben optimalizáljuk a természeti erőforrások fenntartható kezelését, a munkahelyteremtést és a hozzáadott érték létrehozását a vidéki térségekben.

3.7. Nem lehet elégszer hangsúlyozni azt a tényt, hogy a technológiailag fejlett gépek biogazdaságon belüli bevezetése az üzemeltetés és a karbantartás terén jobb készségeket, többek között az információs és kommunikációs technológiákkal (ikt) kapcsolatos további készségeket, új egészségügyi és biztonsági képzési programokat kíván, valamint arra is szükség van, hogy jobban megértsék a környezetvédelmi szempontokat, illetve nagyobb figyelmet fordítsanak e szempontokra. Rendkívül fontos biztosítani, hogy az egyének életük során folyamatosan fejlesszék és frissítsék készségeiket, de ugyanilyen fontos, hogy e kialakulóban lévő biogazdasági ágazatban kezeljék a szakemberhiányt. A szakértői cserék, a kutatók, az innovációt támogató szolgáltatók, a mezőgazdasági termelők, az erdészek, a mezőgazdasági és erdészeti szövetkezetek és az egyéb magánszereplők közös tevékenységei nem szerepelnek a frissített stratégiában, holott ezek döntő fontosságúak lennének a tudásmegosztás elősegítése szempontjából.

3.8. Nem érhetjük el az ENSZ fenntartható fejlődési céljait és nem mérsékelhetjük az éghajlatváltozást ⁽⁹⁾, ha nem javul a maradékanyagokkal, a mellékáramokkal és a hulladékokkal kapcsolatos helyzet, illetve nem mozdítjuk elő a körforgásos gazdaságot. E tekintetben feltétlenül szükség van az ágazatok (élelmiszeripar, nem élelmiszeripari rendszerek és vidéki területek) és kontinensek közötti együttműködésre. Behatóbban foglalkozni kell a területi és helyi (város-vidék, vidék-vidék, szárazföld-tenger) kapcsolatokkal és azzal, hogy ezek miként járulnak hozzá a vidéki térségekben a fenntartható biogazdasághoz kötődő értékláncok és klaszterek kialakulásához. Az ilyen kapcsolatok fejlesztése kulcsfontosságú lehet Közép- és Kelet-Európában; ezzel ugyanis segíteni lehet ezeknek az országoknak abban, hogy kidolgozzák a jobb biomassza-feldolgozáshoz szükséges stratégiai fejlesztési céljaikat. A közép- és kelet-európai régió a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a halászat terén folytatott széles körű tevékenységei miatt gazdag biomasszában, és nagy, de kihasználatlan vagy kiaknázatlan biomassza-kapacitással rendelkezik az élelmiszerek, a takarmányok, az ipari nyersanyagok, a bioüzemanyagok és az energiafelhasználás tekintetében. Emellett a frissített stratégiában nem fejtették ki kellőképpen azt az elképzelést, hogy a meglévő szakértelem és képességek leghatékonyabb módon történő egyesítése, valamint a tagállamok és a nem uniós kutatási programok közötti szinergiák megerősítése érdekében nemzetközi együttműködésre van szükség. A megoldások tesztelésében és terjesztésében rendkívül fontos szerepet töltenek be a nemzetközi partnerségek.

3.9. Végezetül a Párizsi Megállapásban meghatározott célok eléréséhez teljes mértékben ki kell használni a piaci mechanizmusokat. A szén-dioxid-kibocsátásokkal kapcsolatos globális árképzési rendszer semleges és hatékony módszer lenne arra, hogy az összes piaci szereplő bekapcsolódjon a kérdés megoldásába. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy aktívan mérje fel a globális szén-dioxid-árképzés irányába mutató különböző utakat és lépéseket, és az ilyen globális árképzés megvalósítása érdekében lépjen kapcsolatba más országokkal. Egy hatékony és méltányos globális szén-dioxid-árképzési rendszer kiegyenlítené az exportvállalkozások versenyfeltételeit a világpiacokon, így csökkentené a beruházás- és a munkahely-áthelyezés kockázatát. Kiküszöbölné továbbá az alacsonyabb éghajlatvédelmi követelmények miatt olcsóbb importált áruk versenyelőnyét.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽⁹⁾ HL C 440., 2018.12.6., 45. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2015/757 rendeletnek a hajó-fűtőolajfogyasztási globális adatgyűjtő rendszer megfelelő figyelembevételére érdekében történő módosításáról

(COM(2019) 38 final – 2019/0017 COD)

(2019/C 240/10)

Előadó: **Constantine CATSAMBIS**

Felkérés:	2019.2.11., Európai Parlament 2019.2.13., Tanács
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke
Elnökségi határozat:	2019.2.19.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem”-szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.4.25.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	204/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Ez a vélemény a tengeri közlekedésből eredő szén-dioxid-kibocsátások nyomon követéséről, jelentéséről és hitelesítéséről szóló (EU) 2015/757 rendelet⁽¹⁾ (a továbbiakban az angol rövidítés alapján: uniós MRV-rendelet) módosítására irányuló európai bizottsági javaslattal foglalkozik. E tekintetben utalunk Stefan Back előadónak a tengeri szállításból eredő kibocsátásokról szóló, 2013. évi véleményére (NAT/616), amely számos fontos javaslatot tartalmaz, többek között az Európai Bizottság által elfogadott 2015. évi rendelet 22. cikkével kapcsolatban, amely szerint az Európai Bizottság – amennyiben nemzetközi megállapodás születik a nyomon követés, jelentés és hitelesítés globális rendszeréről – felülvizsgálja az uniós MRV-rendeletet, és szükség esetén módosításokra tesz javaslatot annak érdekében, hogy hozzáigazítsa a rendeletet az említett nemzetközi megállapodáshoz.

1.2. 2016-ban az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Tengerészeti Szervezetének (IMO) Tengerikörnyezet-védelmi Bizottsága (MEPC) valóban elfogadta a hajókról történő szennyezés megelőzéséről szóló nemzetközi egyezmény (MARPOL-egyezmény) módosításait, létrehozva ezzel a hajók fűtőolaj-fogyasztására vonatkozó globális adatgyűjtő rendszer jogi keretét (a továbbiakban: az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszere), amelynek értelmében a nyomonkövetési kötelezettségek 2019 januárjában életbe léptek.

1.3. Az Európai Bizottság hangsúlyozta, hogy a két nyomonkövetési, jelentési és hitelesítési rendszer részleges harmonizálása hozzájárulhatna a hajózási társaságok és a közigazgatás adminisztratív terhének csökkentéséhez, ugyanakkor nem veszélyeztetné az uniós MRV-rendelet célkitűzéseit. Ennek érdekében az Európai Bizottság azt javasolta, hogy a fogalommeghatározások, a nyomonkövetési paraméterek, valamint a nyomonkövetési tervek és formanyomtatványok vonatkozásában korlátozzák az uniós MRV-rendelet harmonizációját az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszerével.

1.4. Az uniós MRV-rendelethez javasolt módosítások a következők:

1.4.1. A jelentési kötelezettségeknek a társaságok változása esetén figyelembe kell venniük az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszerének párhuzamos rendelkezéseit. Ez hivatott biztosítani, hogy a hasonlóan kiszámított jelentési időszakokban ugyanazok a jogalanok legyenek felelősek a nyomon követésért és jelentésért.

1.4.2. A „szállított rakománynak” önkéntes nyomonkövetési paraméternek kell maradnia az olyan társaságok számára, amelyek hajlandók számításokat közzétenni a hajóik átlagos energiahatékonyságáról a szállított rakomány alapján.

1.4.3. A jelenlegi „tengeren töltött idő” paramétert felváltja az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszerében alkalmazott „úton töltött órák”.

1.4.4. A „megtett távolság” kiszámításának alapját az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszerére vonatkozó iránymutatás értelmében megőrzött lehetőségek képezik.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/757 rendelete (2015. április 29.) a tengeri közlekedésből eredő szén-dioxid-kibocsátások nyomon követéséről, jelentéséről és hitelesítéséről, valamint a 2009/16/EK irányelv módosításáról (HL L 123., 2015.5.19., 55. o.).

1.4.5. A nyomkövetési tervek minimális tartalmát egyszerűsíteni kell a hajózási energiahatékonysági gazdálkodási terv (SEEMP) kidolgozásáról szóló ENSZ IMO-iránymutatás figyelembevétele érdekében, kivéve azokat a rendelkezéseket, amelyek szükségesek annak biztosításához, hogy uniós MRV-rendelet keretében csak az uniós vonatkozású adatok nyomon követésére és jelentésére kerüljön sor.

1.4.6. A hajók uniós kikötőkben való CO₂-kibocsátását is külön nyomon kell követni és jelenteni kell, hogy ösztönzőleg hasson a CO₂-kibocsátás csökkentése érdekében elérhető intézkedések alkalmazására az uniós kikötőkben, és még inkább felhívja a figyelmet a hajózási eredetű kibocsátásokra.

1.4.7. Az akkreditált harmadik felek általi adathitelesítéssel kapcsolatos jelenlegi uniós nyomkövetési, jelentési és hitelesítési rendelkezéseket fenn kell tartani azon uniós célkitűzés megőrzése érdekében, amely időben összehasonlítható és megbízható információkat kíván biztosítani a további uniós vagy globális döntéshozatal számára.

1.5. Az IMO globális adatgyűjtő rendszerére vonatkozó iránymutatásokkal való teljes harmonizáció szempontjából továbbra is fontos kérdésnek számítanak a hitelesítő hatóságok és módszerek, a nyomkövetési tételek, valamint a bizalmas üzleti adatok közzététele. Az uniós MRV-rendelet és az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszer teljes harmonizációjának célja egyfelől az egységes globális szabályozás azoknak a többletterheknek a minimalizálása érdekében, amelyek nagy hatást gyakorolnak különösen a kis- és közepes méretű hajózási társaságokra, másfelől pedig a két különböző rendszer szerinti, kettős jelentési követelmények elkerülése.

2. Általános észrevételek

2.1. 2013. évi véleményében ⁽²⁾ az EGSZB megkérdőjelezte az uniós MRV-rendeletben a tüzelőanyag-fogyasztás és a kibocsátások területén túlmutató, további operatív információk monitorozásának és jelentésének a szükségességét és hozzáadott értékét, amint azt a 9. cikk d)–g) pontja a paraméterek utankénti alapú nyomon követése tekintetében, a 10. cikk g)–j) pontja a paraméterek éves alapú nyomon követése, valamint a II. melléklet az egyéb (releváns) információk nyomon követése tekintetében előírja, különösen azért, mert ezek az információk bizalmas üzleti adatok, és megoszlanak a vélemények összesített formában történő megadásuk értékéről.

2.2. Az uniós MRV-rendeletre vonatkozó jelenlegi módosítási javaslatával az Európai Bizottság általánosságban tartja magát az egyes hajókon gyűjtött adatok közzétételével kapcsolatos irányvonalához. A javasolt változtatások technikai kiigazítások, amelyek technikai helyesbítéseket jelentenek a paraméterezés szintjén. Ekképpen nem arra irányulnak, hogy teljesen harmonizálják az uniós MRV-rendeletet az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszerével, ahogy azt az ENSZ IMO és a hajózási ágazat a nyilvános felszólalásaiban kérte, és fontos kérdések maradnak nyitva. Ezek közé tartoznak főként a hitelesítő hatóságok és módszerek, a nyomkövetési tételek, valamint a bizalmas üzleti adatok közzététele.

2.3. A javasolt módosításokról készített értékelésében az Európai Bizottságnak figyelembe kellene vennie azt, hogy a globális hajózási ágazat a Párizsi Megállapodás céljaival összhangban teljes mértékben elkötelezett amellyel, hogy a 2008-as szinthez képest 2030-ig legalább 40 %-kal csökkentse a CO₂-kibocsátást, törekedve arra, hogy 2050-ig elérje a 70 %-os csökkentést, továbbá amellett, hogy 2050-ig a 2008-as szinthez képest legalább 50 %-kal csökkentse az ÜHG-kibocsátást. Az ENSZ IMO 2018 áprilisában egy kezdeti stratégiát fogadott el, amelynek felülvizsgálata 2023-ban esedékes, és amely megteremti a keretét a konkrét rövid távú CO₂-csökkentési intézkedések kidolgozásának és elfogadásának, valamint lehetőséget ad a közép- és hosszú távú intézkedésekre, hogy az elfogadott határidők és végrehajtási menetrendek szerint megfelelően csökkentsék a kibocsátásokat, összhangban az ENSZ IMO által elfogadott, a napjainktól 2050-ig tartó időszakra szóló dekarbonizációs ütemtervvel.

2.4. Ha a tagállamok és az ágazat által az ENSZ IMO következő tanácskozására megfontolás céljából benyújtott javaslatok számát és tartalmát nézzük, láthatóan minden érdekelt fél keményen dolgozik azon, hogy egy konkrét időszakon belül szabályozza a világ kereskedelmi flottájának energiahatékonyságát az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszer által a hajók CO₂-kibocsátásával kapcsolatban szolgáltatott pontos információk és adatok alapján.

2.5. Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a javasolt részleges harmonizáció körülményes és nem hatékony, kettős nyomkövetési és jelentési követelményekhez fog vezetni, mivel a beszámolási kötelezettségek továbbra is két különböző rendszer, azaz egy regionális (európai) és egy globális (ENSZ IMO) rendszer alá tartoznak. Ennek eredményeképpen a hajóknak mind az uniós MRV-rendelet, mind az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszere szerint is teljesíteniük kell nyomkövetési és jelentési követelményeket. Az EU és az ENSZ IMO jelentési formanyomtatványai eltérőek, ami növeli a hajók legénységének és a tengeri szállításnak a munkaterheit, adminisztratív terheit és költségeit.

2.6. Az uniós MRV-rendeletnek és az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszerének teljes harmonizációja nemcsak azt a célt szolgálja, hogy egy megbízható egységes nemzetközi adatbázis jöjjön létre a hajók CO₂-kibocsátásáról, hanem összhangban lenne az Európai Bizottság minőségi jogalkotásra irányuló programjával is, amely a célkitűzéseinek elérése érdekében célzott szabályozásra törekszik, és minimális költségek mellett hasznára válna az európai gazdaságnak. Ráadásul nemzetközi szinten biztosítaná az egyenlő versenyfeltételeket is az európai flotta számára. Az uniós MRV-rendelet és az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszer teljes harmonizációjának célja egyfelől az egységes globális szabályozás azoknak a többletterheknek a minimalizálása érdekében, amelyek nagy hatást gyakorolnak különösen a kis- és közepes méretű hajózási társaságokra, másfelől pedig a két különböző rendszer szerinti, kettős jelentési követelmények elkerülése.

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye: A tengeri szállításból eredő kibocsátások (HL C 67., 2014.3.6., 170. o.).

2.7. Az uniós MRV-rendelet előírja, hogy az Európai Bizottságnak közzé kell tennie a kapott adatokat, valamint a társaság és az egyes hajók azonosítóját, hogy harmadik felek fel tudják használni azokat. Az ENSZ IMO rendszerének célja egyszerűen az, hogy további szakpolitikai döntések elősegítése és kiegészítő ÜHG-csökkentési intézkedések megfontolása céljából megállapítsa a nemzetközi hajózási ágazat teljes CO₂-kibocsátását. Az Európai Bizottság viszont részletes (és üzleti szempontból bizalmas) adatokat kíván közzétenni az EU/EGT kikötőibe látogató egyes hajókról, amelyekkel vissza lehet élni. Ez a hajók igazságtalan szankcionálásához vezethet, továbbá torzíthatja a versenyt, és jelentős versenyhátrányba hozhatja a globális hajózási piacon az uniós hajótulajdonosokat, valamint az uniós kikötőket felkereső hajókat.

2.8. A végrehajtáshoz és az érvényesítéshez érdemes lenne a lobogó szerinti állam hatóságai által működtetett ENSZ IMO mechanizmusokat használni, egy tüzelőanyag-fogyasztási adatok gyűjtésére szolgáló, egységes és funkcionális globális rendszer keretében. Az ENSZ IMO rendszerében a harmadik felekkel szemben anonimitást élveznek a hajókról az ENSZ IMO részére a lobogó szerint államon keresztül benyújtott információk.

3. Részletes megjegyzések

3.1. A javaslattal kapcsolatban a következő technikai észrevételek fogalmazódnak meg. A 21. cikk f) pontja alapján az Európai Bizottságnak még mindig közzé kell tennie az utak során megtett távolságra és a szállított rakományra eső éves átlagos tüzelőanyag-fogyasztást és CO₂-kibocsátást. Ez alighanem ütközik a javaslat 9. cikke (1) bekezdésének (új) f) pontjában bevezetett módosított rendelkezéssel, amely szerint a szállított rakomány (utankénti alapú) nyomon követésének önkéntesnek kell lennie, mivel a szállított rakománnyal kapcsolatban javasolt változtatás csak egy önkéntes nyomonkövetési tétel, és mint ilyen nincs harmonizálva az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszerével. Ráadásul annak ellenére, hogy a javaslat 3. cikkének p) pontja és a 11. cikk (3) bekezdése a) pontjának (xi) alpontja bevezette a hordképesség fogalmát, ezt a mértékegységet láthatóan nem építették be következetesen a javaslat összes cikkébe, ami akár úgy is értelmezhető, hogy az Európai Bizottság nem bízik az ENSZ IMO globális adatgyűjtő rendszerének hatékonyságában.

3.2. Üdvözlendő a javaslat 11. cikkének (2) bekezdésében és 3. cikkének d) pontjában a társaság változásával kapcsolatban javasolt módosítások, mivel bevezetik a korábbi tulajdonos felelősségét, amire nagy szükség volt azokban az esetekben, amikor a társaság változása a jelentési időszakon belül következett be. A „társaság” és a „jelentési időszak” fogalom meghatározása, valamint a nyomonkövetési és jelentési kötelezettségek hozzárendelése a „társaságok változása” esetén most már jobban összhangban van az IMO globális adatgyűjtő rendszerével kapcsolatos párhuzamos rendelkezésekkel. Mindazonáltal az újonnan bevezetett leírás nem tűnik elég pontosnak ahhoz, hogy szabályozza a „rég” és az „új” társaság közötti viszonyt. A maximális jogbiztonság érdekében az új tulajdonosra azon a napon lehetne átruházni a jogi felelősséget, amelyen a változás bekövetkezik és hatályba lép. A 11. cikk (új) (2) bekezdését a következőképpen lehetne módosítani:

„(2) A társaság változása esetén a korábbi társaság a Bizottságnak és az érintett lobogó szerinti állam hatóságainak a változás bekövetkezésének napjához lehető legközelebbi időpontban, de legkésőbb az említett naptól számított három hónapon belül jelentést nyújt be, amely ugyanazokat az elemeket tartalmazza, mint a kibocsátási jelentés, de kizárólag arra az időszakra vonatkozik, amelyben a társaság felelősségével elvégzett tevékenységekre sor került. Az új társaság gondoskodik arról, hogy a változás bekövetkezésének napjától minden hajó megfeleljen e rendelet követelményeinek.”

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az egységes piac a változó világban – Páratlan eszköz, amelyhez megújított politikai elkötelezettség szükséges

(COM(2018) 772 final)

(2019/C 240/11)

Előadó: **Gonçalo LOBO XAVIER**
Társelőadó: **Juan MENDOZA CASTRO**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2019.2.18.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésein:	2019.4.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	153/1/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság határozott üzenetét, miszerint meg kell erősíteni az egységes piacot, amelyhez valamennyi tagállam és polgár elkötelezettsége szükséges. Az egységes piachoz egyensúlyt kell teremteni az emberek elvárásai és az összehangolt politikák között, hogy felkészítsük Európát a globalizáció, az új trendek és a technológiai fejlődés által támasztott kihívásokra.

1.2. Az EGSZB kéri egy olyan, az EU minden tagállama számára azonos egységes piac kialakítását, amely lehetőséget jelent az európai értékek, az alapvető jogok, a fejlődés elérését célzó feladatok, valamint a jólét valamennyi tagállam és polgár számára történő megerősítésére.

1.3. A zökkenőmentes és tényleges integrációs folyamat érdekében el kell kerülni a protekcionizmus, az individualizmus és a szélsőségek fenyegetését, és szembe kell szállni azzal. Az egységes piac alapvető eredményeit jobban kell kommunikálni a polgárok számára és a tagállamokban.

1.4. Vannak jó példák arra, hogy a különböző szereplők erőfeszítéseinek és elkötelezettségének köszönhetően az európai polgároknak milyen előnyei származnak az egységes piacból. A 60 évvel ezelőtt megkezdődött folyamat eredményeképpen olyan értékeknek kell megjelenniük az emberek szemében, mint a szabadság, a gazdasági növekedés, a demokrácia, a béke, a tudomány és az innováció, a politikai stabilitás, valamint a fogyasztói és szociális jogok. Nem feledhetjük el az ilyen értékek megteremtésének nehézségeit: inkább a jövőre vonatkozó tanulságokat kell levonnunk belőlük.

1.5. Az EGSZB ismételten kifejti, hogy támogatja az állami támogatások korlátozását és az erőfölénnyel való visszaélés elleni küzdelmet. Hangsúlyozza azokat a nehézségeket, amelyekkel az európai vállalatok szembesülnek a globális piacon az oligopóliumokkal és monopóliumokkal való verseny során, amelyek bizonyos esetekben állami tulajdonban vannak.

1.6. Az EGSZB emellett kiemeli az egységes piac kulcsszerepét, amelyet a 2030-ra világos célkitűzésekkel rendelkező, ambiciózusabb európai ipari stratégia eszközeként tölt be. Egy valóban európai iparstratégia keretében megvalósított befogadóbb és szélesebb körű egységes piaci integrációt a következő Európai Bizottságnak is kiemelt prioritásként kell kezelnie. Ehhez pedig az innovációba és a technológiákba történő fokozott beruházásra, valamint egy rugalmasabb és felhasználóbarát szabályozási keretrendszerre kell fókuszálni, hogy Európa globális szinten versenyképes legyen, miközben nem szabad szem elől téveszteni az egységes globális verseny szabályait és fenntartható folyamatait.

1.7. Az EGSZB ismételten kéri, hogy fejlesszék az Európai Unió szociális dimenzióját, előmozdítva ezzel a jó minőségű munkahe-lyek létrehozását, a készségek és kompetenciák javítását, a szociális befektetések körének bővítését és a szociális gazdaság fejlesztését, a társadalmilag felelős vállalkozásokra helyezve a hangsúlyt, valamint a szegénység, az egyenlőtlenségek, a hátrányos megkülönböztetés és a társadalmi kirekesztés megelőzését, kiemelt figyelmet szentelve a fiatalok társadalmi beilleszkedésének. Az EGSZB úgy véli, hogy szociálpolitikai eszközökkel kell kezelni ezt a helyzetet, mivel az elégedetlenséget szüli az EU-val szemben, és a populizmus megerősödését és az idegengyűlölet elburjánzását okozza a népesség egyes rétegeiben.

1.8. Az EGSZB megjegyzi, hogy az egységes piaci szabályok végrehajtásával és alkalmazásával kapcsolatos rendkívüli erőfeszítések ellenére a tények azt mutatják ⁽¹⁾, hogy egyes nemzeti intézkedések aránytalan terhet róhatnak az emberekre és a vállalkozásokra. Az EGSZB számára kiemelten fontos, hogy e gyakorlatok elkerülésére kérje a tagállamokat.

1.9. Az EGSZB évek óta támogatja a digitális gazdaságot, mivel tisztában van vele, hogy az egységes piac jövője azzal függ össze. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az általános adatvédelmi rendelet (GDPR) ⁽²⁾ alapvető fontosságú a személyes adatok egységes piacába vetett bizalom megszilárdításához. A szükségtelen terhek és a félreértések elkerülése érdekében azonban további intézkedésekre van szükség egy jobb, világosabb és felhasználóbarát keretre vonatkozóan. Ez ahhoz is nagyon fontos, hogy növeljük a mobilitást, mert azzal jobban működhet a szolgáltatási szektor, amely amellett, hogy bővül, egyre fontosabb a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés szempontjából is. A bővülő szolgáltatási ágazat, illetve az egyre nagyobb készség hiány miatt mindeképpen jobban működő egységes piacra van szükség.

1.10. Az EGSZB helyesli azon célkitűzést, amely a körforgásos modellre történő átállást lehetővé tevő keret kialakítására irányul, és megerősíti, hogy a piaci bizalom visszanyerésének, valamint a megtakarítások és a fenntartható beruházások összekapcsolásának legfontosabb mozgatórugója a fenntartható finanszírozás szilárd, hosszú távra szóló rendszere.

1.11. Az EGSZB üdvözli az Európai Stabilitási Mechanizmus Európai Valutaalappá történő átalakítása terén elért egyértelmű előrelépéseket. Ez az alap ugyanis elővigyázatossággal likviditást tud biztosítani, csökkentve ezáltal a feltételeességi programok szükségességét. Ugyanakkor az EGSZB szerint a tagállamoknak konszenzusra kell jutniuk a bankunió megvalósításával kapcsolatban, hogy kezelni lehessen a pénzügyi rendszert érintő jövőbeni veszélyeket. A teljes mértékben integrált pénzügyi piacok és a tőkepiaci unió megvalósításának is kiemelt helyen kell maradnia a napirenden.

2. A vélemény háttere

2.1. Az egységes piaci stratégia ⁽³⁾, a tőkepiaci unió ⁽⁴⁾ és a digitális egységes piaci stratégia ⁽⁵⁾ révén az Európai Bizottság az elmúlt négy évben ambiciózus és kiegyensúlyozott intézkedéseket terjesztett elő az egységes piac további elmélyítése és méltányosabbá tétele érdekében.

2.2. Jóllehet az Európai Parlament és a Tanács már számos javaslatot elfogadott, az e stratégiákban foglalt 67 javaslat közül 20-ról még meg kell állapodniuk.

2.3. Az Európai Tanács 2018 márciusában felkérte az Európai Bizottságot, hogy a hatályos jogszabályok végrehajtása, alkalmazása és érvényesítése szempontjából értékelje az egységes piac jelenlegi helyzetét, valamint tekintse át az egységes piac teljeskörű működését még gátló akadályokat és az idevonatkozó lehetőségeket.

2.4. Ez a közlemény az éves növekedési jelentéssel ⁽⁶⁾ és a beruházási terv ⁽⁷⁾ helyzetét felmérő közleménnyel együtt kerül elfogadásra.

2.5. A digitális egységes piaci stratégia keretében az Európai Bizottság számos kezdeményezést terjesztett elő az e-kereskedelem előtt álló legfőbb akadályok kezelésére. Ezek közül többet már elfogadtak a területi alapú tartalomkorlátozás ⁽⁸⁾, a határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatások ⁽⁹⁾, az elektronikus kereskedelem hozzáadottérték-adója ⁽¹⁰⁾ és a fogyasztóvédelmi együttműködés ⁽¹¹⁾ terén.

2.6. Az online platformok az egységes piac meghatározó szereplőivé váltak, több mint egymillió vállalkozás számára lehetővé téve a fogyasztók elérését az egész Unióban. Az Európai Bizottság „a vállalkozásokat támogató platformokkal” kapcsolatos gyakorlatokra vonatkozó új harmonizált szabályokról szóló javaslatot terjesztett elő ⁽¹²⁾, amelyet az Európai Parlament és a Tanács 2019. februárban politikai szinten elfogadott.

⁽¹⁾ COM(2018) 772 final, 2.1. pont.

⁽²⁾ HLL 119., 2016.5.4., 1. o.

⁽³⁾ COM(2015) 550 final, HL C 177., 2016.5.18., 1. o.

⁽⁴⁾ COM(2015) 468 final, HL C 133., 2016.4.14., 17. o.

⁽⁵⁾ COM(2015) 192 final, HL C 71., 2016.2.24., 65. o.

⁽⁶⁾ COM(2018) 770 final.

⁽⁷⁾ COM(2018) 771 final.

⁽⁸⁾ (EU) 2018/302 rendelet.

⁽⁹⁾ (EU) 2018/644 rendelet.

⁽¹⁰⁾ (EU) 2017/2455 irányelv.

⁽¹¹⁾ (EU) 2017/2394 rendelet.

⁽¹²⁾ COM(2018) 238 final.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság határozott üzenetét, miszerint meg kell erősíteni az egységes piacot, amely jelentős vívmánynak számít és az európai integrációs folyamat kulcsfontosságú eleme. Az egységes piacnak a jólét egyik sarokkövét kellene képeznie Európában.

3.2. Az euro bevezetése és a Schengeni Megállapodás döntő fontosságú állomás volt az egységes piac megvalósítása felé vezető úton. Ugyanakkor még mindig sok olyan eltérés tapasztalható a tagállamok között, amelyekkel foglalkozni kell. A helyzet orvoslásához és az összetartás elmélyítéséhez erős elkötelezettségre van szükség minden tagállam részéről.

3.3. Az egységes piachoz egyensúlyt kell teremteni az emberek elvárásai és az összehangolt politikák között. Ezáltal kielégíthetjük azon állandó igényt, miszerint Európát fel kell készíteni a globalizáció, az új trendek, a technológiai fejlődés és a digitalizáció által támasztott kihívásokra.

3.4. Az egységes piac – amely több mint 512 millió fogyasztó elérését teszi lehetővé – egyértelmű siker: közös szabályok elfogadásával az ipari termékek több mint 80 %-a tekintetében sikerült felszámolni a szabályozási akadályokat, de ez a folyamat nem tekinthető magától értetődőnek. Politikai prioritásként kell kezelni a kapcsolódó jogszabályok jobb végrehajtását, valamint annak megoldását, hogy a tagállamok eltérő mértékben kötelezték el magukat a folyamat iránt. Az egységes piacnak az online értékesítőkre is vonatkoznia kell.

3.5. Jó jel, hogy az Európai Bizottság elismerte: meg kell állapodni a jogalkotási javaslatokról, és át kell hidalni a szavak és a tettek közti szakadékot. A tagállamoknak fel kell ismerniük, hogy napi szintű feladatról van szó.

3.6. Az egységes piac teljes integrációja soha nem valósulhat meg, ha a tagállamok nem ismerik fel a folyamat valódi értékét, és nem kommunikálnak arról polgáraikkal. A politikai vezetőknek hangsúlyozniuk kell az eredményeket, és ehhez az emberek jólétéről szóló pozitív üzenetet kell társítaniuk.

3.7. Az európai projekt a békén, a jóléten és a társadalmi fejlődésen alapul. Az európai egység hiányából fakadó költségeket intő jelként a kételkedők emlékezetébe kell vésní. Az európai polgároknak értékelniük kell az eredményeket, hogy aktív szerepet vállaljanak a folyamatban, elkerülve a félreértéseket és a radikalizmust. Az egységes piacot célzó folyamat hozzájárult Európa fejlődéséhez, és azt az európai értékek előmozdításának jó példájaként lehet felhozni.

3.8. Nem létezhet egységes piac, ha „kettős” minőségű termékeket értékesítenek rajta, ha egyazon márkanév alatt az új uniós országokba szállított termékek minőségileg másak (kevesebb minőségi nyersanyagot tartalmaznak), mint a régi uniós országokban értékesített termékek. Az EGSZB elfogadhatatlannak tartja az ilyen gyakorlatokat.

4. Részletes megjegyzések

4.1. *Az egységes piac mint az európai értékek és vívmányok népszerűsítésének kommunikációs eszköze*

4.1.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az egységes piac eredményeinek jobb kommunikálásához közös nyelvet kell használni. Pozitív példaként ki kell hangsúlyozni az olyan tényeket, mint amilyen például a polgárok szabadidős vagy munkavállalási célú mobilitása, a pénzügyi szolgáltatások mobilitása, vagy akár a biztonsággal és a munkalehetőségekkel kapcsolatos szociális szempontok, illetve a fogyasztóvédelem.

4.1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy egy kisebbség olyan narratívát követ, amely aláássa az európai fejlesztési folyamatot. Ez a narratíva a tagállamok közötti különbségek, illetve olyan tények hangsúlyozására épül, amelyek nem tükrözik az egységes piac teljes valóságát. Alapvető fontosságú, hogy elkerüljük az effajta beszédet, illetve harcoljunk az ellen a polgárok körében, egyszerűen mivel az integrációs politika rendkívül dinamikus, és tagállamonként eltérő ütemben halad. A hangsúlyt az általános eredményre kell helyezni, és mindenáron el kell kerülni az egyenlőtlenségeket a különböző szinteken (gazdasági, társadalmi, oktatási stb.).

4.2. *További lehetőségek és előnyök a polgárok számára*

4.2.1. Az uniós versenypolitika és fogyasztóvédelmi politika fontos szerepet játszik az egységes piac fejlesztésében. Ahhoz, hogy a fogyasztók élvezhessék előnyeiket, az egységes piacnak hatékonyan kell működnie, a fogyasztóknak pedig bizalommal kell rendelkezniük mind az online, mind az offline áruk és szolgáltatások iránt, függetlenül attól, hogy azokat helyben vagy más tagállamban nyújtották-e. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a vállalkozások betartsák a versenyszabályokat és a fogyasztóvédelmi szabályokat, valamint hogy a fogyasztók jóléte kárára ne legyen hátrányos megkülönböztetés a versenytársakkal szemben.

4.2.2. A világszerte nagy tekintélynek örvendő uniós versenypolitika fontos szerepet játszott az egységes piac fejlesztésében. Ahogyan azt az EGSZB az évek során hangsúlyozta, az állami támogatások korlátozása és az erőfölénnyel való visszaélés elleni küzdelem az EU piacának dinamizmusát eredményezte, és a fogyasztók és a vállalkozások számára egyaránt előnyös volt.

4.2.3. A versenyre vonatkozó szabályok keretében az EU egységes piacát az online kereskedőknek is tiszteletben kell tartaniuk, és meg kell határozni a globális vállalatok pozícióját.

4.3. *Vállalkozásokat érintő előnyök*

4.3.1. Az egységes piac szabályokon alapuló, nyílt, többoldalú kereskedelmi rendszert kínál a vállalkozások számára, és hozzáférést biztosít a nemzetközi értékláncokhoz.

4.3.2. A tőkepiaci unió célja a tőke mozgósítása Európában, valamint annak a vállalatokhoz, az infrastruktúrához és a fenntartható, hosszú távú projektekhez történő irányítása, pozitív foglalkoztatási hatásokkal ⁽¹³⁾

4.3.3. Azonban még hosszú utat kell megtenni: az európai vállalatok az egyesült államokbeli vállalatokhoz képest sokkal nagyobb mértékben támaszkodnak a banki hitelezésre.

4.3.4. Az egységes piac mérete azt jelenti, hogy az Unió képes alakítani a szabályokon alapuló, nyílt és multilaterális kereskedelmi rendszeren. A harmadik országok vállalkozásainak az egységes piachoz való hozzáférés érdekében be kell tartaniuk az uniós jogszabályokat, többek között az egészségügy, a környezetvédelem, az élelmiszer- és termékbiztonság, valamint a fogyasztóvédelem területén.

4.3.5. Az EGSZB hangsúlyozza azokat a nehézségeket, amelyekkel az európai vállalatok szembesülnek a globális piacon az oligopóliumokkal és monopóliumokkal való verseny során, amelyek bizonyos esetekben állami tulajdonban vannak. Jó példa erre a vasúti ágazat, a légi közlekedés, a szélenergia és más olyan ágazatok, amelyekben az európai vállalatok kiélezett versennyel néznek szembe (harmadik országbeli, főként kínai vállalatokkal versenyezve).

4.4. *A szociális dimenzió*

4.4.1. Az EGSZB már korábban is arra kéri az Európai Bizottságot, hogy fejlessze az EU szociális dimenzióját. Az ugyanis előmozdítja a jó minőségű munkahelyek létrehozását, a készségek és kompetenciák javítását, a szociális befektetések bővítését és a szociális gazdaság fejlesztését, valamint a szegénység, az egyenlőtlenségek, a hátrányos megkülönböztetés és a társadalmi kirekesztés megelőzését, kiemelt figyelmet szentelve a fiatalok társadalmi beilleszkedésének.

4.4.2. Valamelyest elterjedt vélekedés, hogy a munkavállalók voltak a gazdasági válság nagy vesztesei, mivel az a munkanélküliség és a szegénység növekedésével, a reálbérek stagnálásával vagy csökkenésével, valamint a szociális ellátások lefaragásával járt. Az EGSZB úgy véli, hogy szociálpolitikai eszközökkel kell kezelni ezt a helyzetet, mivel az elégedetlenséget szül az EU-val szemben, és a populizmus megerősödését és az idegengyűlölet elburjánzását okozza a népesség egyes rétegeiben. A válság következményeinek még korán sincs vége, az Európai Szakszervezeti Intézet (ETUI) ⁽¹⁴⁾ kutatása azt mutatja, hogy kilenc tagállamban a munkavállalók kevesebbet kerestek 2017-ben, mint 2010-ben. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy hat uniós tagállamban nincs kötelező minimálbér, míg más tagállamokban az nagyon alacsony ⁽¹⁵⁾.

4.4.3. Az EGSZB üdvözli, hogy sikerült előrelépéseket tenni az európai akadálymentesítési irányelv elfogadása kapcsán, amely a fogyatékosokkal élők jogainak érvényesülését hivatott erősíteni. Ennek tagállami átültetése kapcsán pedig arra buzdítja a tagállamokat, hogy legyenek ambíciózusak és törekedjenek kiegyensúlyozottságra. Az EGSZB azt is kéri a következő Európai Bizottságtól, hogy tegyen közzé egy olyan európai cselekvési tervet a szociális gazdaság ágazatára vonatkozóan, amely egyenlő versenyfeltételeket biztosít a szociális gazdaság terén működő vállalatok számára és segíti az ágazat fejlődését.

4.5. *Az egységes piaci szabályok hatékonyabb végrehajtása és alkalmazása*

4.5.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy az egységes piaci irányelvek végrehajtásával kapcsolatos rendkívüli erőfeszítések ellenére a tények azt mutatják ⁽¹⁶⁾, hogy egyes nemzeti intézkedések aránytalan terheket róhatnak az emberekre és a vállalkozásokra ⁽¹⁷⁾. Ezt a kérdést elsősorban a tagállamoknak kell kezelniük, és elsőbbséget kell biztosítani az olyan új eszközök kidolgozásának, amelyek célja ennek elkerülése.

4.5.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az uniós jogszabályok végrehajtásával kapcsolatban a közelmúltban „nem mindig érkeztek biztató jelzések”, amely a tagállamok részéről további vállalásokat tesz szükségessé.

⁽¹³⁾ HL C 81., 2018.3.2., 117. o.

⁽¹⁴⁾ Benchmarking Working Europe 2018.

⁽¹⁵⁾ Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért (Eurofound).

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 772 final, 2.1. pont.

⁽¹⁷⁾ Lásd az alábbi francia kezdeményezést: <https://ue.delegfrance.org/suppression-de-sur-transpositions>

4.6. Az egységes piacon rejlő lehetőségek teljeskörű kiaknázása

4.6.1. A digitális egységes piac és a szolgáltató gazdaság

4.6.1.1. Az EGSZB évek óta támogatja a digitális gazdaságot, mivel tisztában van vele, hogy az egységes piac jövője azzal függ össze ⁽¹⁸⁾.

4.6.1.2. Ennek fényében az EGSZB örömmel üdvözli az arról szóló politikai megállapodást ⁽¹⁹⁾, hogy a 2021–2027 közötti időszakra 9,2 milliárd eurós összköltségvetéssel létrehozzák a legelső Digitális Európa programot ⁽²⁰⁾, melynek célja, hogy formálja és támogassa az európai társadalmak és gazdaságok digitális átalakulását úgy, hogy Európa ipari és technológiai vezető szerepének megerősítése érdekében a gazdaság és a társadalom egészében biztosítja a digitális technológia széles körű használatát.

4.6.1.3. Mivel a szolgáltatási ágazat egyre nagyobb mértékben járul hozzá a globális uniós gazdasághoz ⁽²¹⁾ és a munkahelyteremtéshez az EU-ban, minden eddigénél nagyobb szükség van arra, hogy teljes mértékben kihasználjuk az ebben az ágazatban rejlő lehetőségeket, különösen mivel az ágazat becsült nyeresége jelentős. ⁽²²⁾

4.6.2. Európai adatgazdaság

4.6.2.1. Az egységes piac fő célja, hogy létrehozzon egy európai alapú adatökoszisztémát, amely a gazdasági és társadalmi fejlődés, valamint az erős egyesült államokbeli és ázsiai versenytársak jelenléte mellett gyökeresen átalakuló világpiaccon belüli stabil versenyképesség elengedhetetlen tényezője. Az összeköttetési és tárolási lehetőségek javítása érdekében az egész kontinensen nagy szükség van állami és magánszférabeli infrastrukturális beruházásokra ⁽²³⁾.

4.6.2.2. Az EGSZB egyetért abban az Európai Bizottsággal, hogy az általános adatvédelmi rendelet ⁽²⁴⁾ alapvető fontosságú a személyes adatok egységes piacába vetett bizalom megszilárdításához ⁽²⁵⁾, azonban egyértelműsíteni kell az elektronikus hírközlési adatvédelmi rendeletjavaslatot ⁽²⁶⁾, biztosítandó az Európai Unió Alapjogi Chartája alkalmazását és az emberi jogok érvényesülését (5., 8. és 11. cikk), valamint a nemzeti törvényekben megvalósítható korlátozási lehetőségeket ⁽²⁷⁾.

4.6.3. Körforgásos gazdaság és fenntartható finanszírozás

4.6.3.1. Az EGSZB támogatja azt a célt, hogy létrehozzanak egy keretet a **körforgásos modellre** történő átmenet elősegítésére, amely kiterjed a termékek teljes életciklusára ⁽²⁸⁾.

4.6.3.2. A piaci bizalom visszanyerésének, valamint a megtakarítások és a fenntartható beruházások összekapcsolásának egyik fontos mozgatórugója a **fenntartható növekedés** finanszírozásának szilárd, hosszú távra szóló rendszere. A kérdéssel kapcsolatos uniós cselekvési tervnek ⁽²⁹⁾ a tartós, inkluzív és fenntartható gazdasági növekedést, a teljeskörű és termelékeny foglalkoztatást, valamint a mindenki számára elérhető méltányos munka elősegítését (8. fenntartható fejlesztési cél) kell elősegítenie ⁽³⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ HL C 71., 2016.2.24., 65. o.; HL C 440., 2018.12.6., 57. o.; HL C 75., 2017.3.10., 119. o.; HL C 125., 2017.4.21., 51. o.; HL C 288., 2017.8.31., 1. o.; HL C 81., 2018.3.2., 102. o.

⁽¹⁹⁾ IP/19/528.

⁽²⁰⁾ COM(2018) 434 final, HL C 62., 2019.2.15., 292. o.

⁽²¹⁾ A szolgáltatási ágazat jelenleg az EU legfontosabb ágazata, amely az EU GDP-jének mintegy 75 % -át teszi ki.

⁽²²⁾ Lásd COM(2018) 772 final: A Bizottság közleménye: Az egységes piac a változó világban, 3.4. pont

⁽²³⁾ HL C 345., 2017.10.13., 130. o.

⁽²⁴⁾ HLL 119., 2016.5.4., 1. o.

⁽²⁵⁾ HL C 229., 2012.7.31., 90. o.

⁽²⁶⁾ COM(2017) 010 final.

⁽²⁷⁾ HL C 345., 2017.10.13., 138. o.

⁽²⁸⁾ HL C 230., 2015.7.14., 91. o.

⁽²⁹⁾ COM(2018) 97 final; HL C 62., 2019.2.15., 73. o.; HL C 62., 2019.2.15., 103. o.; HL C 62., 2019.2.15., 97. o.

⁽³⁰⁾ HL C 62., 2019.2.15., 73. o.

4.6.4. Termék- és szolgáltatási piacok

4.6.4.1. A szabványosítási modell világszerte teszi az Európai Uniót. Az EGSZB kiemeli az Európai Bizottság e téren végzett munkáját. Az európai normatív joganyag egységességét és következetességét az alapjául szolgáló „Európa-szerte elfogadott, egységes szabvány, egységes vizsgálat” elv biztosítja. Ez beruházásokat biztosít a vállalkozások számára, valamint jogi és pénzügyi biztonságot teremt számunkra ⁽³¹⁾.

4.6.4.2. A „tisza energia minden európainak” csomag célja, hogy felgyorsítsa, módosítsa és konszolidálja az európai gazdaság tiszta energiára való áttérésének folyamatát, megtartva eközben a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés fontos céljait ⁽³²⁾.

4.6.4.3. A negyedik vasúti csomagot (2013) ⁽³³⁾ követően a vasúti piac fejlődésének nyomon követéséről szóló hatodik jelentés ⁽³⁴⁾ azt mutatja, hogy nőtt az uniós vasúti hálózat teljes hossza.

4.6.4.4. Az „5G Európa számára” című cselekvési terv ⁽³⁵⁾ a digitális gazdaság és társadalom egyik legkritikusabb elemével foglalkozik; a kereskedelmi szolgáltatásokat 2020-ban fogják biztosítani. Az EGSZB szerint ennek meghatározó tényezői lesznek az 5G infrastruktúrával kapcsolatos köz- és magánszféra közötti partnerségek (5G-PPP) kutatási szakaszában végrehajtott projektek sikerei, valamint az, hogy a fronthaul hálózatokat a nagykapacitású közvetítők megvalósításának, a heterogén átviteli kapcsolatoknak és a felhőben elhelyezett processzoroknak köszönhetően, több internetszolgáltató igénybevételével integrálják a backhaul adatátviteli hálózatokkal ⁽³⁶⁾.

4.6.5. Integráltabb tőkepiacok és teljeskörű bankunió

4.6.5.1. A pénzügyi válság eredményeképpen elfogadott intézkedéseket követően az európai bankok mostanra már felkészültebbek a jövőbeni turbulenciák kezelésére. Az EGSZB üdvözli az Európai Stabilitási Mechanizmus Európai Valutaalappá történő átalakítása terén elért egyértelmű előrelépéseket. Ez az alap ugyanis elővigyázatossággént likviditást tud biztosítani, csökkentve ezáltal a feltételellességi programok szükségességét.

Ugyanakkor az EGSZB szerint a tagállamoknak konszenzusra kell jutniuk az erős bankunió létrehozásával kapcsolatban, hogy kezelni lehessen a pénzügyi rendszert érintő jövőbeni veszélyeket. Ehhez olyan intézkedésekre van szükség, amelyek megerősítik a polgárok és a vállalatok bizalmát.

4.6.6. Az adminisztratív terhek csökkentése és az adózási fegyelem elősegítése

4.6.6.1. Az egységes piac szempontjából alapvető fontosságú a modern társasági jogi szabályok megléte az EU-ban. Ebben az értelemben az európai társasági jogi csomag olyan átfogó megközelítést képvisel, melynek célja, hogy kiegyensúlyozza és megvédje valamennyi érdekelt fél, kkv, kisebbségi részvényes, hitelező és munkavállaló legitím érdekeit és szükségleteit ⁽³⁷⁾.

4.6.6.2. A Tanácsban az egyhangúság követelménye sokkal nehezebbé teszi az adózás egyes aspektusaira vonatkozó közös szabályok elfogadását, különösen a közös konszolidált társaságiadó-alapot (KÖTA) és az egységes uniós héaövezetet (VAT) illetően. Az EGSZB támogatja a héareform-csomagot is ⁽³⁸⁾.

4.6.7. Fenntartható mobilitás

4.6.7.1. A megkérdezett európai sofőrök közül tízből négy ⁽³⁹⁾ mondta azt, hogy terveik szerint a következő autójuk elektromos lesz. A környezetbarát autókra vonatkozó előírások és az elektromos járművekre irányuló ösztönzők hozzá fognak járulni ahhoz, hogy az európai autógyárak megőrizzék versenyképességüket a gyors villamosításon áteső globális piacon.

4.6.7.2. Az EGSZB üdvözli az európai akkumulátoripari összefogást, amely jó példa az európai stratégiai értékláncokra. Ugyanakkor sokkal komolyabb erőfeszítések szükségesek, mivel az európai márkák jóval elmaradnak az ázsiai és egyesült államokbeli gyártók mögött a hálózatról tölthető járművek tömegtermelésére irányuló versenyben.

⁽³¹⁾ HL C 197., 2018.6.8., 17. o.

⁽³²⁾ HL C 246., 2017.7.28., 64. o.

⁽³³⁾ HL C 327., 2013.11.12., 122. o.

⁽³⁴⁾ COM(2019) 51 final.

⁽³⁵⁾ COM(2016) 588 final.

⁽³⁶⁾ HL C 125., 2017.4.21., 74. o.

⁽³⁷⁾ HL C 62, 2019.2.15., 24. o.

⁽³⁸⁾ HL C 237., 2018.7.6., 40. o.

⁽³⁹⁾ <https://www.euractiv.com/section/electric-cars/opinion/dont-let-european-automakers-lose-the-race-to-electrification>.

4.7. *A további teendők*

4.7.1. Az európai szemeszter folyamatát adott esetben az eszközök egyikeként kell felhasználni a jobb egységes piac hatékonyabb és gyorsabb megvalósulása érdekében.

4.7.2. Egy, a civil társadalom elvárásain alapuló inkluzívabb párbeszéd a tagállamok előnyére szolgálna. Az európai szemeszter része ennek a párbeszédnek, és az a tény, hogy a tagállamok olyan „országspecifikus ajánlások” előnyeit élvezhetik, amelyek nemzeti reformok előírása helyett javítják azokat, döntő fontosságú lépésnek tűnik a siker elérése és a társadalom bevonása tekintetében.

4.7.3. Az egységes piac eredményeinek támogatására irányuló erőfeszítéseknek a tagállamok valamennyi szakpolitikájában és kötelezettségvállalásaiban meg kell jelenniük, a polgárok részvételével és a társadalmak bevonásával egyetemben. Kulcsfontosságú annak biztosítása, hogy a tagállamok prioritásként kezeljék a polgárok és az „egységes piacon alapuló európai projekt” közötti hatékony kommunikációt. Az európai vezetők ezzel hozzájárulnak a szélsőséges és az egységes piaccal szembeni radikális fellépések elkerüléséhez.

4.7.4. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által az Európai Tanácshoz intézett felhívásokat és felkéréseket, különösen az annak biztosítására irányuló felhívást, hogy a Tanács mielőbb működjön együtt az Európai Parlamenttel annak érdekében, hogy mielőbb elfogadja az egységes piaci stratégia, a digitális egységes piac, valamint a tőkepiaci unió és a bankunió keretében előterjesztett jogalkotási kezdeményezéseket ⁽⁴⁰⁾.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ COM(2018) 772 final.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A mesterséges intelligenciáról szóló összehangolt terv

(COM(2018) 795 final)

(2019/C 240/12)

Előadó: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2019.2.18.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás”szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.4.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	210/2/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli a mesterséges intelligenciáról (AI) szóló összehangolt tervet, és kéri annak sürgős végrehajtását, tekintettel az AI EU-n kívüli fejlesztése és bevezetése terén tapasztalható gyors előrehaladásra. Ahhoz, hogy a globális versenyben sikeres legyen, az EU-nak az élvonalba kell kerülnie az innováció és a beruházások tekintetében, az emberi vezérlés elvét („human-in-command”) és az AI megbízhatóságát tartva szem előtt.

1.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az AI fejlesztésének és elterjesztésének inkluzívnak kell lennie a civil társadalom szereplőit – köztük a vállalatokat, munkavállalókat és fogyasztókat – illetően. Ezért a mesterséges intelligenciával kapcsolatos stratégia megvalósításakor kellő figyelmet kell fordítani arra, hogy hogyan tudja a társadalom egésze maximális mértékben kihasználni az AI nyújtotta lehetőséget.

1.3. Az EGSZB támogatja azokat a kezdeményezéseket, amelyek arra irányulnak, hogy az AI-val kapcsolatos innováció, infrastruktúra, oktatás és képzés uniós finanszírozási eszközök révén több forráshoz jusson. Az EGSZB sürgeti továbbá a tagállamokat, hogy tegyék meg a szükséges lépéseket a közös célok elérése felé.

1.4. Az AI magánszektor általi fejlesztésének és felhasználásának fokozása érdekében az EGSZB kedvező üzleti környezet megteremtését szorgalmazza, beleértve az előnyös és stabil szakpolitikai és szabályozási keretet, amely a kkv-k, az induló innovatív vállalkozások és a felfutóban lévő innovatív vállalkozások speciális igényeinek figyelembevételével ösztönzi az AI-val kapcsolatos innovációt és beruházást.

1.5. Az EGSZB véleménye szerint döntő fontosságú az adatok minőségének, rendelkezésre állásának, hozzáférhetőségének, interoperabilitásának és az egységes piacon belüli akadálytalan áramlásának a biztosítása, az adatvédelemmel és a magánszféra védelmével együtt. Az EGSZB sürgeti a nyilvános adatokhoz való hozzáférés megkönnyítését, és kéri az európai digitális platformok létrehozását támogató feltételek megteremtését.

1.6. Az EGSZB támogatja az AI-val kapcsolatos innovációt és annak elterjedését előmozdító, határokon átnyúló együttműködés, partnerségek és hálózatok létrehozását célzó kezdeményezéseket, és kiemeli a társadalom különböző szereplői közötti, széles alapokon nyugvó együttműködés jelentőségét.

1.7. Az EGSZB arra buzdítja a tagállamokat, hogy oktatási rendszereiket igazítsák hozzá az új készségigényekhez, ami reformokat követel meg az általános iskolától az egyetemekig. Ezenkívül az egész életen át tartó és folyamatos tanulás szükségesség, amely egyre inkább teret fog nyerni a munka világában. A társadalmi párbeszéd kulcsfontosságú szerepet játszik a munkával kapcsolatos változások és igények előrejelzésében.

1.8. Az AI-val kapcsolatos strukturális változások irányítását illetően, az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap megerősítése egy lépéssel közelebb visz egy olyan önálló Európai Átállási Alap létrehozásához, amely a digitális transzformáció kezelését hivatott segíteni.

1.9. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az AI fejlesztésének és felhasználásának az uniós értékekkel összhangban és a fogyasztói, munkavállalói és társadalmi jogokkal kapcsolatos törvények teljes mértékű betartása mellett kell történnie. Az AI-val kapcsolatos politikák és intézkedések előkészítésébe be kell vonni a civil társadalom képviselőit és a szociális partnereket. Az AI-val kapcsolatos tudás terjesztése szintén szükséges az emberek bizalmának növeléséhez.

1.10. Mivel a mesterséges intelligenciának a társadalom egészét kell szolgálnia, és egyidejűleg kell figyelembe vennie a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi szempontokat, az EGSZB javasolja, hogy az EU az AI-val kapcsolatos jövőbeni fejlesztéseket illetően a fenntartható fejlődés szempontjait tekintse irányadónak. Az EGSZB ezenkívül kéri, hogy az egyes szervezetek fenntartható módon hajtsák végre az AI-val kapcsolatos megoldásokat, a megfelelő információt és a konzultációs eljárásokat is beleértve.

2. Általános megjegyzések

2.1. A 2018 áprilisában közzétett „Mesterséges intelligencia Európa számára” című stratégiáját követően, az Európai Bizottság a tagállamokkal együttműködve egy, az AI-val kapcsolatos összehangolt terv előkészítésén fáradozott, melynek célja, hogy maximalizálja az intézkedések, különösen a beruházások összesített hatását uniós és nemzeti szinten, és biztosítsa, hogy az EU helyt tudjon állni a globális versenyben.

2.2. Az összehangolt terv négy területen javasol közös intézkedéseket: a beruházások fokozása, az adatok rendelkezésre állásának és hozzáférhetőségének javítása, a tehetség és a készségek előmozdítása és a bizalom megteremtése. Az összehangolt terv ezenkívül felkéri a tagállamokat, hogy 2019 közepéig vezessék be nemzeti AI-stratégiáikat.

2.3. Az EGSZB üdvözlözi az összehangolt tervet, amely a stratégia végrehajtásának javítása szempontjából fontos lépést jelent. Az EGSZB egy korábbi véleményében fejtette ki a stratégiával kapcsolatos észrevételeit⁽¹⁾. Az EGSZB emellett előterjesztette a Digitális Európa programmal kapcsolatos véleményét⁽²⁾ is. Továbbá, az EGSZB saját kezdeményezésű véleményeket készített az AI különböző vonatkozásairól⁽³⁾, valamint az AI-val kapcsolatos több más véleményt is kidolgozott.

2.4. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a végrehajtási intézkedések egyaránt érintik az uniós és a tagállami szintet, figyelembe véve, hogy az EU és a tagállamok a különböző szakpolitikai területeken más-más hatáskörökkel rendelkeznek. Az együttműködés és a koordináció szintén szükséges ahhoz, hogy az EU egésze szempontjából maximalizálni lehessen az eredményeket és a hatékonyságot. Az EGSZB valamennyi tagállamot arra buzdítja, hogy tegyék meg a szükséges lépéseket a közös célok felé, ugyanakkor elismeri, hogy a különböző országokban különböző feltételek állnak fenn.

2.5. A különböző szintek döntéshozói közötti együttműködésen és koordináción felül a társadalom valamennyi szereplőjének együttműködésére van szükség. Ez a tevékenységek során fellépő következtelenségek, átfedések és hiányosságok elkerülése miatt, illetve ezen keresztül az intézkedések hatékonyságának és hatásának növelése érdekében szükséges.

2.6. Az EGSZB szorgalmazza a stratégia sürgős végrehajtását, mivel az EU-n kívül gyors előrehaladás látható az AI fejlesztése és bevezetése terén. Ugyanakkor az EU-nak és a tagállamoknak szigorúan ki kell tartaniuk a stratégia hosszú távú céljai mellett. Az EGSZB támogatja azt a célt, „hogy Európa váljon a világ vezető régiójává a korszerű, etikus és biztonságos AI fejlesztése és alkalmazása terén, a globális összefüggésben előmozdítva egy emberközpontú megközelítést”⁽⁴⁾.

2.7. Ahhoz, hogy a globális versenyben sikeres legyen, az EU-nak határozottan a saját útját kell követnie, felismerve ugyanakkor a külső fejleményeket és tendenciákat. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a versenyképességet és a bizalmat együtt vegyüik figyelembe. A megbízhatóság az EU számára versenyelőnyt jelenthet, jóllehet a versenyképesség egyéb összetevőivel is rendelkezni kell.

2.8. Mivel a mesterséges intelligenciának a társadalom egészét kell szolgálnia, az EGSZB javasolja, hogy az EU az AI-val kapcsolatos jövőbeni fejlesztéseket illetően a fenntartható fejlődés szempontjait tekintse irányadónak. A fenntartható fejlődés három dimenziója olyan politikákat és intézkedéseket kíván meg, amelyek megerősítik a gazdaságot, társadalmi jólétet teremtenek, valamint az éghajlatváltozással és környezettel kapcsolatos káros hatások mérsékléséhez is hozzájárulnak.

2.9. Az EGSZB rámutat, hogy az AI-val kapcsolatos politikákat a civil társadalmi szereplők, köztük a vállalkozások, a munkavállalók és a fogyasztók szempontjából kell megtervezni. Kellő figyelmet kell fordítani arra, hogy az AI nyújtotta lehetőségeket hogyan tudja a társadalom egésze teljes mértékben kihasználni, és hogy hogyan lehet minimálisra csökkenteni a kockázatokat, például a demokratikus folyamatok manipulációjának rizikóját.

2.10. Az EGSZB kiemeli, hogy az inkluzivitásnak és a „senkit nem hagyunk magára” elvnek fontos szerepet kell játszania az AI fejlesztése és felhasználása során. Ez az adatok és infrastruktúrák hozzáférhetőségére, a felhasználóbarát termékek elérhető voltára, valamint a tudáshoz és készségekhez való hozzáférésre vonatkozik. Az inkluzivitás egyaránt fontos az emberek és a vállalkozások, különösen a kkv-k számára. Annak érdekében, hogy az AI-val kapcsolatos készségek megerősödjenek a nők körében, pozitív intézkedésekre lenne szükség, valamint ösztönözni kellene a nőket, hogy vállaljanak a mesterséges intelligenciához kapcsolódó munkákat és feladatokat, akár az ipar területén is.

⁽¹⁾ HL C 440., 2018.12.6., 51. o.

⁽²⁾ HL C 62., 2019.2.15., 292. o.

⁽³⁾ HL C 288., 2017.8.31., 43. o.; HL C 440., 2018.12.6., 1. o.; HL C 345., 2017.10.13., 52. o.; HL C 190., 2019.6.5., 17. o.

⁽⁴⁾ COM(2018) 795 final, MELLÉKLET.

2.11. Tekintettel a hatalmas társadalmi kihívásokra és a technológiák rendkívül gyors fejlődésére, az EU-nak teljes mértékben ki kell használnia a mesterséges intelligenciát az olyan ágazatokra vonatkozó előrejelző elemzésekben, mint az egészségügy és a közlekedés, kitérve a foglalkoztatás kérdésére. Az EU-nak továbbá előre látnia kell a forradalmi technológiákban, mint például a kvantumtechnológiában rejlő lehetőségeket.

3. Az innováció és a vállalkozásfejlesztés elősegítése

3.1. Amellett, hogy biztosítja az üzleti műveletek fokozott hatékonyságát és termelékenységét, a mesterséges intelligencia üzleti lehetőségeket nyújt a legkülönbözőbb iparágak és szolgáltatások számára. Ez egyformán igaz a nagyvállalatokra és a kkv-kra, az induló innovatív vállalkozásokra és a felfutóban lévő innovatív vállalkozásokra. Mindemellett teljesen új vállalkozások fognak létrejönni.

3.2. Figyelembe véve az EU-n kívüli jelentős előrelépéseket az AI fejlesztése és bevezetése terén, az Uniónak versenyképessége javítása érdekében szintén fokozni kell erőfeszítéseit. Ez nem a „nyertesek kiválasztását” jelenti, hanem inkább a megoldandó problémák és kihívások azonosítását, azzal a céllal, hogy létrehozzuk és fenntartsuk a megfelelő feltételeket az AI-ban rejlő lehetőségek kihasználásához és a kockázatok minimalizálásához.

3.3. Az innovációra és az infrastruktúrára irányuló beruházás és az egységes piac továbbfejlesztése azok a fő tevékenységi területek, amelyekre hangsúlyt kell helyezni. Ezenkívül az EGSZB kiemeli, hogy az általános üzleti környezet – így az adózás, a szabályozás és a termelési tényezők rendelkezésre állása – jelentős hatással van a vállalkozások innovációs tevékenységeire és beruházási döntéseire.

3.4. Az EGSZB támogatja azokat a kezdeményezéseket, amelyek több forrást juttatnának a mesterséges intelligencia fejlesztésére és felhasználására. Az Európai horizont program, a Digitális Európa program, az InvestEU és az Európai Stratégiai Beruházási Alap mind olyan értékes és szükséges eszközök, amelyek előmozdítják a mesterséges intelligenciával kapcsolatos innovációt és beruházást.

3.5. Bár a közszférának a saját AI-beruházásai és közbeszerzései révén jelentős szerepet kell játszania, sok magánberuházásra van szükség ahhoz, hogy a különféle ágazatokban megfelelő előrehaladás történjen az AI fejlesztése és bevezetése terén. A közfinanszírozás ösztönzőleg hat a magánberuházásra, ezért nélkülözhetetlen. A finanszírozási gyakorlatokat azonban felhasználóbarátabbá kellene tenni. A finanszírozási szabályokat szintén úgy kell kidolgozni, hogy ösztönözzék a kockázatvállalást.

3.6. A különböző méretű és különböző ágazatokhoz, illetve az értéklánc különböző részeihez tartozó vállalatokból álló üzleti ökoszisztémák szükségesek az AI fejlesztéséhez és elterjedéséhez, akárcsak a vállalkozások és a különböző érdekelttek közötti együttműködés. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon terveit, hogy összekapcsolt kutatási kiválósági központok, tesztlétesítmények és digitális innovációs központok révén elősegítse a határokon átnyúló együttműködést, partnerségeket és hálózatokat. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy elő kell mozdítani a kapcsolatokat a kkv-kkal, és kéri a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek bevonását a digitális innovációs központok keretében megvalósuló együttműködésbe.

3.7. A kompetenciák és készségek az innováció és az AI-val kapcsolatos vállalkozásfejlesztés előmozdítóiként jelentős szerepet játszanak. A kereslet nem csupán a specifikus „AI-készségekre” irányul, hanem a mesterséges intelligencia konkrét vállalkozásokban történő alkalmazásához szükséges készségekre is, beleértve a vállalkozói készségeket. Mivel az üzlet és ipar számára értékes új tehetségek leginkább a kutatási projekteken keresztül tudnak előtérbe kerülni, az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy biztosítsák az efféle kutatás megfelelő finanszírozását.

3.8. A gyors ütemű fejlődés következtében gyorsaságra van szükség az AI-innovációk előmozdításakor. Ehhez tesztlési helyszínekre és szabályozási kötöttségek nélküli tesztlési környezetre van szükség, amelyek lehetővé teszik a kísérletezést és az új ötletek kipróbálását. Fontos továbbá biztosítani a teszteredmények megosztását és kölcsönös elismerését.

3.9. Az EGSZB szorgalmazza a mesterséges intelligenciához és az AI-alapú alkalmazásokhoz szükséges technológiába és infrastruktúrába, többek között nagy teljesítményű számítógépekbe és 5G mobilhálózatokba történő fokozott beruházást, valamint kéri a kibebiztonság javítását szolgáló intézkedések meghozatalát. Mindezen túl az EU-nak élen kell járnia a kvantumtechnológia, különösen a kvantum-számítástechnika és a kvantumkommunikáció fejlesztésében.

3.10. Mivel a mesterséges intelligencia elsősorban adatokon alapul, az EGSZB véleménye szerint döntő fontosságú az adatok minőségének, rendelkezésre állásának, hozzáférhetőségének, interoperabilitásának és akadálytalan áramlásának a biztosítása, az adatvédelemmel és a magánélet védelmével együtt. Az adatok jól működő egységes piaca egyre fontosabb, tekintettel arra, hogy összekapcsolódik az áruk, a tőke és a szolgáltatások egységes piacával.

3.11. Az EGSZB támogatja a közös európai adattér létrehozására irányuló bizottsági kezdeményezéseket. Az EGSZB sürgeti a közszféra által létrehozott nagy adathalmazok megnyitását és az azokhoz való hozzáférés elősegítését valamennyi felhasználó számára, valamint a felhasználói program interfészek (API) javítását. Az EGSZB ezenkívül kéri az európai adatmegosztási platformok létrehozását támogató feltételek megteremtését. Az adatok hozzáférhetőségének és újrafelhasználásának javítása együtt kell, hogy járjon a tisztességes versennyel, valamint az adatok és a szellemi tulajdon megfelelő védelmével.

3.12. Az adatokon, platformokon és ökoszisztémákon alapuló üzleti modellek lesznek az „új szokásos” modellek. Míg a B2C platformokat jelenleg főleg Európán kívüli nagyvállalatok uralják, az EU-nak komoly lehetősége van arra, hogy sikeresen versengjen a közszféra és a polgárok, illetve a vállalkozások közötti platformok területén. A külföldi versenytársakkal szembeni egyenlő feltételek minden esetben döntő fontosságúak.

3.13. Az EGSZB olyan támogató keretet szorgalmaz, amely ösztönzi az innovációt, és nem gátolja a fejlesztést túl részletes szabályokkal és követelményekkel, ugyanakkor biztosítja az AI megbízhatóságát. Az EGSZB ezenkívül arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az iparágakkal és az érintett felekkel együtt vizsgálja meg, hogy a szabályozásnak vannak-e olyan elemei, amelyek esetleg akadályozzák a megbízható AI fejlesztését vagy elterjedését, és ebből a szempontból felül kell vizsgálni a versenyjog területét is.

3.14. Az EGSZB kéri továbbá a döntéshozókat, hogy a szakpolitikai eszközöket a szóban forgó ágazat szemszögéből vegyék fontolóra. Nincsenek univerzális megoldások: a különböző ágazatoknak megvannak a saját igényeik és leküzdendő kihívásaik. A szabványosítás által biztosított lehetőségeket teljes mértékben ki kell használni például az interoperabilitás előmozdításában, figyelembe véve a változások gyorsaságát és a folyamatos tökéletesítés iránti igényt.

4. A jövőre való felkészülés lehetővé tétele az emberek számára

4.1. Nyilvánvaló, hogy az emberek többnyire nem ismerik azokat a mesterséges intelligencia nyújtotta lehetőségeket, amelyek segítik őket, miközben a gép feletti irányítással kapcsolatos aggodalmak vitathatatlanul jelen vannak. Az EGSZB ezért úgy véli, szükséges, hogy az egész társadalmat tájékoztassák az AI nyújtotta lehetőségekről. Annak érdekében, hogy kritikai gondolkodásra épülve növekedjen az emberek AI-ba vetett bizalma, az is szükséges, hogy az emberek jobban megismerjék és megértsék az AI természetét és működését. Az EGSZB ezenkívül jobb statisztikai adatok biztosítását szorgalmazza, és kéri, hogy több kutatás foglalkozzon az AI foglalkoztatásra és munkára gyakorolt hatásával, többek között készüljenek az ágazatspecifikus hatásokkal kapcsolatos tanulmányok.

4.2. Mivel a mesterséges intelligencia jelentős hatással lehet az emberek – mint fogyasztók – mindennapi életére, valamint a munkahelyek fejlődésére és a jövőbeni munkára, létfontosságú, hogy az embereket ellássuk a változásokra való felkészüléshez szükséges ismeretekkel és készségekkel. A szociális partnereknek kulcsszerepük van a munkával kapcsolatos változások előrejelzésében, továbbá a digitális készségek fejlesztésének támogatásában és a munkavállalók munkaerőpiacon való foglalkoztatathatóságának javításában.

4.3. A mesterséges intelligencia bevezetésével jelentősen módosulnak a készségigények. Mivel az AI fejlődése rendkívül gyors és mélyreható, meg kell határozni az azonnali és a hosszú távú képzési és oktatási igényeket. Az oktatásnak az alapszintű és a magasabb szintű digitális készségek iránti igényeket is ki kell szolgálnia. Az alapvető AI-műveltség biztosításán túl olyan általános készségekkel kell felruházni az embereket, amelyek révén képesek lesznek arra, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazásával innovatív megoldásokat hozzanak létre és használjanak mindennapi életükben és munkájukban, például az ember-robot együttműködési rendszerekben hasznosítsák azt.

4.4. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy oktatási rendszerük kiigazításával reagáljanak az új készségigényekre. Az EGSZB ezenkívül hangsúlyozza, hogy a munkaerőpiacon és általában véve a társadalomban jelentőséggel bíró készségek javítása érdekében fontos a kormányok, az oktatási intézmények, a szociális partnerek, a fogyasztói szervezetek, valamint az új oktatási és képzési programok tervezésében és végrehajtásában érintett más társadalmi szervezetek közötti együttműködés. A mesterséges intelligenciát a készségigények felmérésében, valamint az oktatási és képzési tartalmak megszervezésében és biztosításában is fel kell használni.

4.5. Az általános iskoláktól egészen az egyetemekig a tantervek átalakítására van szükség. Erős tudományos, technológiai, mérnöki és matematikai alapismeretekre van szükség, ugyanakkor fel kell ismerni, hogy mind az AI fejlesztéséhez, mind a használatához széles körű kompetenciák szükségesek. E tekintetben többek között nagy jelentősége van a társadalomtudományi és művészeti oktatásnak.

4.6. Az alapszintű oktatás fejlesztésén kívül nyilvánvalóan szükséges az emberek, többek között a tanárok továbbképzése és átképzése. Mindenkinél egész életen át tartó és folyamatos tanulásra van szüksége ahhoz, hogy lépést tudjon tartani a jelenlegi és jövőbeni fejleményekkel. A tanulás egyre inkább teret fog nyerni a munka világában, és az egyéni ambíciókon fog alapulni.

4.7. Az EGSZB úgy véli, hogy az oktatásba és a képzésbe történő beruházásnak a nemzeti AI-stratégiák központi részét kell képeznie, és hogy a nemzeti kezdeményezésekből származó jó gyakorlatokat európai szinten meg kell osztani. Az EGSZB kéri, hogy az oktatás és képzés területén a szükséges reformok és az új kezdeményezések támogatására juttassanak jelentősebb uniós forrásokat.

4.8. Fontos továbbá a mesterséges intelligenciával összefüggő strukturális változások kezelése azokban a régiókban és ágazatokban, amelyeket az AI bevezetése a leginkább érinti. A tagállamoknak módszereket kell kidolgozniuk arra vonatkozóan, hogy miként lehet mérsékelni a készséghiányt és csökkenteni a negatív társadalmi hatásokat, valamint védelmet nyújtani a nehezen vagy egyáltalán nem foglalkoztatható emberek számára. Ezenkívül a digitális szakadék elkerülése érdekében minden területen biztosítani kell az internet-hozzáférést. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap megerősítése, amelyet az Európai Bizottság javasolt, egy lépéssel közelebb visz egy olyan önálló Európai Átállási Alap létrehozásához, amely a digitális transzformáció kezelését társadalmi szempontból felelős módon hivatott segíteni.

5. A mesterséges intelligenciába vetett bizalom erősítése

5.1. Az EGSZB határozott meggyőződése, hogy a mesterséges intelligenciában rejlő lehetőségek sikeres megragadásához az AI iránti szilárd bizalomra van szükség. A megbízhatóságot a fogyasztók és a munkavállalók, valamint a vállalkozások – munkaadók, vállalkozók, befektetők és pénzemberek – is elvárják.

5.2. A mesterséges intelligenciával kapcsolatos aggodalmak feltehetően csökkenni fognak, ha bővülnek a felhasználók ismeretei, és ha megértik, hogy mit is jelent az AI, hogyan használható, és miként születnek meg a döntései. Mindez megalapozza majd az AI iránti bizalmat azáltal, hogy az embereket képessé teszi a kritikai gondolkodásra, valamint az olyan alapvető kérdések figyelembevételére, mint az emberi vezérlés elve és az, hogy az emberek továbbra is az életük irányítói maradhatnak. Másfelől a bizalom az olyan nagyon is gyakorlati szempontoktól függ, mint a felhasználóbarátság.

5.3. A mesterséges intelligenciával foglalkozó magas szintű európai szakértői csoport nemrégiben etikai iránymutatásokat fogalmazott meg a megbízható AI-ra vonatkozóan. Az EGSZB tudomásul veszi ezeket az iránymutatásokat, valamint rámutat arra, hogy kulcsfontosságúak a nyílt hozzáférésű, megfelelő és megbízható adatok, az AI által hozott döntések átláthatósága, valamint az AI fejlesztésének és alkalmazásának inkluzivitása. Az EGSZB kéri, hogy széles körben vitassák meg az olyan kérdéseket, mint hogy, mik a következményei az emberekről készült profilalkotásnak, és hogy milyen előfeltételekre van szükség ahhoz, hogy az AI által hozott döntések megkérdőjelezhetők legyenek.

5.4. A fenntartható fejlődés keretén belül vizsgálva, a szóban forgó etikai aspektusok főleg humán vonatkozásokat jelentenek, így a fenntarthatóság társadalmi dimenziójához tartoznak. A mesterséges intelligenciának ezenkívül figyelembe kell vennie az éghajlatváltozással és a természeti erőforrásokkal kapcsolatos környezeti szempontokat, beleértve többek között az energia és a nyersanyagok fenntartható felhasználását, illetve a termékek idő előtti elavulásának elkerülését. Továbbá, a gazdasági fenntarthatóság megköveteli, hogy a mesterséges intelligenciával kapcsolatos megoldások gazdaságilag helytállóak, azaz termelékenyek, jövedelmezők és versenyképesek legyenek.

5.5. Az AI-alkalmazások hatása a bizalom egy további eleme. Ha a mesterséges intelligencia – a fenntartható fejlődés szellemében – a gazdasági fejlődés, a szociális jólét és az egészség előmozdítása, valamint a környezetvédelmi előnyök révén hasznos a társadalom számára, akkor olyan technológiaként könyvelhetik el, amely „jót tesz”.

5.6. Az EGSZB úgy véli, hogy a polgárokat középpontba helyező közpolitikákkal – amelyek keretében a civil társadalom képviselőit bevonják az AI-val kapcsolatos politikák és intézkedések előkészítésébe – növelhető a mesterséges intelligencia iránti bizalom. A közsféra az AI iránti bizalmat a polgárközpontú közigazgatás segítségével is erősítheti, amelyben a mesterséges intelligencia jelentős szerepet játszhat azáltal, hogy az adminisztratív folyamatokat zökkenőmentesebbé és az igényekre szabottabbá teszi. Továbbá, a megbízható digitális szolgáltatások javítása érdekében figyelembe kell venni például a blokklánc-technológiák által biztosított lehetőségeket.

5.7. Az AI fejlesztésének és alkalmazásának a törvények teljes mértékű betartása mellett kell történnie, legyenek azok akár a fogyasztói, a munkavállalói vagy a társadalmi joggal kapcsolatos szabályok. Számos jogszabály vonatkoztatható az AI fejlesztésére és felhasználására. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy véglegesítse és egészítse ki a relevanciával bíró jogszabályelemek értékelését, például a biztonság és a megbízhatóság terén, figyelembe véve, hogy azok mennyire felelnek meg a célnak, ami a megbízható mesterséges intelligenciát illeti. A releváns ágazati szabályozás megvalósíthatóságát szintén át kell tekinteni.

5.8. A legfontosabb azonban az, hogy a megbízható AI megközelítését és elveit az egyes szervezetek a kultúrájuk szerves részeként fogadják el és vezessék be, a magán- és az állami szektorban egyaránt. A mesterséges intelligenciával kapcsolatos etika nem tekintendő az általános etikától elkülönülő vagy különböző dolognak. A szervezeteknek be kell építeniük a mesterséges intelligenciával kapcsolatos etikát átfogó stratégiáikba, általános magatartási kódexeikbe és szokásos irányítási gyakorlataikba, ideértve a munkavállalók tájékoztatását és a velük való konzultációt, valamint a nyomonkövetési és auditrendszereket.

5.9. A megbízható mesterséges intelligencia proaktív elfogadása fokozható az etikai szempontoknak az AI-fejlesztők és -felhasználók oktatásába és képzésébe történő bevezetésével, valamint etikai iránymutatások kidolgozása és végrehajtása révén. Az EGSZB a maga részéről készen áll arra, hogy a civil társadalmi szereplők körében terjessze az etikai vonatkozásokkal kapcsolatos információkat.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Luca JAHIER

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

HU